

גמרא סדורה

מסכת

ביצה

פרק: א' - "ביצה שְׁנוּלָדָה בְּיוֹם טוֹב"

דפים: ב. -

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

לימוד הפרק לרפואה השלימה לר' נדב בן טובה רייכמן בתוך כל שאר חולי ישראל

יצא לאור על ידי עמותת
"זכל בניך לימודי ה'"

כח אדר תשע"ד

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

מסכת ביצה פרק א' - "ביצה שנוקדה ביום טוב"

1. ב, א - ד, א

רס"י

מתני'

ביצה לא תאכל. בו ביום בגמרא מפרש טעמא: שאור בכזית: משום דהני תלת מילי הוו מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל גבי יו"ט תנא להו גבי הדדי ובגמרא מפרש טעמייהו:

בככותבת. תמרה:

יחפור בדקר. פיל"א בלע"ז:

ומודים שאם שחט כו'. כדמפרש טעמא בגמ' כשיש לו דקר נעוץ מבעוד יום:

שאפר כירה מוכן הוא. בגמרא בעי מאי קאמר:

גמ'

העומדת לאכילה. שאינה מוקצת: **אוכלא דאפרת.** אוכל שנפרד וחבירו במנחות חבורי אוכלין כמאן דמפרתי דמו וכן בשחיטת חולין (דף עג.):

לית להו מוקצה. דדלמא כר' שמעון סבירא להו דאמר בפרק [כירה] (שבת דף מד.) מותר השמן שבנר ושבקערה אסור (דברי רבי יהודה) ור"ש מתיר:

קא סלקא דעתין. להכי פרכינן מאי טעמייהו דבית שמאי דקא סלקא דעתין דאפי' לר' שמעון דשרי במוקצה בנולד אסיר דאילו במוקצה סבירא ליה לא מקצי איניש מדעתיה מידי דחזי ליה אבל נולד לא הוה ידע דנהוי דעתיה עלויה:

ומי אמר רב נחמן הכי. דבית הלל כר' יהודה:

מגביהין. בשבת מעל השלחן עצמות שאינן ראויין לאכילה וקליפי אגוזים ולא חיישינן למוקצה:

ובית הלל אומרים. אין מטלטלין אותן בידיים שמוקצה הן:

אלא מסלק הטבלא. שיש תורת כלי עליה ומנערה:

ואמר רב נחמן אנו אין לנו. בשיטת משנה זו לפי שמוחלפת שיטתה אלא כך שמעתי מרבותינו דבית שמאי כרבי יהודה ומחמרי ובית הלל כרבי שמעון:

בא, משנה

ביצה שנוקדה ביום טוב:

בית שמאי אומרים: תאכל.

ובית הלל אומרים: לא תאכל.

בית שמאי אומרים:

שאור - בכזית,

וחמץ - בככותבת.

ובית הלל אומרים:

זה וזה בכזית.

השוחט חיה ועוף ביום טוב:

בית שמאי אומרים:

יחפור בדקר ויכסה.

ובית הלל אומרים:

לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום, ומודים שאם שחט - שיחפור בדקר ויכסה.

שאפר בירה מוכן הוא.

גמרא

במאי עסקינן?

אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה - מאי טעמייהו דבית הלל? אוכלא דאפרת הוא! אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים - מאי טעמייהו דבית שמאי? מוקצה היא!

ומאי קושיא?

דלמא בית שמאי לית להו מוקצה!

קא סלקא דעתין:

אפילו מאן דשרי במוקצה, בנולד אסור.

"מאי טעמייהו דבית שמאי?"

אמר רב נחמן:

לעולם בתרנגולת העומדת לגדל ביצים,

ודאית ליה מוקצה - אית ליה נולד,

ודלית ליה מוקצה - לית ליה נולד.

בית שמאי כרבי שמעון,

ובית הלל כרבי יהודה.

ומי אמר רב נחמן הכי?

והתנן:

"בית שמאי אומרים:

מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין.

ובית הלל אומרים:

מסלק את הטבלא בולה ומנערה" (שבת קמג.).

ואמר רב נחמן:

אנו אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה,

ובית הלל כרבי שמעון!

רפ"י

מחתכין דלועין. תלושין לפני הבהמה ולא אמרינן טרחא דלאו צורך הוא:

ואת הנבילה לפני הכלבים. ואע"פ שנתנבלה בשבת דבין השמשות לא היתה עומדת לאכילת כלבים אפילו הכי שרי דלית לן מוקצה בשבת הלכך מגביהין מעל השלחן דמייירי בשבת מוקים לבית הלל דנימרו כר' שמעון כי היכי דלא תקשי הלכתא אהלכתא דקיימא לן הלכה כסתם משנה וקיימא הלכה כבית הלל אבל גבי יום טוב דאשכחן דסתם רבי כרבי יהודה:

דתנן אין מבקעין עצים. ב"ט לא מן הקורות הסדורות זו על גב זו בקרקע ועומדות לבנין:

ולא מן הקורה שנשברה ב"ט. ואע"פ שעומדת מעכשיו להיסק הואיל ובין השמשות לאו להכי קיימא כיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא אלמא אית לן מוקצה ביום טוב הלכך מוקי רב נחמן למתני דאייירי ביום טוב ובית הלל כר' יהודה ובעומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה:

מאן סתם לן למתני ר'. הוא סדר המשנה וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומריו עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן:

ולא אתי לזלוילי ביה. אי מקילין בה חדא קולא לא אתי לאקולי בה טפי:

דהתירא עדיף ליה. טוב לו להשמיענו כח דברי המתיר שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר אבל כח האוסרין אינה ראייה שהכל יכולין להחמיר ואפילו בדבר המותר:

ומשום הכנה. דאסרי לה ב"ה כדמפרש ואזיל:

דכל ביצה דמתילדא האידינא מאתמול גמרה לה. ואף על גב דבדי שמים הוא אסור דבעינן כל סעודות שבת וסעודות יום טוב שיהו מזומנות ומוכנות מבעוד יום של חול:

ורבה. דאסר בהכנה שאינה בידים ממש:

לטעמיה דאמר רבה. בפסחים (דף מז:). ויליף מהכא דמוקצה דאורייתא:

והכינו. והזמינו כגון מכאן אני אוכל למחר דאי משום הכנה בידים ולומר שיאפו ויבשלו מבעוד יום בהדיא כתיב את אשר תאפו אפו אלא הזמנה בפה קאמר וכתוב ביום הששי וסתם ששי חול הוא ואחשבה רחמנא לסעודת שבת שיזמיננה מבעוד יום ובחול:

ואין יום טוב מכין לשבת. ויום טוב נמי קרוי שבת ובעיא סעודתו הזמנה והזמנתה בחול אבל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא בה הזמנה הלכך באחד בשבת בעלמא לית לן למיסר ביצה שנולדה ביה משום דאתכן בידי שמים דסעודת חול לא אצרכה רחמנא זמון מבעוד יום דלא שייך בה מוקצה:

אמר לך רב נחמן:
 גבי שבת דסתם לן תנא כרבי שמעון,
 דתנן:
**"מחתכין את הדלועין לפני הבהמה,
 ואת הנבילה לפני הכלבים"**,
 מוקים לה לבית הלל כרבי שמעון,
 אבל גבי יום טוב דסתם לן תנא כרבי יהודה,
 דתנן:
"אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב" (ביצה לא.),
 מוקים לה לבית הלל כרבי יהודה.

מכדי מאן סתמיה למתניתין?
 רבי.
 מאי שנא בשבת דסתם לן כרבי שמעון?
 ומאי שנא ביום טוב דסתם לן כרבי יהודה?

אמר:
 שבת דחמירא ולא אתי לזלוילי בה - סתם לן כרבי שמעון דמיקל,
 יום טוב דקיל ואתי לזלוילי ביה - סתם לן כרבי יהודה דמחמיר.

במאי אוקימתא?
 בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה,
 אי הכי אדמפלגי בביצה, לפלגו בתרנגולת!

להודיעך פתח דבית שמאי,
 דבנולד שרי.

ולפלוגי בתרנגולת, להודיעך פתח דבית הלל דבמוקצה אסרי!
 וכי תימא פתח דהתירא עדיף,
 ונפלוג בתריןיהו:
 תרנגולת העומדת לגדל ביצים, היא וביצתה
 בית שמאי אומרים: תאכל
 ובית הלל אומרים: לא תאכל!

אלא אמר רבה:
 לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה,
 וביום טוב שחל להיות אחר השבת עסקינן,
 ומשום הכנה.

וקסבר רבה:
 כל ביצה דמתילדא האידינא מאתמול גמרה לה.

ורבה לטעמיה,
 דאמר רבה:
 מאי דכתיב: **"והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו"** (שמות טז-ה)?
 חול מכין לשבת,
 וחול מכין ליום טוב,
 ואין יום טוב מכין לשבת,
 ואין שבת מכינה ליום טוב.

אמר ליה אביי:

אָלָא מַעֲתָה יוֹם טוֹב בְּעֶלְמָא תְּשַׁתְּרִי!

גְּזֵרָה מִשּׁוּם יוֹם טוֹב אַחַר הַשַּׁבָּת.

שַׁבַּת דְּעֶלְמָא תְּשַׁתְּרִי!

גְּזֵרָה מִשּׁוּם שַׁבַּת אַחַר יוֹם טוֹב.

וּמִי גְזָרִינָן?

וְהָא תַנְיָא:

"הַשׁוֹחֵט אֶת הַתְּרֵנְגוּלָת וּמִצָּא בָּהּ בֵּיצִים גְּמוּרוֹת - מוֹתְרוֹת לְאֶבְלָן בְּיוֹם טוֹב",
וְאִם אֵינָא לְיַגוּר מִשּׁוּם הַנֶּה דְּמִתְגַּלְדָּן בְּיוֹמֵיהוֹן!

אָמַר לֵיהּ:

בֵּיצִים גְּמוּרוֹת בְּמַעֲי אָמְנָן - מִילְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא הִיא,
וּמִילְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא - לֹא גְזָרוּ בָּהּ רַבָּנָן.

רַב יוֹסֵף אָמַר:

גְּזֵרָה מִשּׁוּם פִּירוֹת הַנוֹשְׂרִין.

אָמַר לֵיהּ אַבְיִי:

פִּירוֹת הַנוֹשְׂרִין טַעְמָא מַאי?

גְּזֵרָה שְׂמָא יַעֲלָה וְיִתְלוֹשׁ.

הִיא גּוֹפָה גְזֵרָה וְאֵנָן נִיקוּם וְנִגְזָזוּר גְזֵרָה לְגְזֵרָה?!

גא

כּוֹלָה חֲדָא גְזֵרָה הִיא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר:

גְּזֵרָה מִשּׁוּם מִשְׁקִין שְׂזָבוּ.

אָמַר לֵיהּ אַבְיִי:

מִשְׁקִין שְׂזָבוּ טַעְמָא מַאי?

גְזֵרָה שְׂמָא יִסְחוּט,

הִיא גּוֹפָה גְזֵרָה וְאֵנָן נִיקוּם וְנִגְזָזוּר גְזֵרָה לְגְזֵרָה?!

כּוֹלָה חֲדָא גְזֵרָה הִיא.

כּוֹלָהוּ כְּרַב נַחְמָן לֹא אָמְרִי - כִּי קוֹשִׁיין.

כְּרַבָּה נְמִי לֹא אָמְרִי - הִכְנָה לִית לָהּ.

אָלָא רַב יוֹסֵף מַאי טַעְמָא לֹא אָמַר כְּרַבִּי יִצְחָק?

אָמַר לָד:

בֵּיצָה אוֹכְלָא, וּפִירוֹת אוֹכְלָא,

לְאַפּוֹקִי מִשְׁקִין דְלֹאוּ אוֹכְלָא.

וְרַבִּי יִצְחָק מַאי טַעְמָא לֹא אָמַר כְּרַב יוֹסֵף?

אָמַר לָד:

רַבִּי

יוֹם טוֹב בְּעֶלְמָא. שאִינוּ אַחַר שַׁבַּת:

שַׁבַּת דְּעֶלְמָא. שאִינוּ אַחַר יוֹם טוֹב:

תְּשַׁתְּרִי. לְגַמּוּעַ בֵּיצָה חִיהַ שְׁנוּלְדָה
בוּ:

וּמִי גְזָרִינָן. וּמִי אַחְמוּר רַבָּן בְּבִיצָה

לְמַגוּר הִיתְרָא מִשּׁוּם אִיסוּרָא:

[וְהַתְּנִיחַ וכו'] וְאִיִּתְּ הוּיָא לֵה גְזֵרָה

לְגֵזֵרָה דְהַנֶּה דְמִתְלִידִין בְּיוֹמֵיהֶם

נְמִי אֵינָן אִיסוּרוֹת אֲלֵא מִשּׁוּם גְזֵרָה

דְּיוֹם טוֹב אַחַר הַשַּׁבָּת תְּרִיץ הָא מְצִי

לְאוֹקוּמֵי בְּיוֹם טוֹב אַחַר הַשַּׁבָּת

דְּהַשְׁתָּא אִיכָא לְמִיגוּר אֲטוּ

דְּמִתְלִידִין בְּיוֹמֵיהֶם וְאַשְׁמוּעִינָן הֶךָ

מִתְנִי דַּאֲפִי בִי"ט אַחַר הַשַּׁבָּת

מוֹתְרוֹת הוּאִיל וְאִינֶם נוֹלְדוֹת

וּמִשּׁוּם הֶנֶךָ דְּמִתְלִידָן לִיכָא לְמַגוּר

דְּמִילְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא הוּא בְּשֵׁם

רַבִּינוּ וְהָא דַּאֲמַרִּין בְּכוֹלֵי הַשִּׁי"ס

שְׂאִין גְזָרִין גְזֵרָה לְגֵזֵרָה מִהָאֵי קְרָא

נִפְקָא וְשִׁמְרַתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתֵּי עֲשׂוּ

מִשְׁמַרְתֵּי כְּלוּמַר גְזֵרָה לְמִשְׁמַרְתֵּי

לְתוֹרַתִּי וְלֹא מִשְׁמַרְתֵּי לְמִשְׁמַרְתֵּי

שְׂלֵא יַעֲשׂוּ גְזֵרָה לְגֵזֵרָה:

וְאֵינָן י"ט מְכִין לְחַבְרוֹ. לֹא גְרַסִּין

בְּמִלְתֵּיהּ דְרַבָּה דְהָא קְרָא קָא דְרִישׁ

וְשֵׁנִי יָמִים רְצוּפִים בְּתוֹרָה לֹא

אַשְׁכַּחְן דְּמִסְפִּיקָא עַבְדִּין לְהוּ:

רַב יוֹסֵף אָמַר. טַעְמָא דְבִיצָה

בְּתֵרֵנְגוּלָת הַעוֹמְדָת לְאַכִּילָה

וְכַדְאוֹקִימְנָא וּבֵית הַלֵּל דְאַסְרִי

מִשּׁוּם פִּירוֹת הַנוֹשְׂרִין מִן הָאֵילָן

בְּשַׁבַּת וְקָא סִלְקָא דְעֵתֵךְ הַשְׁתָּא

גְזֵרָה הִיא מִשּׁוּם פִּירוֹת הַנוֹשְׂרִין

דְלֹא נְכַלִּינְהוּ דְהָא נְמִי לְפִירוֹת

הַנוֹשְׂרִין מִן הָאֵילָן דְמֵיָא שְׂאֵף זֶו

פְּרִי הַנוֹשֵׁר:

וְיִתְלוֹשׁ. דְהוּא אִיסוּרָא דְאוֹרִייתָא

דְּהֵיִינוּ קוֹצֵר שְׁהוּא אֲב מִלְּאכָה:

חֲדָא גְזֵרָה הִיא. לֹא שְׁתַּנְּהָ זֶו גְזֵרָה

דְלֹא לִיתִי לְיַדִּי פִירוֹת הַנוֹשְׂרִין אֲלֵא

כְּשִׁנְמָנוּ וְגִזְרוּ עַל פִּירוֹת הַנוֹשְׂרִין אֵף

בִּיצָה הִיתָה בְּמִשְׁמַע וְאַעֲיִיג דְלִית בָּהּ

מִשּׁוּם תְּלִישָׁה מִיָּהוּ מְכַלֵּל גִּזְרַת

חֲכָמִים הִיתָה שְׂאֵף הִיא פְּרִי הַנוֹשֵׁר:

מִשּׁוּם מִשְׁקִין שְׂזָבוּ. דְק"ל אִיסוּרִין

לְבוּ בְּיוֹם כְּדַתְנָן וְאִם יִצְאוּ מִעַצְמָן

אִיסוּרִים (שַׁבַּת דָּף קַמְג:;) וּבִיצָה נְמִי

דְּמֵיָא לְהוּ שְׂזָבָה וְיִצְאָת מִמְּקוֹם

שְׁהִיתָה בְּלוּעָה:

שְׂמָא יִסְחוּט. וְסַחֲסִיטַת פִּירוֹת

תּוֹלְדָה דְדַשׁ הִיא שְׂמַפְרָקָן מִתּוֹךְ זֶג

שְׁלַחַן כְּמַפְרָק תְּבוּאָה מִקֵּשׁ שְׁלָה:

חֲדָא גְזֵרָה הִיא. כְּדַפְרִישִׁית כְּשִׁגְזְרוּ

עַל מִשְׁקִין שְׂזָבוּ אֵף בִּיצָה הִיתָה

בְּמִשְׁמַע:

כּוֹלָהוּ. רַבָּה דְאוֹקִי מִתְנִי מִשּׁוּם

הַכְּנָה וּרַב יוֹסֵף וּרַבִּי יִצְחָק

דְּאוֹקְמוּהּ מִשּׁוּם גְזֵרָה:

כְּרַב נַחְמָן לֹא אָמְרִי. מִשּׁוּם מוֹקְצָה:

כִּי קוֹשִׁיין. כְּדַפְרִכֵּינָן לְעִיל לִפְלַגוּ

בְּתֵרוּוִייהוּ:

וּמִשְׁקִין לֹאוּ אוֹכְלָא. הַלְכֵךְ כְּשִׁגְזְרוּ

עַל מִשְׁקִין שְׂזָבוּ לֹא הִיתָה בִּיצָה

בְּמִשְׁמַע שְׁהִרִי אֵינָה מִשְׁקָה אֲבֵל

בְּכַלֵּל פִּירוֹת הַנוֹשְׂרִין הִיתָה:

רס"י

בלועה. בתוך התרנגולות וזבה לחוץ:
ומשקין בלועין. בחרצן וזבין לחוץ:
לאפוקי פירות דמגלו וקיימו. הלכך נשירת הביצה לאו בכלל נשירת הפירות:
ואם יצאו מעצמן אסורין. בו ביום גזרה שמא יסחוט:
אם לאוכלין. הן מכוונסין הפירות הללו היוצא מהן מותר בו ביום דכיון דלא נחא ליה בהני משקין ליכא למגזר שמא יסחוט:
אלמא. מדקאמר אם לאוכלין היוצא מהן מותר כל לאוכלין אמר בדבר היוצא מהן אוכלא דאפרת הוא ואינו בכלל גזרת משקין שזבו:
ועוד אמר ר' יהודה. לעיל מיניה תנן במסכת ערובין ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר ויהיו שני ימים טובים מערב אדם שני ערובין כו' דקסבר שתי קדושות הן אחד חול ואחד יום טוב ולא ידעינן הי חול והי יום טוב:
מתנה אדם על הכלכלה. להא מלתא הוי שתי קדושות היתה לו כלכלה של פירות טבל ושכח ולא עישר מערב יום טוב ותנן אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט מעשר ביו"ט בתנאי ואומר אם היום חול ולמחר קדש יהיו אלו תרומה ומעשרות על אלו ואם היום קדש אין בדברי כלום ונותן בהן סימן ולמחרת חוזר ואומר כן אם היום חול ואתמול קדש יהיו אלו תרומה על השאר ואם היום קדש ואתמול חול הרי נעשה תרומה מאתמול וממה נפשך נתקנו:
ואוכלה בשני. אבל לא בראשון דשמא קדש הוא ואין בדבריו כלום:
וכן לגבי ביצה. הווי שתי קדושות האחד חול והאחד יו"ט והנולדה בראשון מותרת בשני:
בשני אין בראשון לא. אלמא כל מידי דזב ממקומו ביו"ט ואפילו אוכלא אסור:
ומשני רבי יוחנן מוחלפת השיטה. שיטת המשנה דאין סוחטין ואיפוך דרבי יהודה לרבנן:
ומדקא מרמי. רבי יוחנן משקין שזבו וביצה אהדדי:
שמע מינה חד טעמא הוא. ומאן דאסר בהא אסר בהא ודשרי בהא שרי בהא:
רבנא אמר. הא דקאמר ר' יוחנן מוחלפת השיטה לא תיפוך:
אוכלא דאפרת הוא. וכיון דמשום סחיטה ליכא משום משקין שזבו נמי ליכא בעומדת לאכילה:
לדידכו. דאסריתו לה אף בשני נהי נמי דאית לכו בביצה גזירת משקין שזבו ואפילו בתרנגולת העומדת לאכילה:
אודו לי מיהת דבשני שריא. דחד מינייהו חול הוא:
קדושה אחת היא. ולא דמו לשאר ימים טובים דהנך לאו משום ספקא אתקון דאף בזמן ב"ד היו עושין אותם שני ימים אם באו עדים מן המנחה ולמעלה כדאמרינן בר"ה (דף ל:):
רבינא ברי' דרב עולא אמר. רבי יהודה אדר' יהודה מעיקרא לא תקשי דהא דקאמר בשני אין בראשון לא בעומדת לביצים קאמר ומשום מוקצה ולא משום משקין שזבו:
מיתבי. אהנך אמוראי קמאי דאפלוג בטעמא דבית הלל דמתני':
לכסות בה את הכלי. פי צלוחית:
לסמוך בה. זוקפה כנגד חודה וסומך בה:
אבל כופה עליה כו'. ואע"ג דהיא אינה ניטלת מטלטלין את הכלי לצורכה ולאפוקי מדרי' יצחק דאמר (שבת דף מג.) אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת ואיהו מוקי לה בצריך למקומו של כלי:
וספקא. של זו אסורה קא סלקא דעתך ספק נולדה ביו"ט ספק בחול אסורה ביו"ט:
ספק דרבנן היא. דאפי' ודאי משום גזירה הוא דאתסר וכי הויא לה ספיקא הוי ספק במידי דאסור מדרבנן:

ביצה בלועה, ומשקין בלועין, לאפוקי פירות דמגלו וקיימו.

ואף רבי יוחנן סבר: גזרה משום משקין שזבו.

דרבי יוחנן רמי דרבי יהודה אדרבי יהודה, ומשני: תנן:

"אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן אסורין."

דבי יהודה אומר:

אם לאוכלין - היוצא מהן מותר.

ואם למשקין - היוצא מהן אסור."

אלמא כל אוכלין לרבי יהודה אוכלא דאפרת הוא.

ורמינהו:

"ועוד אמר רבי יהודה:

מתנה אדם על כלכלה של פירות ביום טוב ראשון ואוכלה בשני, וכן ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני" (עירובין לט.).

בשני - אין,

בראשון - לא!

ומשני רבי יוחנן:

מוחלפת השיטה.

ומדקא מרמי להו אהדדי,

שמע מינה: חד טעמא הוא.

גא

רבינא אמר:

לעולם לא תיפוך,

ורבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו:

לדידי, אפילו בראשון נמי שריא, דאוכלא דאפרת הוא,

אלא לדידכו, אודו לי מיהת דבשני שריא דשתי קדושות הן.

ואמרי ליה רבנן:

לא! קדושה אחת היא.

רבינא בריה דרב עולא אמר:

הכא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים,

ורבי יהודה לטעמיה דאית ליה מוקצה.

מיתבי:

"אחד ביצה שנולדה בשבת,

ואחד ביצה שנולדה ביום טוב,

אין מטלטלין אותה - לא לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך בה כרעי המטה,

אבל כופה עליה את הכלי, בשביל שלא תשבר,

וספיקא - אסורה,

ואם נתערבה באף - בולן אסורות."

בשלמא לרבה דאמר משום הכנה - הוי ספיקא דאורייתא, וכל ספיקא דאורייתא לחומרא,

אלא לרב יוסף ולרבי יצחק דאמרי משום גזרה - ספיקא דרבנן היא, וכל ספיקא דרבנן לקולא!

¹ סיפא אתאן לספק טרפה.

רש"י

לספק טריפה. ספק נולדה מתרנגולת טרפה ולא ביו"ט קאי ואידי דאירי באיסור ביצה איירי נמי בהא:

שיש לו מתירין. שיכול לאכלו אחר יו"ט בהיתר גמור:

אפילו באלף לא בטיל. ואע"ג דמדאורייתא חד בתרי בטיל דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות אחמור רבנן הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול:

הניחא למ"ז. לקמן:

כל שדרכו למנות שנינו. במשנת ערלה כדלקמן דלא בטיל משמע כל דבר שיש בני אדם המקפידין עליו מפני חשיבותו למוכרו במנין ביצה נמי הרבה מוכרין אותה במנין:

אלא למאן דאמר את שדרכו. דמשמע את המיוחד לכך שאין אדם מוכרו באומד:

מאי איכא למימר. הרי ביצה הרבה נמכרת באומד בלא מנין:

תלתן. מין קטנית למתק קדירה פילוג'יר בלע"ז:

ידלקו. כדין כלאי הכרם שנאמר (דברים כב) פן תוקדש תוקד אש דאסירי בהנאה:

יעלו באחת ומאתים. אם נתערב אחד מהן במאתים של היתר יעלה אחד מהן וידלק והשאר מותרין וזה שיעור ביטול כלאים וערלה באחד ומאתים:

שהיה ר' מאיר אומר. כלומר להכי אמר ר' מאיר כולן ידלקו ולית להו ביטול שהיה ר' מאיר אומר הואיל ודרכן לימנות אין בטלין ומקדשין לאסור כל המתערבין בהן:

וחכמים אומרים. כל פירות שבעולם בטלים חוץ משה דברים הללו המנויין כאן שהן חשובין מאד:

פרך ובאדן. מקומות הן:

קולחי. קלחי כרובין גדולים עם עלין שלהן וכרוב של אי"י היה גדול כאילן כדאמרין בכתובות (דף קיא ז):

הראוי לערלה ערלה. אותן שהן מין אילן וערלה נוהגת בהן מקדשין את ערוביהן משום ערלה:

והראוי לכלאי הכרם. כגון חלפי תרדין וקולחי כרוב וככרות שאינן מין אילן מקדשין ערוביהן באיסור כלאי הכרם:

את שדרכו לימנות שנינו. במילתיה דר' מאיר:

הניחא לר' שמעון בן לקיש. איכא לאוקמא לברייתא דלעיל דקתני ביצה לא בטלה כר' מאיר:

האי תנא. דלעיל:

תנא. דאירי גבי ליטרא קציעות הוא דאמר כל דבר שיש בו מנין אפילו במידי דרבנן כגון ליטרא קציעות דאירי בתרומת פירות דרבנן לא בטיל כדמפרש לקמיה:

וכ"ש. ביצה טרפה:

ליטרא קציעות. תאנים שנתייבשו בשדה וקצען במקצוע והוא שם כלי העשוי לכך וחותרין בו עוקצי התאנים ואחר כך דורסים אותם בכלי עגול והן נדבקין יחד ונעשין כגבינה והוא נקרא עגולי דבילה וכשבאין למוכרן מפרידן במגריפה ומוכרן במשקל ליטרא:

שדרסה ע"פ כלי. ששמו עגול שבו עושין העגולין:

ואינו יודע באיזה עגול. אבל יודע שעל פיו הוא ולא בתוכו:

אי הכי,

אימא סיפא: "נתערבה באלף נולדו אסורות",

אי אמרת בשלמא: ספק יום טוב, ספק חול - הו' דבר שיש לו מתירין, וכל דבר שיש לו מתירין - אפילו באלף לא בטיל.

אלא אי אמרת: ספק טרפה, דבר שאין לו מתירין היא, ותבטל ברובא! וכי תימא: ביצה חשובה ולא בטלה,

הניחא למאן דאמר: "כל שדרכו לימנות" שנינו,

אלא למאן דאמר: "את שדרכו לימנות" שנינו - מאי איכא למימר?

דתנן:

"מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם, ידלקו.

נתערבו באחרות, ואחרות באחרות - נולדו ידלקו.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

יעלו באחת ומאתים,

שהיה רבי מאיר אומר:

את שדרכו לימנות - מקדש.

וחכמים אומרים:

אינו מקדש, אלא ששה דברים בלבד.

רבי עקיבא אומר: שבעה.

ואלו הן:

אגוזי פרך,

ורמוני באדן,

וחביות סתנומות,

וחלפי תרדין,

וקלחי כרוב,

ודלעת יונית.

רבי עקיבא מוסיף:

אף כפרות של בעל הבית.

הראוי לערלה - ערלה,

הראוי לכלאי הכרם - כלאי הכרם" (ערלה ג, ו-ז).

ואתמר עליה:

רבי יוחנן אומר:

"את שדרכו לימנות" שנינו.

ורבי שמעון בן לקיש אומר:

"כל שדרכו לימנות" שנינו.

הניחא לרבי שמעון בן לקיש,

אלא לרבי יוחנן - מאי איכא למימר?

אמר רב פפא:

האי תנא - תנא דליטרא קציעות הוא,

דאמר: כל דבר שבמנין אפילו בדרבנן לא בטיל, וכל שפן בדראורייתא.

דתניא²:

"ליטרא קציעות,

שדרסה על פי עגול ואינו יודע באיזה עגול,

דרסה על פי חבית ואינו יודע באיזה חבית דרסה,

על פי כפרת ואינו יודע באיזה כפרת דרסה,

¹ גירסת מסורת הש"ס. במקור כתוב: אמר ליה

² תיקון גירסה ע"פ מסורת הש"ס, בדפוס כתוב דתנן. זה ברייתא על המשנה בתרומות ד',

רש"י

רבי מאיר אומר. כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע בדבר זה ר' אליעזר אומר אף על פי שאין לטרות תחתונות בספק דמוע מצטרפות התחתונות אל הפומין של כל העגולין הללו:

רואין אותן כאילו הן פרודות. אם אין כאן מאה פומין של היתר שיהא בהן כדי להעלות פי האיסור באחד ומאה רואין כאילו ליטרות של כל הפומין פרודות מעל הפומין ומעורבות בשל שולים ונמצאו כולם בספק הדמוע ומצטרפות התחתונות להעלות את ליטרא שעל הפה והואיל ותרומת פירות דרבנן מקילים בהעלאתם:

ור' יהושע אומר אם יש שם מאה פומין. של היתר לבד פומין של איסור מעלין אותן באחד ומאה ואם לאו הפומין אסורין ואין השולים מועלין לבטל הפומין הואיל ואין בספק הדמוע:

רבי יהודה אומר. לא כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע אלא כן נחלקו ר' אליעזר אומר כו':

ר' יהושע אומר אפילו יש שם שלש מאות פומין. וכולן בכלל הספק אין מעלין את היחיד הואיל ופומי הכלי דבר שיש בו מנין הוא לא בטלי ואפילו דברבנן אבל דרסה בעגול כו':

הכי קאמר דרסה בתוך העגול. דעכשיו אינן נכרות שהרי מדובקות ואינו יודע היכן היא אם בצפונה של עגול או בדרומו הואיל והשתא לאו בת מנין היא ולא מנכרא דברי הכל יעלו ותנא דלעיל ר' יהודה ואליאב דרבי יהושע היא:

רב אשי אמר לעולם. הא דקתני וספקה אסור ספק יום טוב ספק חול קאמר ודקשיא לך לרב יוסף ולרבי יצחק ספק דרבנן הוא ולקולא הכא אזלינן לחומרא הואיל ויש לו מתירין למחר:

אפילו בדרבנן. כגון ביצה דגזרת פירות הנושרין היא לא בטלה בתערובתה וכי היכי דבבטולה מחמירין מהאי טעמא בספקה נמי מחמירין מהאי טעמא:

רבי מאיר אומר:

רבי אליעזר אומר:

רואין את העליונות כאילו הן פרודות, והתחתונות מעלות את העליונות.

רבי יהושע אומר:

אם יש שם מאה פומין - יעלו,

ואם לאו, הפומין - אסורין, והשולים - מותרין.

רבי יהודה אומר:

רבי אליעזר אומר:

אם יש שם מאה פומין - יעלו,

ואם לאו, הפומין - אסורין, והשולים - מותרין.

רבי יהושע אומר:

אפילו יש שם שלש מאות פומין - לא יעלו.

דרסה בעגול ואינו יודע באיזה עגול דרסה - דברי הכל יעלו.

"דברי הכל"?! - היינו פלוגתייהו!

אמר רב פפא:

הכי קאמר:

דרסה בעגול ואינו יודע באיזה מקום עגול דרסה, אי לצפונה אי לדרומה, דברי הכל: יעלו.

רב אשי אמר:

לעולם ספק יום טוב ספק חול - הוי דבר שיש לו מתירין, וכל דבר שיש לו מתירין - אפילו בדרבנן לא בטיל.

³ רב אשי מתרץ על הקושיא דלעיל: "מיתיבי: 'אחד ביצה שנולדה בשבת, ואחד ביצה שנולדה ביום טוב ... וספיקא - אסורה ... אלא לרב יוסף ולרבי יצחק דאמרי משום גזרה - ספיקא דרבנן היא, וכל ספיקא דרבנן לקולא!

רפ"י

ביצה תאכל. אם נולדה ביום טוב: **פשיטא דהיא ואמה שריא**. כלומר אם בא לומר כבית שמאי לשמעין ביצה אמה למה לי פשיטא דשריא: **היא ואמה אסורה**. דשמעין לר' אליעזר דאית ליה מוקצה דתנן בפרק המביא (לקמן דף לד.) ר' אליעזר אומר עומד אדם על המוקצה כו' אלמא הכנה בעי: **אגב אמה**. אם אוכלין את אמה היום תאכל אף היא: **שלקחה סתם**. תרנגולת זו קנאה סתם: **גוזמא קתני**. כאדם שרוצה להחזיק דבריו מדבר יתר ובעומדת לאכילה קאמר ונחלק על בית הלל האוסרים ואמה לא איצטריכא ליה אלא גזים ואמר מילתא יתירא הכל יאכל גם את האב גם את האם: **דר' אליעזר בן יעקב**. אוסר אפרוחים שלא נפתחו עיניהם ופליגי רבנן עליה ולקמן מיייתי לה בגמרא: **גוזמא**. אע"פ דלא אפשר גזים ואמר מילתא דטופיינא גוזמא דבר שנוי שאינו מתקבל:

2. ד, א

תניא:

"אחרים אומרים משום רבי אליעזר: ביצה תאכל היא ואמה".

במאי עסקינן?

אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה - פשיטה דהיא ואמה שריא, אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים - היא ואמה אסורה!

אמר רבי זירא:

תאכל אגב אמה.

היכי דמי?

אמר אב"י:

כגון שלקחה סתם,

נשחטה - הובררה דלאכילה עומדת,

לא נשחטה - הובררה דלגדל ביצים עומדת.

רב מרי אמר:

גוזמא קתני.

דתניא:

"אחרים אומרים משום רבי אליעזר:

ביצה תאכל היא ואמה ואפרוח וקליפתו".

מאי "קליפתו"?

אילימא קליפה ממש - קליפה בת אכילה היא!?

אלא אפרוח בקליפתו.

עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב, אלא היכא דיצא לאויר העולם,

אבל היכא דלא יצא לאויר העולם - לא פליגי,

אלא "אפרוח וקליפתו" - גוזמא,

הכא נמי "תאכל היא ואמה" - גוזמא.

3. ד, א-ב

רש"י

שבת ויום טוב. הסמוכין והוא הדין ליום טוב ושבת:
קדושה אחת היא. הרי הן כיום אחד ארוך:
ארבעה זקנים אליבא דר' אליעזר. בערובין בפי בכל מערבין (דף לח:):
דאמר שתי קדושות הן. ומערב ליום א' למזרח ולשני למערב:
הכנה דרבה. דאמר הכנה בידי שמים מתסרא מיום טוב לשבת דסעודת שבת בעיא הזמנה מיום חול מגזרת הכתוב:
עדיין היא מחלוקת. ב"ש ובי"ה בזה כשם שנחלקו לבו ביום:
אושפיזכניה. בעל הבית:
מיו"ט לשבת. היום נולדו והיה רוצה לאלכל למחר בשבת:
לאטווינהו. לצלותן האידנא מי אסירי בטלטול בו ביום או לא:
מאי דעתיד. דפשיטא לך דלמחר מיהא שרו משום דקיימא לן רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן מיהו בטלטול האידנא אסירי דאפילו ר' יוחנן לא שרי לצלותה היום אלא לגומעה למחר אם היה יו"ט קודם לשבת אבל ביומיה לא ואפילו בטלטול:
והתניא. סייעתא:
דרב לא מוקי אמורא עלויה. לא היה מעמיד מתורגמן לפניו לדרוש דרשה לרבים:
מיומא טבא לחבריה. כלומר משעשה היום יום טוב דהיינו לאחר סעודה עד מחר:
משום שכרות. דרב אורווי היה מורי בדרשה שלו כדאמרינן בכריתות ושכור אסור להורות דכתיב יין ושכר אל תשת (ויקרא ז) וכתוב להורות את בני ישראל (שם):
איכו השתא. אם הוריתי לך אתמול בשכרות:
אשתלאי. שכחתי ושגגתי והייתי מורה בו היתר משום דקיימא לן בשאר דוכתי רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן עכשיו יפה דחיתך עד היום ונוכרתי:
הא אמר רבא. לקמן (דף ה.).
הלכתא כותיה דרב בהני תלת. שאמר לענין ביצה זו משבת ויום טוב ולקמיה בשני ימים טובים של גליות נחלק להקל והשלישי בשני ימים טובים של ראש השנה נחלק להחמיר:

אתמר:
 שבת ויום טוב:
 רב אמר:
 נולדה בזה - אסורה בזה.
 ורבי יוחנן אמר:
 נולדה בזה, מותרת בזה.
 נימא קסבר רב: קדושה אחת היא, והאמר רב: הלכה כארבעה זקנים ואליבא דרבי אליעזר דאמר: "שתי קדושות הן" (עירובין לח.)!

אלא הכא בהכנה דרבה קמיפלגי, רב אית ליה הכנה דרבה, ורבי יוחנן לית ליה הכנה דרבה.

כתנאי:
"נולדה בשבת - תאכל ביום טוב, ביום טוב - תאכל בשבת.
רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר:
עדיין היא מחלוקת,
שבית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל."

אושפיזכניה דרב אדא בר אהבה הוו ליה הנך ביצים מיום טוב לשבת, אתא לקמיה,
 אמר ליה מאי לאטווינהו האידנא וניכלינהו למחר?
 אמר ליה: מאי דעתיד?
 רב ורבי יוחנן - הלכה כרבי יוחנן?
 אפילו רבי יוחנן לא קא שרי אלא לגומעה למחר, אבל ביומיה לא,
 והתניא:
"אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב - אין מטלטלין אותה, לא לכסות בה את הפלי, ולא לסמוך בה פרעי המטה."

אושפיזכניה דרב פפא, ואמרי לה ההוא גברא דאתא לקמיה דרב פפא, הוו ליה הנך ביצים משבת ליום טוב, אתא לקמיה, אמר ליה: מהו למכלינהו למחר?
 אמר ליה זיל האידנא ותא למחר.
 דרב לא מוקי אמורא עלויה מיומא טבא לחבריה משום שכרות.
 כי אתא למחר אמר ליה: איכו השתא אשתלאי, אמרי לך: רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן, הא אמר רבא:
 הלכתא כותיה דרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא.

ד, ב

רס"י

4. ד, ב

אמר רבי יוחנן:
עצים שנשרו מן הדקל בשבת - אסור להסיקן ביום טוב.
ואל תשיבני ביצה.

מאי טעמא?

ביצה, משום דביזמא נמי חזיא לגומעה, ולא קא שרי לה עד למחר,
מידע ידיע דבת יומא - אסרוה.
עצים דלא חזו ליומיהו - אי שרי להו למחר, אתי למימר ביומיהו נמי שרו,
ואתמול - משום שבת הוא, דלא חזו להסקה.

אמר רב מתנה:

עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב,
מרבא עליהם עצים מוכנים ומסיקן.

והא קא מהפך באיסורא!

כיון דרובא דהיתרא נינהו,
כי קא מהפך בהיתרא קא מהפך.

והא קא מבטל איסורא לכתחלה,
יתנן:

"אין מבטלין איסור לכתחלה" (תרומות ה, ט)!

הני מילי בדאורייתא,
אבל בדרבנן - מבטלין.

ולרב אשי דאמר: כל דבר שיש לו מתירין אפילו בדרבנן לא בטיל,
מאי איכא למימר?

הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה,
הכא - מקלא קלי איסורא.

מן הדקל. שנשבר בשבת:
אסור להסיקן ביום טוב. הסמוך לו:
ואל תשיבני ביצה. שאמרת בה נולדה
בזה מותרת בזה דהכא שייך למיסר
טפי:
ומאי טעמא ביצה כיון דביזמא. אי לאו
דאסירא משום דנולדה בשבת הוה
חזיא לגומעה חיה שיש בני אדם גומעין
כן:
ולא שרי ליה (מר) עד למחר מידע
ידע. כי שרית ליה למחר ואתמול לא
שרית דבת יומא אסירא אבל עצים
דשבת כיון דביזמיהו בלאו איסור
מוקצה נמי לא חזו שאין מבערין אש
בשבת:
אי שרי להו (מר) למחר אתי למימר.
אם נפלו בו ביום נמי שרו ואתמול שלא
בערנום משום דשבת לא חזי להסקה:
והא קא מהפך באיסורא. כשמוליכין
בתנור מזוית לזוית:
בהיתרא מהפך. שהאיסור בטל ברוב:
והא קמבטל איסור בידים. ותנן אין
מבטלין איסור לכתחלה דאע"ג
דאיסורא בטיל ברובא הני מילי היכא
דאיערב ממילא אבל לאערובי ולבטולי
בידים אסור דהכי תנן במס' תרומות
(פ"ה) מ"ט תשעים ותשעה וחזרה ונפלה
סאה של חולין אם שוגג מותר ואם
מוזד הפילה לאותה סאה אחרונה כדי
להשלים מאה חולין להעלות את
התרומה אסור: בדאורייתא. כגון
תרומה: אבל בדרבנן. כגון מוקצה
דהכא: של גליות. שאין עושין אותו
אלא בני גליות הרחוקים מבית דין ואין
השלוחין יכולין להגיע אצלם מראש
חדש עד יו"ט להודיעם באיזה יום
נקבע החודש אם ביום שלשים אם
ביום שלשים ואחד ועושין ב' ימים יו"ט
מספק ומדאורייתא ביום הראשון
שבתון וביום השביעי שבתון ותו לא:
מותרת בזה. דחד מינייהו חול הוא
וממה נפשך שריא: אסורה בזה.
כדמפרש ואזיל: לימא קסבר רב אסי
קדושה אחת היא. חכמים קבעום על
בני גולה לעשותם לדורות מחמת ספק
זה והטילים עליהם כחומר יום ארוך:
והא רב אסי מבדיל. ומברך המבדיל בין
קדש לחול דקסבר קים לן בקביעא
דירחא ויו"ט שני חול גמור הוא משום
מנהג אבותינו שלא ידעו בקביעת
החדש כמונו ועשאו מספק מאליהן
אנחנו עושין אותם: ספוקי מספקא
ליה. אם חק חכמים הוא שהוטל על
הגליות לדורות ואפילו ירבו בהם
חכמים יודעי העתים יהיו עושין אותן
שנים א"כ הרי הוא מדברי סופרים
כיום ארוך או אם הן עשאו מאליהן
מספק וחד מנייהו חול ולמאן דקים
ליה בקביעא דירחא בעי אבדולי:
כותיה דרב אסי מסתברא. דאסיר:
קים לן בקביעא דירחא. על ידי חשבון
שמחשבין תולדתו או למדים אם
נראה ביום שלשים אם לאו: ועבדינן
תרי יומי. אלמא חק קבוע הוא מתקנת
חכמים על ישראל הרחוקים לעשותן
ואפילו בלא ספק הלכך כחד יומא
אריכא שוינחו: כותיה דרב מסתברא.
שאינו חק אלא מדאגת הספק
החמירום עליהם הגליות: בראשונה.
קודם שקלקלו הכותים והשיאו הם
משואות ביום שלא קבעו בו החודש
כדי להטעות את ישראל: משיאין
משואות. כמו להעלותם משאת העשן
מן העיר (שופטים כ) (סימן) תבערה
ובראש השנה מפרש להו ובהו היו
יודעין כל בני הגליות הקרובים
והרחוקים את קביעת החודש ולא היו
עושין אלא יו"ט אחד בכל מקום:

5. ד, ב

כ"ז

שיהו שלוחים יוצאים. ועד מקום שיכול להגיע בתוך חמשה עשר ימים הם מודיעים ועושין יום אחד והשאר עושין שני ימים: ואילו בטלו הכותים. הדריגן ועבדין משואות בראש ההרים וידעו הכל: ועבדי חד יומא. בכל דוכתא והאידנא נמי היכא דמטו שלוחין קודם יו"ט עבדי חד יומא שמע מינה לא קבעום עליהם בתקנה לדורות: דגורי המלכות גזרה. שלא יתעסקו בתורה וישתכח סוד העיבור מכם ותעבדו נמי חד יומא ואתי לקלקולי ולעשות חסר מלא ומלא חסר ותאכלו חמץ בפסח:

אתמר: שני ימים טובים של גליות: רב אמר: נולדה בזה מותרת בזה. ורב אסי אמר: נולדה בזה אסורה בזה.

לימא קא סבר רב אסי: קדושה אחת היא.

והא רב אסי מבדיל מיומא טבא לחבריה!

רב אסי ספוקי מספקא ליה, ועביד הכא לחומרא, והכא לחומרא.

אמר רבי זירא: כותיה דרב אסי מסתברא, דהאידינא ידעינן בקביעא דירחא, וקא עבדינן תרי יומי.

אמר אביי: כותיה דרב מסתברא, דתנן:

"בראשונה - היו משיאין משואות, משקלקלו הכותים - התקינו שיהו שלוחין יוצאין" (ראש השנה כב): ואילו בטלו כותים - עבדינן חד יומא, והיכא דמטו שלוחין - עבדינן חד יומא.

והשתא דידיעין בקביעא דירחא, מאי טעמא עבדינן תרי יומי?

משום דשלחו מתם: הנהרו במנהג אבותיכם בידיכם, זמנין דגזרו המלכות גזרה ואתי לקלקולי.

רס"י

6. ד, ב - ה, ב

אסורה בזה. שהם ודאי חוק קבוע להיות כיום ארוך מדרבנן שמתחילה לא מחמת ספק התחילו לעשותן: **כל היום.** יום שלשים של אלול ומבערב היו אסורין במלאכה שמא יתקדש החודש למחר ונמצא שהלילה הזה יו"ט שכן כל היום מצפין לעדות רואי הלבנה אולי יבואו וכל שעה שבאין עד שתחשך היו מקבלין עדותן ומקדשין החודש בו ביום:

ונתקלקלו הלויים בשיר. תמיד של בין הערבים שאמרו בו שירה של חול שהיו סבורים שלא יבאו עוד והיום חול וכשבאו נמצא שהוא קדש ובשל שחר אין טעות דבתמיד של שחר אפילו הוקדש החדש קודם הקרבנות שיר של חול היו אומרים לפי שברוב השנים אין העדים ממהרים לבא כל כך:

עד המנחה. עד הקרבת תמיד של בין הערבים אבל לאחר מכאן אותו היום הרי הוא מעובר ומונין מיום המחרת ליום הכפורים וסוכות ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה אע"פ שאין מונין למועדות מהיום לא מזלזלין ביה בהאי שלשים אלא גומרין אותו באיסורו כאשר הוזהרו עד המנחה ממלאכה כן נהגין וגומרין אותו בקדושתו אלמא תחילת עשייה שני ימים לראש השנה אפילו בבית דין הוה ולא מספק שהרי ודאי שיום טוב למחר ואעפ"כ תקנו לעשותו שמע מינה חק חכמים ומצותן היה לעשותן בבאו עדים אחר המנחה והרחוקים יש עליהם לעשותן בכל שנה שמא יבאו עדים אחר המנחה והרי קדושתו אחת ואין כאן לומר ממה נפשך חד מינייהו חול דשמא אין כאן חול אלא שניהם קדש:

אמר רבה. גר':

מתקנת רבן יוחנן בן זכאי. שהחזיר הדבר ליושנו לקבל עדותן כל היום ולקדש היום נמצא שאין בית דין עושין שני ימים והרחוקים העושים שני ימים אינו אלא מספק שאין יודעין אם נתקדש ביום שלשים אם בשלשים ואחד והרי הן כשאר י"ט של גליות וביצה שנוקדה בזה מותרת בזה ממה נפשך דחד מינייהו חול. ולרב ושמואל קשיא מתניתין. דקתני דחזר הדבר ליושנו:

הא לן והא להו. לבני אי"י שעושין יום אחד מותרת אבל לדין בני גולה אסורה שהרי עדיין אנו עושין שני ימים ועודנו כבתחילה מפני אותה תקנה ראשונה לא מפני ספק הלכך הואיל ולא פסקו מאצלנו משהתחלנו אין להקל ולומר אין מנהגנו זה מפני תקנה ראשונה אלא מפני הספק וביצה מותרת הא לא אמרינן דכיון דלא פסקה אותה תקנה מאצלנו שנה אחת לעשות יום אחד עדיין באיסורנו הראשונה עמדנו להיותם כיום ארוך: **הוי דבר שבמנין.** ביצה זו נאסרת בקבוץ חכמים שנמנו וגמרו לעשותן שני ימים קדושה אחת אם לא באו עדים לפני המנחה וכל העושין שני ימים מחמת כן עשו שמא לא באו עדים לבית דין קודם המנחה:

צריך מנין אחר. שימנו לך ויתירוהו ולקמן פרכין ביצה מי אתסרא במנין והלא לא נמנו אלא על קבלת עדות ובההוא חזר בו רבן יוחנן והתירו:

מנא אמנינא לה. דכל דבר הנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו ואפילו אירע דבר שאתה יכול להורות בו היתר ולומר אין תקנת מנין הראשון עומדת כי הכא אפילו הכי אסור עד שיתירוהו בפירוש בקבוץ חכמים:

לך אמור להם. לקמן מפרש לה היכי יליף:

ואומר במשוך היובל. לקמן מפרש:

אמר:

שני ימים טובים של ראש השנה:
רב ושמואל דאמרי תרין ימיו:
נוקדה בזה אסורה בזה.

התנן:

"בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום (בולו), פעם אחת נשתהו העדים לבא ונתקלקלו הלויים בשיר, התקינו שלא יהו מקבלים את העדים אלא עד המנחה, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה - נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש" (ראש השנה ל:).

ה,א

אמר רבה:

מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך, ביצה מותרת.

התנן:

"משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי - שיהו מקבלין עדות החדש כל היום" (ראש השנה ל:).

אמר ליה אביי:

והא רב ושמואל דאמרי תרין ימיו:
ביצה אסורה!

אמר ליה:

אמינא לך אנא רבן יוחנן בן זכאי,
ואת אמרת לי רב ושמואל!?

ולרב ושמואל קשיא מתניתין!

לא קשיא:

הא - לן.

והא - להו.

ורב יוסף אמר:

אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך - ביצה אסורה.

מאי טעמא?

הוי דבר שבמנין,

וכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו.

אמר רב יוסף:

מנא אמנינא לה?

דכתיב: "לך אמור להם שובו לכם לאהליכם" (דברים ה-ל).

ואומר: "במשוך היובל המה ועלו בהור" (שמות יט-ג).

ותנן⁴:

"כרם רבעי יהי עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד.

וזו היא תחומה:

אילת מן הדרום, ועקרבת מן הצפון, לוד מן המערב וירדן מן המזרח" (מעשר שני ה, ב).

ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

מה טעם?

ר"ז

ותניא. נמי דצריך מנין אחר להתירו: **כרם רבעי.** שאמרה תורה קדש הלולים (ויקרא יט) וגמרינן קדש ממעשר שני דכתיב ביה קדש וכל מעשר הארץ מורע הארץ מפרי העץ וגוי' (שם כז) שצריך להעלות הפירות לירושלים או לפדותן ולהעלות הדמים לירושלים ותקנו חכמים במהלך יום אחד לכל צד שלא יפדוהו אלא הפירות עצמן יעלם ויאכלם שם כדמפרש לקמן כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות:

במזרח לוד. היינו בין לוד לירושלים בתוך מהלך יום דהא אמרינן לוד בתוך מהלך יום מן המערב נמצא מזרחה בין לוד לירושלים בכיצד מברכין (ברכות דף לה.) יש פלוגתא חד תני נטע רבעי וחד תני כרם רבעי:

להפקירו לעניים. שילקטוהו הם ויעלוהו לירושלים ויאכלוהו שם שהיה עליו טורח להעלות שם הפירות:

כבר נמנו עליו חבירך והתירוהו. לפדותו ולהעלות דמיו ואע"ג דלאחר חורבן הוה קסברי קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא וצריך להעלות הפירות או הדמים: **טעמא דנמנו הא לא נמנו לא.** ואע"ג דממילא ליתא לתקנתא קמייתא דהא כדי לעטר שוקי ירושלים הוא דהוה וכיון דחרבה מה לנו לעטרה לצורך הנכרים ואפילו הכי צריך מנין: **מאי ואומר.** כלומר כיצד אנו למדין מן המקרא הראשון ולמה נאמרו שנים:

ה"ק. כך למד מן הראשון מכדי כתיב היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה וממילא אישתרו בתשמיש לאחר שלשה ימים שקבלו את התורה למה ליה למהדר ולמיתן להו רשות לשוב לאהליהם דהיינו תשמיש: **ש"מ.** הואיל וקודשא בריך הוא אסר בעי למשרייה הוא גופיה בהדיא וה"ה לכל דבר שבמנין:

וכי תימא. כלומר וקרא דבמשוך היובל דיליף תנא מיינה להכי הדר ביה ויליף מהתם דהכי קאמר לך וכי תימא דהאי שובו לכם לאו למשרי תשמיש דהא ממילא משתרי אלא לצוותן לשוב במצות המלך על כרחן שלא לגרוע עונת נשותיהן:

ת"ש. מהכא במשוך היובל שימשוך בהסתלק שכינה מן החר ויאריך התוקע את קולו כמנהג התוקע באחרונה לשון אחר במשוך היובל שימשוך התוקע מלתקוע והכי מפרש לה במכילתא במשוך היובל בפסוק היובל:

מכדי כתיב. בלוחות האחרונות ואיש לא יעלה עמך וגוי' שמות לד) מסיפיה דקרא יליף אל מול החר ההוא כל זמן שהוא בהויית קדושתו שהשכינה עליו אסור אבל נסתלק שכינה מותר שמעינן ממילא למה ליה לאדכורי שריותא בהדיא בלוחות הראשונות ולמימר נסתלקה שכינה המה יעלו והלא לא נסתלקה שכינה ממנו מיום מתן תורה עד אחד בחדש שהוקם המשכן ועד בעשרים באייר שנעלה הענן והיה לו ללמוד היתר כשמסתלק מאל מול החר ההוא ובמסכת תענית (דף כא:) נמי מההוא קרא ילפינן דתניא רבי יוסי אומר לא מקומו של אדם מכבדו אלא הוא מכבד מקומו שכל זמן שהשכינה היתה בהר אמרה תורה גם הצאן והבקר אל ירעו וגוי' נסתלקה שכינה אמרה תורה במשוך היובל המה יעלו בהר הלכך למה ליה לכתוב בהדיא המה יעלו ולא אישתרי ממילא מדוקיא דההר ההוא ש"מ צריך מנין אחר להתירו כו':

הני מילי בדאורייתא. באיסור שיצא מפי הגבורה הוצרכנו לשמוע היתר מפי אבן במנין דרבנן לא בעינן שריותא בהדיא אלא מכללא: **ת"ש כרם רבעי.** דהא דהוצרך להעלות פירות עצמן במהלך יום דרבנן הוא וקא בעי מנין ואע"ג דאיכא למשרייה מכלל:

וכ"ת ביצה נמי וכו'. השתא הדר רב יוסף לאסוקי מלתא דאמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה:

ביצה במנין מי הואי. כלום הוזכרה במנין הראשון לאוסרה: **מהרה יבנה בית המקדש.** ותחזור תקנה ראשונה שלא לקבל עדות אלא עד המנחה:

כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות.

ותניא:

"כרם רבעי ה"ה לו לרבי אליעזר במזרח לוד בצד כפר טבי ובקש להפקירו לעניים.

אמרו לו תלמידיו: רבי כבר נמנו עליך חבירך והתירוהו.

מאן "חבירך"?

רבן יוחנן בן זכאי.

טעמא ד"נמנו", ה"ה לא נמנו - לא.

מאי "ואומר"?

הכי קאמר: מכדי כתיב: **"היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה"** (שמות יט-טו),

"לך אמור להם שובו לכם לאהליכם" (דברים ה-ל) - למה לך?

שמע מינה: כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו.

וכי תימא למצות עונה הוא דאתא,

תא שמע: **"במשוך היובל המה יעלו בהר"** (שמות יט, ג).

מכדי כתיב: **"גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול החר ההוא"** (שמות לד-ג),

"במשוך היובל" (שמות יט, ג) - למה לך?

שמע מינה: דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו.

וכי תימא: הני מילי בדאורייתא,

אבל דרבנן - לא.

תא שמע: כרם רבעי.

והא כרם רבעי דרבנן, וקאמרי ליה: **"כבר נמנו עליך חבירך והתירוהו"**.

וכי תימא: ביצה נמי אמנו עליה רבן יוחנן בן זכאי, ושרייה,

כי אמנו - אעדות,

אביצה - לא אמנו!

אמר ליה אבי:

אטו ביצה במנין מי הואי?!

ביצה בעדות תליא מלתא,

אתסר עדות - אתסר ביצה,

אשתרי עדות - אשתרי ביצה.

רב אדא ורב שלמן תרוייהו מבי בלוחית, אמרי:

אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך - ביצה אסורה.

מאי טעמא?

מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו ביצה ביום טוב שני?

השתא נמי ניכול,

ולא ידעי דאשתקד שתי קדושות הן, והשתא קדושה אחת היא.

אי הכי, עדות נמי לא נקבל!

מאי טעמא?

מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו אשתקד מי לא קבלנו עדות החדש כל היום כולו,

השתא נמי נקבל!

הכי השתא?!

רפ"י

מסורה לב"ד. אין נוקקין להם אלא ב"ד והם יודעין טעמו של דבר ולא יטעו:

לכל מסורה. ליד הכל היא באה ואין הכל באין לישאל וסומכין על מנהגן:

מי לא מודה כו'. אע"ג דתקן לקבל עדות החדש כל היום להיות מונין למועדות מן הראשון ואפילו באו עדים לאחר המנחה אבל מלעשות י"ט שני לא נעקרה תקנה ראשונה ממקומה:

התם, עדות מסורה לבית דין.
ביצה לכל מסורה.

רבא אמר:

אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך - ביצה אסורה.

מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי:

שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה, שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש.

ואמר רבא:

הלכתא כותיה דרב בהני תלת,

בין לקולא בין לחומרא.

7. ו, א

רש"י

אמר רבא מת ביי"ט ראשון כו'. מת המוטל לקבור אם י"ט ראשון הוא וכו'.

משא"כ בביצה. לענין ביצה לא הקלו ביי"ט שני דראש השנה להשוות לשל גליות דאלו ר"ה נולדה בזה אסורה בזה:

אף בביצה. נולדה בזה מותרת בזה:

דמאי דעתיד. לאסרה בשני לרחוקי מבי"ד:

דילמא מעברי ליה לאלול. כתקנה הראשונה למנות מיום שני ולעשות שני ימים כגון שלא באו עד יום שלשים ואחד:

מימות עזרא ואילך וכו'. ואע"פ שתקנו לא אירע שבאו עדים מן המנחה ולמעלה חוץ מאותה הפעם ועדיין לא נתקנה האי דנקט מימות עזרא משום דבימיו עברוהו דכתיב בעזרא (נחמיה ח) וביום השני ובראש השנה משתעי:

לא אמרן. דיתעסקו בו ישראל:

אלא דאשתהי. ומתירא שלא יסריח:

אסא. הדס היו מניחין על מטת מת לכבודו:

דאיכא חברי. אומה רשעה שהיו בימי פרסיים וכופין את ישראל לעשות מלאכתן ובי"ט היו נדחין מהן ע"י שאומרים להם י"ט הוא ואם יראו אותם מקברין מתייהם יכופו אותם למלאכה והאי גלימא דאמרינן לעיל אינו צורך המת שהרי יש לו תכריכין אחרים כל צרכו שאם צריך לו מאי אפילו דקאמר הא אמרינן ביי"ט שני יתעסקו בו ישראל ועסק זה חציבת קברו וחתוך תכריכין הלכך על כרחך בגלימא שאינו צריך לו מיירי דומיא דאסא דשרי למגזייה וקמ"ל דאע"ג דטרחא דלא צריך הוא אלא משום כבודו עושין לו יותר מדאי מותר לעשות לו כיון דלגבי מת כחול שויהו רבנן:

ו,א

אמר רבא:

מת ביום טוב ראשון - יתעסקו בו עממים.
מת ביום טוב שני - יתעסקו בו ישראל,
ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה,
מה שאין כן בביצה.

נהרדעי אמרי:

אף בביצה.

דמה דעתיד?

דלמא מעברי ליה לאלול.

הא אמר רב חיינא בר פהנא אמר רב:

מימות עזרא ואילך לא מציינו אלול מעובר!

אמר מר זוטרא:

לא אמרן אלא: דאשתהי,

אבל לא אשתהי - משנהינן ליה.

רב אשי אמר:

אף על גב דלא אשתהי - נמי לא משנהינן ליה.

מאי טעמא?

יום טוב שני לגבי מת כחול שויהו רבנן,

אפילו למיגזי ליה גלימא, ולמיגזי ליה אסא.

אמר רבינא:

והאידינא דאיכא חברי, חיישינן.

כ"ז

חזייה. רבינא לרב אשי דהוה עציב :
 הי"ג אמאי עציב מר :
א"ל דלא אותיבי ערובי תבשילין.
 לא הושבתי כלומר לא הכנתי לי
 ערובי תבשילין לאפות ולבשל מייט
 לשבת דתנן לקמן (דף טו:) עושה
 אדם תבשיל מערב ייט לשם ערוב :
האידינא. בייט ראשון והוא חמישי
 בשבת ועל תנאי הוא אומר אם
 היום הוא חול ולמחר קדש יהא
 ערוב ואם היום קדש ולמחר חול
 איני צריך לכך :
מי אמר. והרי הם כיום ארוך
 ושניהם קדש :
א"ל רב מרדכי. לרבינא מנהרדעי
 לא תותביה למר בפירוש שמיע ליה
 מיניה דלא סבר לנהרדעי רב מרדכי
 תלמידו של רב אשי היה כדאמרינן
 בסוטה (דף מו:) גבי לוייה לרבנו עד
 פרסה רב מרדכי אלויה לרב אשי
 כו' :

8. ו, א

רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי⁵ בשני ימים טובים של ראש השנה,
חזייה דהוה עציב.
אמר ליה: אמאי עציב מר?
אמר ליה: דלא אותיבי עירובי תבשילין.
אמר ליה: ולותיב מר האידינא,
מי לא אמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה?

אמר ליה:
אימר דאמר רבא בשני ימים טובים של גליות,
בשני ימים טובים של ראש השנה מי אמר?!

והא אמרי נהרדעי:
אף ביצה מותרת.

אמר ליה רב מרדכי:
בפירוש אמר לי מר: דלא סבר להא דנהרדעי.

9. ו, א-ב

רש"י

הואיל ומתיר עצמו. בלידתו להיות נשחט מה שלא היה לפני לידתו אף מוקצה התיר את עצמו בלידתו דמגו דאתקן להא אתקן להא: **לעגל שנולד ביי"ט.** דתניא לקמן שמותר בו ביום לדברי הכל: **מוכן אגב אמו.** בעודו בתוך מעיה אם נשחטה האם היה נאכל: **הטרפה.** בנה אסור אם נמצא בתוכה דעובר ירך אמו הוא הואיל ובשחיטת אמו אתה בא לאכלו וכי נולד ביי"ט מן הטרפה ליכא למימר הואיל ומוכן אגב אמו ואפי"ה בשחיטת עצמו מותר לשחטו ולאכלו דלא אשכחן מאן דאסיר: **לכלבים.** דבין השמשות היתה אמו עומדת לכך אבל אפרוח שבקליפה אינו עומד לאכילת כלבים ואף לא היה ראוי הלכך נולד הוא: **מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים.** למאן דאית ליה מוקצה דהא נתנבלה בשבת לרי יהודה אתמול בין השמשות היתה עומדת לאדם וקא חשיב ליה מוקצה בהא לגבי כלבים: **אכל מידי דחזי ליה.** ועובר שבמעיי טרפה ראוי לו לכשילוד הלכך מאתמול דעתיה עלויה אם יולד יאכלנו:

אָתְמָר:
אֶפְרוּחַ שְׁנוּלָד בְּיוֹם טוֹב:
רַב אָמַר: אָסוּר.
וְשִׁמוּאֵל וְאִיתִימָא רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מוּתֵר.
רַב אָמַר: אָסוּר" - מוֹקְצָה הוּא.

"וְשִׁמוּאֵל וְאִיתִימָא רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מוּתֵר" - הוּאִיל וּמְתִיר עֲצָמוֹ בְּשַׁחֲיֻטָּה.

אָמְרִי לִיה רַב פְּהֵנָא וְרַב אִסִּי לְרַב:
וְכִי מַה בֵּין זֶה לְעֵגֶל שְׁנוּלָד בְּיוֹם טוֹב?
אָמַר לְהוּ:
הוּאִיל וּמוּכָן אֲגַב אִמּוֹ בְּשַׁחֲיֻטָּה.

וּמַה בֵּין זֶה לְעֵגֶל שְׁנוּלָד מִן הַטְּרֵפָה?
שְׁתִּיק רַב.

אָמַר רַבָּה וְאִיתִימָא רַב יוֹסֵף:
מַאי טַעְמָא שְׁתִּיק רַב?
לִימָא לְהוּ: הוּאִיל וּמוּכָן אֲגַב אִמּוֹ לְכָלְבִּים.

אָמַר לִיה אַבְבִּי:
הַשְׁתָּא מוּכָן לְאָדָם - לֹא הוּי מוּכָן לְכָלְבִּים,
דְּתַנּוּ:
"מְחַתְכִין אֶת הַדְּלוּעִין לְפָנֵי הַבְּהֵמָה,
וְאֶת הַנְּבֵלָה לְפָנֵי הַכְּלָבִים.
דְּבִי יְהוּדָה אָמַר:
אִם לֹא הִיתָה נְבֵלָה מְעַרְבַּ שְׁבֵת - אָסוּרָה,
לְפִי שְׂאִינָה מִן הַמוּכָן" (שבת קנו:),
מוּכָן לְכָלְבִּים - הוּי מוּכָן לְאָדָם?!

אָמַר לִיה:
אִין,
מוּכָן לְאָדָם - לֹא הוּי מוּכָן לְכָלְבִּים,
דְּמַאי דְּחֻזִי לִיה לְאִינִישׁ לֹא שְׂדֵי לִיה לְכָלְבִּים.
מוּכָן לְכָלְבִּים - הוּי מוּכָן לְאָדָם,
דְּדַעְתִּיה דְּאִינִישׁ אַכְּל מִידי דְּחֻזִי לִיה.

תְּנִיא פְּוִתִּיה דְּרַב,
תְּנִיא פְּוִתִּיה דְּשִׁמוּאֵל וְאִיתִימָא רַבִּי יוֹחָנָן.

תְּנִיא פְּוִתִּיה דְּרַב:
"עֵגֶל שְׁנוּלָד בְּיוֹם טוֹב - מוּתֵר,
אֶפְרוּחַ שְׁנוּלָד בְּיוֹם טוֹב - אָסוּר,
וְיַמָּה הַפְּרָשׁ בֵּין זֶה לְזֶה?
זֶה מוּכָן אֲגַב אִמּוֹ בְּשַׁחֲיֻטָּה,
וְזֶה אִינוּ מוּכָן אֲגַב אִמּוֹ".

תְּנִיא פְּוִתִּיה דְּשִׁמוּאֵל וְאִיתִימָא רַבִּי יוֹחָנָן:

"עגל שנולד ביום טוב - מותר,
ואפרוח שנולד ביום טוב - מותר".

מאי טעמא?

זה מוכן אגב אמו,
וזה מתיר עצמו בשחיטה.

10. ו, ב

רש"י

לפי שלא נתפתחו עיניו. ואתרבי
לאסורא מכל השרץ השורץ על
הארץ כדלקמן:

תנו רבנן:

"אפרוח שנולד ביום טוב - אסור.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

אף בחול אסור,

לפי שלא נתפתחו עיניו."

כמאן אזלא הא דתניא:

"לקל השדץ השודץ על הארץ" (ויקרא יא-מב) - לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם,

כמאן?

כרבי אליעזר בן יעקב.

רפ"י

11. ו, ב

עם יציאתה נגמרה. כשיצאה נגמרה ברייתה אבל מקמי הכי לא חשיבא ביצה גמורה ולקמיה מפרש ואזיל למאי הלכתא:

לאכלה בחלב. דהשתא הוה ביצה ולא בשר אבל הנמצאת במעי אמה אינה ביצה ואסורה לאכלה בחלב: **ביצים גמורות.** ואפילו בלא קליפה לבנה אלא שהחלמון לבדו גמור ואע"פ שמעורה עדיין בגידין שריא כדלקמן מדפליג ר' יעקב עליה ואמר אם היו מעורות בגידין אסורות:

בי"ט. וה"ק יצתה ודאי מבעוד יום מותר כי ודאי הוא דנגמרה בחול אבל לא יצתה לא נגמרה בחול ואסורה משום הכנה דרבה:

וכי תימא. אין הלכה כברייתא זו דאשמועינן בה מאי דלא אשמעינן במתניי ובשום משנה לא סתם לן רבי הכי ואם רבי לא שנה רבי חייא מנין לו:

אלא הא דתניא כו'. הך ברייתא דלעיל מאן קתני לה:

לא בית שמאי ולא ב"ה. לא ב"ש דמאי אריא במעי אמה אפילו נולדה ב"ש שריא ולא ב"ה דאפילו במעי אמן אסירי:

ומגדלת אפרוחים. ולענין דין מקח וממכר אתמר דאם נולדה נגמר בשולה וראויה לגדל ממנה אפרוחים אבל נמצאת במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים ואם תבעוהו למכור ביצים לגדל אפרוחים אם מכר אלו הוי מקח טעות ובטל מקח:

דפחיא. כמו דפעיא הנולדים מן התרנגולת חיה שפועה בלידתה:

פשיטא. דמקח טעות הוא דהא בהדיא אמר ליה דפחיא:

דצריבן. לשון מבושלות כל צרכן כמו צרבת (ויקרא יג) כויה שבשול: **ונפקא מינה.** בין מאן דבעי להו לאכילה בין מאן דבעי להו לאפרוחים:

למיתבא ליה דביני ביני. להחזיר לו דמי מעלה שבין ביעי דפחיא לביעי דשחוטה ואי בעי להו לאכילה אין המקח בטל דהא בני אכילה ניהו אלא שאלו יפים מהם ויחזיר לו דמי מעליותן:

קא משמע לן. רבי אמי דסתם מאן דבעי ביעא דפחיא לאפרוחים בעי להו ואין אלו שוין לו כלום:

דדכרא. שילדתן תרנגולת מתרנגול ולא נתחממה מן הקרקע לקולטן בלא זכר:

דספנא מארעא. מתחממת בקרקע ויולדת ביצים ואותן ביצים אין מגדלות אפרוחים:

ספנא. קולטת ביצים כשמתעפרת בקרקע ובסמוך לקמן אמר כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא כלומר אינה קולטת ביצים מן הקרקע אלא מן הזכר ואינו אלא לשון שפוני טמוני חול (דברים לג):

אמר רב הונא אמר רב:

ביצה עם יציאתה נגמרה.

מאי "עם יציאתה נגמרה"?

אילימא עם יציאתה נגמרה ומוותרת לאכלה בחלב - הא במעי אמה אסורה לאכלה בחלב, והתניא:

"השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותרות לאכלן בחלב!"

אלא "עם יציאתה נגמרה" - ומוותרת לאוכלה ביום טוב.

הא במעי אמה - אסורה לאכלה ביום טוב.

והא תניא:

"השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותרות לאכלן ביום טוב!"

וכי תימא קא משמע לן בברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין?

הא נמי תניא:

"ביצה שנוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב:

בית שמאי אומרים: תאכל,

ובית הלל: אומרים לא תאכל."

ועד כאן לא פליגי בית שמאי ובית הלל אלא בנוֹלְדָה,

אבל במעי אמן - דברי הכל שריין.

וכי תימא: בית הלל אפילו במעי אמן נמי אסרי,

והא דקתני: "נוֹלְדָה" להודיעך דכחן דבית שמאי דאפילו נוֹלְדָה נמי שרו,

אלא הא דתניא:

"השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותרות לאכלן ביום טוב,"

מני? לא בית שמאי ולא בית הלל!

אלא "עם יציאתה נגמרה" - ומגדלת אפרוחים,

במעי אמה - אינה מגדלת אפרוחים.

למאי נפקא מינה?

למקח וממכר.

זא, פי ההוא דאמר להו: ביעי דפחיא למאן?

יהבו ליה ביעי דשחוטה,

אתא לקמיה דרבי אמי,

אמר להו: מקח טעות הוא, והדר.

פשיטא!

מהו דתימא: האי לאכילה קא בעי להו,

והאי דקאמר: "דפחיא" משום דצריבן.

למאי נפקא מינה? למיתבא ליה ביני ביני,

קא משמע לן.

ההוא דאמר להו: ביעי דדכרא למאן? ביעי דדכרא למאן?

יהבו ליה ביעי דספנא מארעא,

אתא לקמיה דרבי אמי,

רש"י

עם יציאת רובה נגמרה. ולענין י"ט אתמר דאם יצתה רובה מערב י"ט וחזרה בתוך מעיה וילדתה בלילה מותרת דהויא ליה כאילו נולדה מאתמול:

כדרבי יוחנן. דאמר לקמן הכי: **ואי בעית אימא.** רב לאפוקי מדרי יוחנן אתא ועם יציאתה דקאמר עם יציאת כולה ולמעוטי יציאת רובה:

אמר להו: מקח טעות הוא, והדר.

פשיטא!

מהו דתימא: האי לאכילה קא בעי להו, והאי דקאמר דדכרא משום דשמין טפי, למאי נפקא מינה? למיתבא ליה ביני ביני, קא משמע לן.

ואי בעית אימא:

מאי "עם יציאתה נגמרה"?

עם יציאת רובה נגמרה, וכדרבי יוחנן.

דאמר רבי יוחנן:

ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב, וחזרה - מותרת לאכלה ביום טוב.

ואיכא דאמר:

מאי "עם יציאתה נגמרה"?

עם יציאת כולה נגמרה.

עם יציאת כולה - אין,

אבל רובה - לא, ולאפוקי מדרבי יוחנן.

רפ"י

12. ז, א

גופא:

"השוחט את התרנגולת, ומצא בה ביצים גמורות - מותרות לאכלן בחלב.
רבי יעקב אומר:
 אם היו מעורות בגידין אסורות".

מאן תנא להא דתנו רבנן:

"האוכל מנבלת עוף טהור,

מן השלל של ביצים, מן העצמות, ומן הגידין, ומן הבשר שנתלש מן החי - טהור.

מן האשכול של ביצים, מן הקורקבן, ובני מעיין, או שהמחה את החלב וגמעו - טמא",
 מאן תנא "מן השלל של ביצים טהור"?

אמר רב יוסף:

דלא קרבי יעקב,

דאי קרבי יעקב - האמר: אם היו מעורות בגידין אסורות.

אמר ליה אביי:

ממאי?

דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב התם אלא לענין אסורא,

אבל לענין טומאה - לא.

וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור?!

אפוישי טומאה הוא, ואפוישי טומאה מדרבנן לא מפשינן.

ואיכא דאמרי:

מאן תנא: "מן האשכול של ביצים טמא"?

אמר רב יוסף:

רבי יעקב היא,

דאמר: "אם היו מעורות בגידין אסורות".

אמר ליה אביי:

ממאי ד"אשכול" מהנהך דתליא באשכול?

דלמא אשכול גופיה.

וכי תימא: אשכול גופיה מאי למימרא?

מידי דהוה אקורקבן ובני מעיין,

דאף על גב דבשר ניהו, כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריד לאשמועינן,

הכא נמי כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריד לאשמועינן.

מעורות. מחוברות:

נבלת עוף טהור. מטמאה האוכלה לטמא בגדים שהוא לבוש בשעת בליעתה ואין לה טומאת מגע ומשא ובמסכת נדה (דף נא.) ילפינן לה והאוכל אחד מן הדברים הללו ממנה:

מן השלל של ביצים. כשהן כבושין ושוללין וקבועין בשדרה כלומר האוכל אותם ביצים בעודן מעורין בגידין:

מן הגידין. וקסבר אין בגידין בנותן טעם:

שלל. בשט"א כמו שלל של כובסין (שבת דף מח.):

בשר שנתלש מן החי. לאו נבלה היא:

מן האשכול. מבשר השדרה שהביצים אדוקים שם:

שהמחה את החלב. התיך את השומן וגמעו טמא ובהעור והרוטב (חולין דף קכ.) פרכינן והא אכילה כתיבה ביה ואמר רבי שמעון בן לקיש הנפש לרבות את השותה והכא כתיב ונפש אשר תאכל נבלה ובנבלת עוף טהור מתוקם בת"כ:

מאן תנא מן השלל של ביצים טהור. אלמא לאו בשר הוא דלא כרי יעקב:

אלא לענין אסורא. דאע"ג דלאו בשר ניהו אסר לה מדרבנן הואיל וקורבנים להיות בשר ואיכא למגזר משום בשר בחלב אבל לענין טומאה לא דלאו בשר ניהו דלטמו:

וכי תימא לענין טומאה נגזור. דלטמו מדרבנן כי היכא דגזרינן לענין אסורא:

אפוישי טומאה הוא. דאיכא הפסד טהרות. ואפוישי טומאה מדרבנן לא מפשינן. ואע"פ שגזרו בטומאות במקומות הרבה ליכא למימר הכא נמי נגזר דלא ניחא לן דלפשו בטומאות:

ואיכא דאמרי. דאשכול דסיפא הוה משמע ליה לרב יוסף ביצים המעורות בגידין ושלל הוה משמע ליה שאינן מעורות כל כך כמו אותן הגמורות קרובות לבא בהן קליפה הלבנה שאינם דבקות יפה אלא מעט:

מאשכול גופיה. בשר הדבוק בשדרה והביצים אדוקין בו:

13. ז, א-ב

רש"י

נולד ביום. נקבותיו יולדות ביום:
עטלף. קלבי"א שוריץ בלעי"ז:
מערב יום טוב. בין השמשות דשוב לא ילדה אלא בלילה:
השכים. קודם עלות השחר והאי דנקט בדק רבותא קמ"ל דאע"ג דבדק ולא מצא דליכא למתלייה בנולדה בחול אפילו הכי מותרת דסמכינן אברייתא דקתני כל שתשמישו ביום נולד ביום והא ודאי לא ילדתו בלילה:
אימר יצתה רובה וחזרה הואי. ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא מגו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן בה:
בדספנא מארעא. והיא יולדת אף בלילה:
אי הכי. דיש יולדת בלילה:
דרב מרי. היכי שריא אימא מארעא ספנא וילדה בליל יום טוב:
דשמעה קליה ביממא. שהקול אינו נשמע ביום כבלילה:
עובדא. דבדק מעי"ט ולא מצא והשכים ומצא ולא היה תרנגול זכר עד ששים בתים וסמך רב מרי על התרנגול והתיר את הביצה:
מברא. גשר:
מיצרא. חבל קשור בראשי שתי יתדות אחת תקועה בשפת הנהר מזה ואחת תקועה בשפת הנהר מזה ועץ קצר מוטל לרוחב הנהר ועוברין בו בדוחק על ידי שאוחזין בחבל ועוברין:

תנו רבנן:

"כל שתשמישו ביום - נולד ביום,
 כל שתשמישו בלילה - נולד בלילה,
 כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה - נולד בין ביום ובין בלילה."
 "כל שתשמישו ביום נולד ביום" - זו תרנגולת.
 "כל שתשמישו בלילה נולד בלילה" - זו עטלף.
 "כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה" - אדם וכל דדמי ליה."

אמר מר:

"כל שתשמישו ביום נולד ביום - זו תרנגולת."

למאי נפקא מינה?

לכדרב מרי בריה דרב פהנא,
 דאמר רב מרי בריה דרב פהנא:
 בדק בקנה של תרנגולין מערב יום טוב, ולא מצא בה ביצה,
 ולמחר השכים ומצא בה ביצה - מותרת.

והלא בדק!

אימר לא בדק יפה יפה.
 ואפילו בדק יפה, אימר יצתה רובה וחזרה הואי,
 וכדרי יוחנן.

איני?

והא אמר רבי יוסי בן שאול אמר רב:
 בדק בקנה של תרנגולת מערב יום טוב, ולא מצא בה ביצה,
 ולמחר השכים ומצא בה ביצה - אסורה!

התם - בדספנא מארעא.

אי הכי, דרב מרי נמי אימא מארעא ספנא!

בדאיכא זכר בהדה.

בדאיכא זכר, נמי אימא מארעא ספנא!

אמר רבינא:

גמירי: כל היכא דאיכא זכר, לא ספנא מארעא.

ועד כמה?

אמר רב גמדיא משמיה דרב:
 כל היכא דשמעה קליה ביממא.

עבד רב מרי עובדא עד שתין פתי.

ואי איכא נהרא - לא עברא.
 ואי איכא מברא - עברא.
 ואי איכא מיצרא - לא עברא.

זב

רש"י

במאי אוקימתא. לדרבי יוסי ב"ר שאול:
אימא מאתמול הואי. דכיון דרובא ביממא ילדן אי לא בדק תלינן ביממא:
דרבי יוחנן לא שכיחא. הלכך בדאיכא זכר כיון דקיס לן דאינה יולדת בלילה תלינן כרבי יוחנן אבל בדספנא מארעא לילד בלילה שכיח טפי מיצתה רובה:
תומא שחיקא. שומין שחוקין:
לגלויא. הנחש שותה ממנו אם מוצאו מגולה ומטיל בו ארס:

הוה עובדא ועברא אמיצרא.

במאי אוקימתא?

בדספנא מארעא.

מאי איריא בדק, כי לא בדק נמי?

כי לא בדק אימא מאתמול הואי.

אי הכי כי בדק נמי, אימא יצתה רובה וחררה היא, וכדרבי יוחנן!

דרבי יוחנן לא שכיח.

ואמר רבי יוסי בן שאול אמר רב:
האי תומא שחיקא - ספנתא לגלויא.

14. ז, ב

רפ"י

אם כן דחד שיעורא לתרוייהו :
שיעורו של זה כו' להכי לא יליף שאור מחמץ משום דחמץ בככותבת דלא תימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ושאור נמי בככותבת להכי כתביה בהדיא לשעורי בשיעורא זוטא ושיעורא רבא ולהכי נקט כותבת דבהכי הוי יתובי דעתא כדמפרש טעמא ביומא (דף עט.) אי נמי שיעורין הלכה למשה מסיני :
לית להו דרבי זירא בתמיה והא קרא בהדיא כתיב :
פתח הכתוב בשאור שאור לא ימצא בבתיכם (שמות יב) :
וסיים בחמץ כי כל אוכל [מחמצת] והוה ליה למכתב כי כל אוכל שאור כו' דהא אתיא עונשו עם אזהרתו זהו שאור וכו'. כזה כן זה :
לענין אכילה כולי עלמא לא פליגי. דאפילו ב"ש מודו דחמץ חייב בכזית כשאור באכילתו וכדרי' זירא אבל לביעור לבי"ש לא השוו מדאיצטריך קרא למכתביהו לתרוייהו לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור לא ילפינן למימר כי היכי דבאכילה השוה הכתוב אכילת חמץ לביעור שאור אף לביעור השוה לו דמדאיצטריך למכתביהו יש חלוק בשיעורין :
תניא נמי הכי דביעור הוא דפליגי ולא באכילה :

"בית שמאי אומרים: שאור - בכזית, וּחֶמֶץ - בְּכֹכּוֹתֵת. ובית הלל אומרים: זה וזה בכזית".

מאי טעמיהו דבית שמאי?

אם כן לכתוב רחמנא **"חמץ"** ולא בעי **"שאור"**, וְאֵנָּה אָמִינָא: ומה חמץ שאין חמוצו קשה בכזית, שאור שחמוצו קשה לא כל שכן?!
"שאור" דכתב רחמנא למה לי?
 לומר לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה.

ובית הלל?

צריכי.
 דאי כתב רחמנא **"שאור"** הוה אמינא משום דחמוצו קשה, אַבְּל חֶמֶץ דאין חמוצו קשה - אימא לא, צריכא.
 ואי כתב רחמנא **"חמץ"** משום דראוי לאכילה, אַבְּל שְׂאֹר שְׂאִין ראוי לאכילה - אימא לא, צריכא.

ובית שמאי לית להו דרבי זירא?

דאמר רבי זירא:

פֶּתַח הַכְּתוּב בְּ"שְׂאֹר"⁶ וְסִיּוּם בְּ"חֶמֶץ" - לומר לך זהו שאור זהו חמץ.

לענין אכילה - כולי עלמא לא פליגי,

כי פליגי לענין ביעור:

בית שמאי סברי: לא ילפינן ביעור מאכילה.

ובית הלל סברי: ילפינן ביעור מאכילה.

אתמר נמי:

אמר רבי יוסי בר חנינא:

מחלוקת לענין ביעור,

אבל לענין אכילה - דברי הכל זה וזה בכזית.

תניא נמי הכי:

"ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור" (שמות יג, ז).

זהו מחלוקת שבין בית שמאי ובית הלל,

שבית שמאי אומרים: שאור - בכזית, וּחֶמֶץ - בְּכֹכּוֹתֵת.

ובית הלל אומרים: זה וזה בכזית."

⁶ שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת ונקרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ

רפ"י

15. ז, ב

השוחט דיעבד. דאי שחט משמע אבל לכתחילה לא שרי ליה בית שמאי לשחוט אא"כ יש לו עפר מוכן תיחוח:

מכלל דת"ק סבר ישחוט. בתמיה והא השוחט קאמר הא לא קשיא. לא ישחוט דבי"ה אכסוי לחודיה קא מהדרי והכי קאמר לא יגמור מעשה השחיטה דהיינו הכסוי:

לא ישחוט ויכסה. אע"פ ששחט לא יגמור:

השוחט שבא לימלך. אע"ג דהשוחט דעלמא דיעבד על כרחך הכא לכתחילה השוחט שבא לשחוט (בהמה) ובא לימלך לנו מה יעשה אם ישחוט אם לאו הואיל ואין לו עפר תיחוח ב"ש אומרים כו':

רב יוסף אמר כו'. ולקמיה מפרש במאי קמפלגי רבה ורב יוסף אליבא דבי"ש:

בעפר. משמע שהוא נבלל וטמון בעפר קודם הכסוי:

וכסוהו עפר. הוי משמע דלא קפיד אלא אכסוי:

אית לן דר' זירא. ובעינן עפר למטה והכי קאמר רבה אם יכולין לומר לו שחוט מיד שיש לו כבר עפר למטה שרינן ליה אבל אם אנו צריכין לומר לו חפור תחלה לא נתיר לו:

דלמא. לאחר חפירה ממליך ולא שחט נמצא שחופר בחנם:
הא עדיפא. דלא תגזור הכי:

"השוחט חיה ועוף ביום טוב

בית שמאי אומרים:

יחפור בדקר ויכסה.

ובית הלל אומרים:

לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום.

ומודים שאם שחט - שיחפור בדקר ויכסה,

שאפר נידה מוכן הוא!"]

"השוחט" דיעבד - אין, לכתחלה - לא.

אימא סיפא: "ובית הלל אומרים: לא ישחוט,"

מכלל דתנא קמא סבר ישחוט!

הא לא קשיא:

לא ישחוט ויכסה קאמר.

אימא סיפא: "ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה,"

מכלל דרישא לאו דיעבד הוא!

אמר רבה:

הכי קאמר:

"השוחט שבא לימלך, כיצד אומר לו?

בית שמאי אומרים: אומר לו: שחוט, חפור וכסה.

ובית הלל אומרים: לא ישחוט, אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום."

רב יוסף אמר:

הכי קאמר:

"השוחט שבא להמלך, כיצד אומר לו?

בית שמאי אומרים: אומר לו: לך חפור, שחוט וכסה.

ובית הלל אומרים: לא ישחוט, אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום."

אמר ליה אביי לרב יוסף:

לימא מר ורבה בדרבי זירא אמר רב קא מפלגיתו,

דאמר רבי זירא אמר רב:

השוחט צריך שיתן עפר למטה, ועפר למעלה,

שנאמר: "ושפך את דמו וכסוהו בעפר" (ויקרא יז-יג),

עפר לא נאמר, אלא "בעפר" - מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה.

דמר - אית ליה דרבי זירא,

ורבה - לית ליה דרבי זירא.

אמר ליה:

בין לדידי בין לרבה - אית לן דרבי זירא,

והכא בהא קא מפלגינן:

רבה סבר: אי איכא עפר למטה - אין, אי לא - לא,

חיישינן דלמא ממליך ולא שחט.

ולדידי (אדרבה) הא עדיפא.

דאי לא שרית ליה - אתי לאמנועי משמחת יום טוב.

16. ז, ב - ח, א

רש"י

והא קא עביד כתישה. לרב יהודה פריד דאמר והוא שיש לו דקר נעוץ אלמא דטעמא דמתניתין לאו משום דאתי עשה דוכסהו בעפר ודחי את לא תעשה כל מלאכה אלא משום דכבר חפור ועומד הוא והא קא עביד כתישה שעדיין רגבים מדובקים הם ואינן ראויין לכסוי אלא אם כן כותשן וכותש תולדה דטוחן הוא ומלאכה היא: והא קא עביד גומא. וחייב משום בנין:

פטור עליה. כדמפרש טעמא בפ"ק דחגיגה דכיון דאינו צריך אלא לעפרה ולא לגומא אינו בונה ולא חורש אלא מקלקל וכל המקלקלים פטורים:

"ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה".

אמר רבי זריקא אמר רב יהודה: והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום.

והא קא עביד כתישה!

אמר רב חייה בר אשי אמר רב: בעפר תיחות.

ח,א

והא קא עביד גומא!

כדרבי אבא,

דאמר רבי אבא:

החופר גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה - פטור עליה.

כ"ט

17. ח, א

מאן דזכר שמייה. דקאמר שאפר כוי דמשמע דיהיב טעמא למילתיה דלעיל:
שהוסק מערב י"ט. מאתמול דעתיה עלויה לכל מילי:
אבל הוסק ביו"ט. דליכא למימר דעתיה עלויה מאתמול אסור:
ואם ראוי לצלות בו ביצה. שיש עדיין רמץ חם:
מותר. דמאתמול בעודם עצים היו מוכנים להסק ולבשל ולצלות ועודנו בתשמישו זה ואידי דחזי להפוכי ביה מידי לצליית ביצה שקיל ליה נמי ומנח ליה על הדם:
הכניס עפר. הרבה במקום אחד לצורך גתו או לצורך חורבתו לשוטחן בהן מותר לכסות בו דכל זמן שהוא צבור דעתיה עלויה לכל צרכיו:

"שאפר בירה מוכן הוא".

"אפר בירה" - מאן דזכר שמייה?

אמר רבה:

הכי קאמר:

ואפר בירה מוכן הוא.

אמר רב יהודה אמר רב:

לא שנו אלא שהוסק מערב יום טוב,

אבל הוסק ביום טוב - אסור.

ואם ראוי לצלות בו ביצה - מותר.

תניא נמי הכי:

"כשאמרו אפר בירה מוכן הוא לא אמרו אלא שהוסק מערב יום טוב,

אבל הוסק ביום טוב - אסור.

ואם ראוי לצלות בו ביצה - מותר.

הכניס עפר לגנתו ולחורבתו - מותר לכסות בו."

18. ח, א-ב

רפ"י

מכניס אדם מלא קופתו עפר. בסתם ונותנו במקום אחד ועושה בה כל צרכיו ולא אמרינן בטלה לה לגבי קרקע הבית איידי דזוטרא:

והוא שיחד לה כו'. ולא שטחה דמוכחא מילתא דלצרכיו קא בעי לה ובעפר תיחוח קאמר שאינו מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלא הכנה:

כו'. ספק חיה ספק בהמה:

אין שוחטין אותו ביו"ט. משום דשמא חיה הוא וצריך כסוי והוא אינו יכול

לכסותו ביו"ט כדקתני:

ואם שחטו אין מכסין את דמו. דשמא בהמה הוא ואין בו מצות כסוי ואין מטלטלין העפר לכך:

ואם איתא. דיש עפר שמוכן לכל צרכי אדם אפי' הוא בהמה לכסייה:

כדרב יהודה. אם הכניס קופת עפר: ה"ג ולטעמיך לכסייה בדקר נעוץ או באפר כירה. דהא בהדיא תנא במתני

דמוכן הוא:

אפילו ודאי נמי. דהא כבי"ה קי"ל דאסרי ואפילו דיעבד בלא דקר נעוץ:

לא מבעיא קאמר. הא דנקט כו' אין שוחטין כל שכן חיה גמורה הטעונה

כסוי והוא אינו יכול ולרבותא אשמעינן כו' ולא מבעיא ודאי:

והא מדקתני סיפא כו'. כלומר בשלמא אין שוחטין דרישא איצטריך

כדקאמרת דלא תימא נשחוט משום כבוד יום טוב בלא כסוי אלא סיפא

דקתני אין מכסין אי דלית ליה חדא מהני לכסות מאי איצטריך לאשמעינן

השתא ודאי אין מכסין ספק מבעיא אלא שמע מינה בדאית ליה דלגבי ודאי

מכסין ואשמעינן דספק לא וקשיא לן אמאי אין מכסין אי כדרב יהודה אי

באפר הכירה:

מוכן לודאי ואין מוכן לספק. קא ס"ד דהכי קאמר אע"ג דדעתיה לכל מילי

הכנסתו מועלת לודאי ואינה מועלת לספק ופרכינן וכיון דדעתיה עלויה

ומשום דאקצה ליכא ספק מ"ט לא מכסינן משום דקא עביד גומא בתמיה:

אלא כדר' אבא. ודאי מ"ט שרית כדר' אבא דאמר לעיל מקלקל הוא ופטור

עליה:

דלמא קא עביד כתישה. גרסינן שמא יהו שם רגבים ויכתישם:

ודאי נמי נגזור משום כתישה. ומשני כיון דרוב פעמים אין צריך לכתוש לא

גזור רבנן משום כתישה דאי נמי אתו לדי כן לאו איסורא דאורייתא איכא

דאתי עשה דוכסהו בעפר ודחי לא תעשה מלאכה דקיימא לן בפרק קמא

דיבמות (דף ד.) עשה דוחה את לא תעשה:

מילה בצרעת. דכתיב (דברים כד) השמר בנגע הצרעת ותניא בקוצץ

בהרתו הכתוב מדבר ותניא בגמרא דאם לא הביא כלי במסכת שבת

(קלב:) ימול בשר ערלתו אפילו במקום בהרת יקוץ: אי נמי ציצית בכלאים

דכתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנו וסמך ליה גדילים תעשה לך דבשעת

מילה או בשעת לבישת הטלית מעקר לאו ומקיים עשה אבל עשה זה כשהוא

כותש עובר בלאו והעשה אינו מקיים עד שיכסה:

עשה ולא תעשה הוא. דכתיב (ויקרא כג) ביום הראשון שבתון דמשמע

שבות:

ואין דעתו לספק. הלכך איסור מוקצה איכא והוא הדין לדרב יהודה:

ואזדא רבא לטעמיה. דאמר מי שדעתו לודאי לא רמי אנפשיה לאומוני למידי

דספק:

ואמר רב יהודה:

מכניס אדם מלא קופתו עפר ועושה בה כל צרכו.

דרש מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה:

והוא שייחד לו קרן זוית.

מיתבי:

"כו' אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו" (חולין פג:).

ואי איתא, לכסייה כדרך יהודה!

ולטעמיך, לכסייה באפר כירה או בדקר נעוץ!

אלא דלית ליה, הכא נמי דלית ליה.

אי הכי מאי איריא ספק, אפילו ודאי נמי לא!

לא מבעיא קאמר,

לא מבעיא ודאי דלא לשחוט,

אבל ספק אימא משום שמחת יום טוב לשחוט ולא לכסייה,

קא משמע לן.

והא מדקתני סיפא: "ואם שחטו אין מכסין את דמו" מפלל בדאית ליה עסקינן!

חב,

אלא אמר רבה:

אפר כירה מוכן לודאי, ואין מוכן לספק.

לספק מאי טעמא לא?

דקא עביד גומא - ודאי נמי, קא עביד גומא!

אלא כדרבי אבא - הכא נמי כדרבי אבא!

אלא ספק מאי טעמא? דלמא עביד כתישה - ודאי נמי נגזור משום כתישה!

ודאי, כי קא עביד כתישה: אתי עשה ודחי את לא תעשה.

אימר דאמרינן אתי עשה ודחי את לא תעשה,

כגון מילה בצרעת,

אי נמי סדיו בציצית,

דבעידנא דקא מעקר לאו, קא מוקים לעשה.

הכא בעידנא דקא מעקר לאו, לא מוקים עשה!

הא לא קשיא:

דבהדי דכתיש קא מכסי.

סוף סוף, יום טוב עשה ולא תעשה הוא,

ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה!

אלא אמר רבא:

אפר כירה דעתו לודאי, ואין דעתו לספק.

ואזדא רבא לטעמיה,

⁷ גירסת מסורת הש"ס. נמחק: (דרישא)

רפ"י

הכניס עפר לכסות בו צואה. ביום טוב שיש לו תינוק וירא שמא יטיל רעי ביו"ט לפניו:

מותר לכסות דם צפור. שיש לו לשחוט ביום טוב דכיון שהזמינו לספק כל שכן לודאי:

אסור לכסות בו צואה. אם יש לו תינוק קטן והטיל צואה ביום טוב מאי טעמא דם צפור ודאי היה לו שישחטנו ויהא צריך כסוי אבל הצואה ספק הוא אם יארע במקום המאוס לו ודעתו לודאי ולא לספק: **מותר לכסות בו צואה.** כיון דאזמניה אזמניה דהא נמי קרוב לודאי:

נהרבלאי אמרי. בסנהדרין (דף יז:): מפרש דהוא רמי בר בריבי:

כוי הרי הוא כצואה. המכניס עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם כוי דזה וזה ספק:

וחד אמר אינו כצואה. והמכניס עפר לכסות צואה אסור לכסות בו דם כוי דכוי לגבי צואה כספק לגבי ודאי דצואת תינוק שכיחא וקרובה לודאי:

תסתיים דרבא הוא דאמר. צואה כספק וכוי מותר בהזמנת צואה: דאמר רבא הכניס עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור דם צפור אסור לכסות בו צואה. אלמא ספק הוא:

דאמר רבא:

הכניס עפר לכסות בו צואה - מותר לכסות בו דם צפור.
דם צפור - אסור לכסות בו צואה.

נהרבלאי אמרי:

אפילו הכניס עפר לכסות בו דם צפור - מותר לכסות בו צואה.

אמרי במערבא:

פליגי בה רבי יוסי בר חמא ורבי זירא,
ואמרי לה: **רבא בריה דרב יוסף בר חמא ורבי זירא,**
חד אמר: כוי הרי הוא כצואה,
וחד אמר: כוי אינו כצואה.

תסתיים דרבא הוא דאמר: כוי הרי הוא כצואה,
דאמר רבא: הכניס עפר לכסות בו צואה - מותר לכסות בו דם צפור,
דם צפור - אסור לכסות בו צואה.
תסתיים.

19. ח, ב

[**"כּוּי אִין שׁוּחְטִין אוֹתוּ בְיוֹם טוֹב וְאִם שְׁחָטוּ אִין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ"** (חולין פג:)].

רַס"י

משום התרת חלבו. דאי שרית לכסוייה אתי למימר חיה הוא :
בחול אמרי לנקר חצרו כו'. הרואה אומר לא מפני שטעון כסוי אלא כדי לנקר חצרו מכסהו :
לא גרסינן ולטעמיך אלא הכי גרסינן בא לימלך מאי איכא למימר. מי שיש לו כוי ובא לימלך לחכמים אם צריך לכסותו ובחול והם מורים לו שצריך כסוי :
מאי איכא למימר. איהו גופיה אתי למימר חיה הוא דהא מצרכו ליה כסוי :
אלא. לא גרסינן :
בחול אי נמי ספקא הוא כו'. כלומר בחול זה שהורוהו לכסות לא מחזיק ליה בחיה ודאית דמימר אמר אי נמי מספקא להו לרבנן אי חיה אי בהמה אמרי ליה זיל טרח וכסי כו' אמרי ליה גרסינן :
לא כו' בלבד אמרו. דאין מכסין ביום טוב דדין הוא שלא יכסוהו שמא בהמה היא וטרח טרחא דלא מצוה ואפילו באפר הכירה :
אלא אפילו שחט כו'. דאיכא חד דטעון כסוי אפילו הכי אין מכסין משום דקא טרח נמי בשל בהמה :
פשיטא. דהא לא טרח בשביל בהמה מידי :

רַמְי בְּרִיה דְּרַב יִיבָא אָמַר:
 כּוּי הֵינּוּ טַעְמָא דְּלָא מְכַסִּינָן,
 גְּזִירָה מִשּׁוּם הַתֵּרַת חֲלָבּוֹ.

אִי הָכִי, אָפִילוּ בְּחוּל נְמִי!

בְּחוּל, אָמְרִי: לְנִקְר חֲצֵרוֹ הוּא צְרִיךְ.

שְׁחָט בְּאַשְׁפָּה, מַאי אִיכָא לְמִימַר?

בָּא לִימְלָךְ, מַאי אִיכָא לְמִימַר?

אָלָא, בְּחוּל: אִי נְמִי מְסַפְקָא, אָמְרִי לִיה רַבָּנָן: זִיל טַרַח וְכַסִּי, בְּיוֹם טוֹב: אִי מְסַפְקָא, מִי אָמְרִי לִיה רַבָּנָן: זִיל טַרַח וְכַסִּי!]

תְּנִי רַבִּי זִירָא:

"לֹא כּוּי בְּלַבְד אָמְרוּ,

אָלָא אָפִילוּ שְׁחַט בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף וְנִתְעַרְבוּ דָּמוֹן זֶה בְּזֶה אָסוּר לְכַסּוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב."

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יֵאֲסִינְיָאָה:

לֹא שָׁנוּ אָלָא שְׂאִין יְכוּל לְכַסּוֹתוֹ בְּדַקִּירָה אַחַת,
 אָבַל יְכוּל לְכַסּוֹתוֹ בְּדַקִּירָה אַחַת - מוֹתֵר.

פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְּתִימָא: נְגוּר דַּקִּירָה אַחַת אָטוּ שְׁתֵּי דַקִּירוֹת,
 קָא מְשַׁמַּע לָן.

רפ"י

20. ח, ב - ט, א

אין מכסין אותו ביו"ט. דהיה לו לכסות מבעוד יום ומשום אמנועי משום שמחת יום טוב ליכא דמשום דלא מכסי דם לא מתסר צפור באכילה:

גלגל עיסה מערב י"ט מפריש ממנה חלתה ביו"ט. ואע"ג דתנן לקמן (דף לו:) אלו הן משום שבות אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט והא נמי כתרומת דגן דמאי שהיה יכול להפרישה מערב י"ט אפילו הכי מפריש שלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגלה ביו"ט ולאפותה כדי לאכול פת חמה:

אין מפריש הימנה. דלא התירו להפריש חלה אלא בעיסה שנתגלגל ביו"ט אבל זו היה לו להפריש מערב יו"ט כתרומת דגן ופירות:

חלת [חוי"ל]. חלה טורטייל חלה שמרימין מן העיסה שבחוצה לארץ הואיל ואינה מן התורה כדקיימא לן בקדושין (דף לו:) כל מצוה התלויה בפירות הגדלים בארץ אינו נוהג אלא בארץ:

אוכל והולך. כל הפת ומשייר כדי חלה ומפרישה באחרונה אלמא הפרשתה שלא לצורך היא ולא הויה הפרשה והמפריש ביו"ט אינו כמתקן דלתסר כשאר הגבהת תרומה דגזור בה רבנן מפני שנראה כמתקן:

מי לא מודה שמואל. אע"פ שאינו צריך להפרישה שאם קרא עליה שם שחל עליה שם חלה ואסורה לזרים אלמא שם תרומה עליה ואיתא בכלל אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט:

אמר רבה:

שחט צפור מערב יום טוב - אין מכסין אותו ביום טוב.
גלגל עיסה מערב יום טוב - מפריש ממנה חלתה ביום טוב.

ט, א

אבוי דשמואל אמר:

אפילו גלגל עיסה מערב יום טוב - אין מפריש ממנה חלתה ביום טוב.

לימא פליגא דשמואל אדאבוי?

דאמר שמואל: חלת חוצה לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש!

אמר רבא:

מי לא מודה שמואל שאם קרא עליה שם שאסורה לזרים!?

21. ט, א

רפ"י

מתני'

אין מוליכין את הסולם. קס"ד
 סולם המיוחד לכך וניכר שהוא של
 שובך וטעמא דב"ש מפרש בגמרא
 דאסרי ואע"פ שהוא בא ליטול
 גוזלות לשמחת י"ט:
מחלון לחלון. באותו שובך עצמו
 שכן דרך שובך להיות בו מחיצות
 הרבה קן לכל זוג וזוג וחלון לכל קן
 וקן:

גמ'

הרואה. שהוא מוליכו אומר להטיח
 גגו הוא צריך והרי הוא עושה
 מלאכה ביום טוב:
להטיח. שהיו טחין גגותיהן בטיט
 לפי שלא היו משופעין אלא עשויין
 כמין תקרת עליה ומשתמשין בהן
 לפיכך טחין אותן ומשפיעין הטיח
 לצד הכתלים שיוזבו מימיו:
שובכו מוכיח עליו. שובכו של סולם
 מוכיח שהוא ניכר שהוא של שובך:
מותר. שהרי אין אדם רואהו:
והאמר רב יהודה אמר רב כו'.
 וקשיא דרב אדרב חנן ואע"ג דרב
 אמורא הוא מקשי מיניה מפני
 שרבן של כל בני הגולה היה בדורו
 חוץ משמואל:
תנאי היא. איכא תנא דקאי
 כוותיה:
שוטחן בחמה. מי שנשרו כליו בדרך
 במי גשמים שוטחן בחמה והן
 נוגבין מאלהן:
אבל לא כנגד העם. שלא יאמרו
 כבסן בשבת אלמא מידי דמשום
 מראית העין מותר במקום צנוע:
לימא רב דאמר כב"ש. לרב חנן קא
 פריך דאוקי לה בית הלל ברה"י
 אסרי וברשות היחיד שרו א"כ לרב
 חנן רב דאמר כל מקום שאסרו כו'
 דאמר כב"ש בתמיה הא ודאי לא
 שביק ב"ה ועביד כב"ש ועל כרחך
 לבית הלל אפי' ברשות הרבים
 מותר משום דשובכו מוכיח עליו
 דאי ברה"י אסור וברשות היחיד
 שרי לא הוה אמר רב להא שמעתא:
תנאי היא. כלומר אמר לך רב חנן
 ודאי רב סבר דבית הלל אפילו
 ברי"ה שרו ופליג עלי ואנא דאמרי
 כי האי תנא דאמר שוטחן בחמה
 דלית ליה דרב וההוא תנא מוקי
 בית הלל כוותיה דלא התירו אלא
 ברשות היחיד ורבי אלעזר ור"ש
 דסבירא להו כרב מוקמי שריותא
 דבית הלל דמתניתין ואפי' ברה"י
 דקא סברי שובכו מוכיח עליו וב"ש
 לית להו שובכו מוכיח עליו ואסרי
 אפי' בחדרי חדרים י"מ דלרב קא
 פריך ואמר לך רב תנאי היא ולא
 מלתא היא דמאי רבותייהו דרבי
 אלעזר ור' שמעון במקום בית הלל
 הא ב"ש נמי טובא הוה ואין הלכה
 כמותן:

משנה

בית שמאי אומרים:
אין מוליכין את הסולם משובך לשובך,
אבל משהו מחלון לחלון.
ובית הלל מתירין.

גמרא

אמר רב חנן בר אמי:
 מחלוקת ברשות הרבים:
 דבית שמאי סברי: הרואה אומר להטיח גגו הוא צריך,
 ובית הלל סברי: שובכו מוכיח עליו.
אבל ברשות היחיד:
 דברי הכל מותר.

איני, והא אמר רב יהודה אמר רב:
 כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין, אפילו בחדרי חדרים אסור!

תנאי היא:

דתנאי:

"שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם,
רבי אלעזר ורבי שמעון אוסרין".

איכא דאמרי:

אמר רב חנן בר אמי:

מחלוקת ברשות היחיד,
 דבית שמאי: אית להו דרב יהודה אמר רב,
 ובית הלל: לית להו דרב יהודה אמר רב.
אבל ברשות הרבים דברי הכל אסור.

לימא רב דאמר כבית שמאי?

תנאי היא:

דתנאי:

"שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם,
רבי אלעזר ורבי שמעון: אוסרין".

22. ט, ב

רפ"י

מתניתין. דקתני בהולכת סולם פליגי לאו כי האי תנא דקתני בהולכה מודו מפני שצורך י"ט היא:
אבל של עליה אסור. דההוא ודאי אמרי להטיח גגו הוא צריך:
מדדין בו. אם החלון רחוק ואין ראש הסולם מגיע שם בה הטיה מדדין רגליו של סולם מעט מעט:
לקרייתא. לכפרים לראות שדויתהן:
סולם בא לידינו. הולכת סולם של עליה לשובך:
מכלל דת"ק סבר. בשל עליה פליגי בחזרה ומודים בהולכה:
טעמיה דת"ק קא מפרש. ובשל עליה ליכא למאן דשרי:
ממאי מדקתני. במלתיה דת"ק משובך לשובך אלמא בסולם המיוחד לשובכין קאי:
מי קתני סולם של שובך. דנהוי משמע דבשל שובך קאי:
משובך לשובך קתני. ולעולם בשל עליה ורבותא אשמועינן דיולכנו מעליה לשובך ראשון וממנו לכמה שובכין:
הטוי סולם של עליה. והולכנו לשובך מבעוד יום ועכשיו בא להטותו מחלון לחלון:
מאי דקא אסר ת"ק. דרבי דוסא דהוא ר' יהודה דאמר בסולם של עליה אסור להוליך קא שרי רבי דוסא מיהא להטות:
ולא היא מאי דקא שרי ת"ק. דהיינו של שובך להוליך קא אסר ר' דוסא ואתא למימר הולכה אסור הטיה שרי ובשל עליה לא איירי כלל:

ט, ב

מתניתין דלא כי האי תנא,
 דתניא:

"אמר רבי שמעון בן אלעזר:

מודים בית שמאי ובית הלל: שמוליכין את הסולם משובך לשובך,

לא נחלקו אלא: להחזיר,

שבית שמאי ואמרים: אין מחזירין.

ובית הלל ואמרים: אף מחזירין.

אמר רבי יהודה:

במה דברים אמורים: בסולם של שובך,

אבל בסולם של עליה - דברי הכל אסור.

רבי דוסא אומר:

מטהו מחלון לחלון.

אחרים ואמרים משום רבי דוסא:

אף מדדין בו".

בני רבי חייא נפוק לקרייתא,

כי אתו אמר להו אבוהון: כלום מעשה בא לידכם?

אמרו לו: סולם בא לידינו, והתרגוהו.

אמר להם צאו ואסרו מה שהתרתם.

אינהו סבור: מדקא אמר רבי יהודה בסולם של עליה לא פליגי,

מכלל דתנא קמא סבר פליגי.

ולא היא! רבי יהודה טעמיה דתנא קמא קא מפרש.

ממאי?

מדקתני: "מוליכין את הסולם משובך לשובך",

ואי סלקא דעתך: בסולם של עליה פליגי -

האי: "מוליכין את הסולם משובך לשובך", מוליכין את הסולם לשובך' מבעי ליה!

אלא לאו, הכי קאמר: של שובך - אין, של עליה - לא!

ואידך?

מי קתני: 'סולם של שובך'? "משובך לשובך" קתני, ואפילו לכמה שובכין.

איכא דאמרי:

אמרו לו: הטוי סולם של עליה בא לידינו, והתרגוהו.

אמר להם: צאו ואסרו מה שהתרתם.

אינהו סבור: מאי דקא אסר תנא קמא, קא שרי רבי דוסא.

ולא היא! מאי דקא שרי תנא קמא קא אסר רבי דוסא.

23. ט, ב - י, א

רש"י

מוחלפת השיטה. כאן הוחלפה שיטתן וצריך להפוך דבריהם: **וממאי דמוחלפת.** ומאי קשיא ליה לר' יוחנן דלמא טעמייהו דבי"ש התם משום דאיכא דקר נעוץ וליכא צד איסור: **אבל היכא דליכא דקר נעוץ.** דאיכא צד רמו חפירה לא שרו ואפי' בעפר תיחוח שהוא כחפור ועומד והכא נמי לא שניא דהא איכא חשדא דלהטיח גגו: **אבל התם לא.** דגזרי משום כתישה דלמא זמנין דבעי כתישה: **אלא אי קשיא.** מתניתין אהדדי שהוצרך רבי יוחנן להחליף שיטתן וצריך להפוך דבריהם: **הא קשיא.** על זו החליפה: **לא יטול.** מן הגוזלות ב"ט: **אא"כ נענע מבעוד יום.** ולא סגי בהכנה בדבור בעלמא כדמפרש לקמן טעמא דלמא למחר כי שקיל להו חייס עלייהו וממליך: **אבל היכא דליכא דקר נעוץ לא.** והא נמי להא דמאי דלמא ממליך ואשתכח דטלטלה בכדי דכיון דממליך בטלה לה הזמנה למפרע: **אלא כיון דמוקצה הוא.** כיון דאינו אסור אלא משום מוקצה בהזמנה בעלמא סגי:

"אבל משהו מחלון לחלון. ובית הלל מתירין".

אלמא: גבי שמחת יום טוב: בית שמאי - לחומרא, ובית הלל - לקולא. ורמינהי:

"השוחט חיה ועוף ביום טוב:

בית שמאי אומרים:

יחפור בדקר ויכסה.

ובית הלל אומרים:

לא ישחוט אלא אם בן ה'יה לו עפר מוכן מבעוד יום!"

אמר רבי יוחנן:

מוחלפת השיטה.

ממאי?

דלמא עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ, אבל היכא דליכא דקר נעוץ - לא.

ואי נמי,

עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דשוכבו מוכיח עליו, אבל התם - לא.

אלא אי קשיא הא קשיא:

"בית שמאי אומרים:

לא יטול אלא אם בן נענע מבעוד יום.

ובית הלל אומרים:

עומד ואומר זה וזה אני נוטל" (ביצה י.)

אלמא: גבי שמחת יום טוב בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא.

ורמינהי:

"השוחט חיה ועוף ביום טוב

בית שמאי אומרים:

יחפור בדקר ויכסה.

ובית הלל אומרים:

לא ישחוט אלא אם בן ה'יה לו עפר מוכן מבעוד יום!"

אמר רבי יוחנן:

מוחלפת השיטה.

ודלמא לא היא,

עד כאן לא אמרי בית שמאי אלא היכא דאיכא דקר נעוץ,

אבל היכא דליכא דקר נעוץ - לא.

יא,

אי נמי,

עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא, אלא כיון דמוקצה הוא,

בעומד ואומר: 'זה וזה אני נוטל' - סגי, אבל התם - לא.

אלא אי קשיא הא קשיא:

"בית שמאי אומרים:

אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר.

רס"י

את העלי. דף עב וכבד וכותשין בו חטים לטרגיס וטיסני והוי מלאכתו לאיסור וקא סברי ב"ש אסור לטלטלו ואפי' לצורך גופו שצריך לגוף הכלי למלאכה המותרת היום: **תורת כלי עליו.** ואף על פי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו:

אין נותנין את העור. שהופשט ביום טוב:

לפני הדורסן. לא ישחנו במקום דריסת הרגלים שזהו צורך עבוד שמתעבד ע"י הדריסה:

וב"ה מתירין. קס"ד משום שמחת יום טוב דאי לא שרית ליה לא שחיט:

למזגא עליה. כן היתה ישיבתם שוטחין בגדים על גבי הקרקע ונסמכין ויושבין על ברכיהן כפופין כדאמרינן בפסחים (דף קח.) הוה זגינן אברכי דהדדי ונמצאת שטיחתו צורך י"ט:

תריסין. דלתות החלונות של חנויות שסוגרין בהן החלונות בלילה ומסלקין אותם ביום ונותנין אותן לפנייהם ושוטחין עליהן תבלין למכור לרבים ובי"ט מותר ליקח מחנוני המכיר אותו ובלבד שלא יזכיר סכום מקח:

אף להחזיר. ולסגור בהן וחזרה ודאי שלא לצורך היא ואפילו דאמרינן אין בנין בכלים טרחא דלאו צורך מיהא הוה וקא שרינן ליה משום תחלתו כדלקמן אלמא משום שמחת י"ט מקילינן וקשיא ב"ה דכסוי:

ובית הלל מתירין (ביצה יא,א).

אלמא: גבי שמחת יום טוב - בית שמאי לחומרא, ובית הלל לקולא. ורמינהי:

"השוחט חיה ועוף ביום טוב:

בית שמאי אומרים:

יחפור בדקר ויבסה.

ובית הלל אומרים:

לא ישחוט אלא אם בן ה'ה' לו עפר מוכן מבעוד יום!"

אמר רבי יוחנן:

מוחלפת השיטה.

ממאי? דלמא לא היא,

עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ, אכל היכא דליכא דקר נעוץ - לא.

אי נמי,

עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דאיכא תורת כלי עליו, אכל התם - לא.

אלא אי קשיא הא קשיא:

"בית שמאי אומרים:

אין נותנין את העור לפני הדורסן, ולא יגביהנו אלא אם בן יש עליו כזית בשור.

ובית הלל מתירין (ביצה יא,א).

אלמא גבי שמחת יום טוב - בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא. ורמינהי:

"השוחט חיה ועוף ביום טוב:

בית שמאי אומרים:

יחפור בדקר ויבסה.

ובית הלל אומרים:

לא ישחוט אלא אם בן ה'ה' לו עפר מוכן מבעוד יום!"

אמר רבי יוחנן:

מוחלפת השיטה.

ממאי? דלמא לא היא,

עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ, אכל היכא דליכא דקר נעוץ - לא.

אי נמי, עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דחזי למזגא עלויה, אכל התם - לא.

אלא אי קשיא, הא קשיא:

"בית שמאי אומרים:

אין מסלקין את התריסין ביום טוב.

ובית הלל:

מתירין אף להחזיר" (ביצה יא,א).

אלמא גבי שמחת יום טוב - בית שמאי לחומרא, ובית הלל לקולא. ורמינהי:

"השוחט חיה ועוף ביום טוב:

בית שמאי אומרים:

יחפור בדקר ויבסה.

רס"י

הכא ליכא דקר נעוץ. כלומר ליכא
טעמא להתיירא דקא סברי יש בנין
בכלים:

ובית הלל אומרים:

לא ישחוט אלא אם בן היה לו עפר מוכן מבעוד יום!

בשלמא בית שמאי אבית שמאי - לא קשיא,

התם - דאיכא דקר נעוץ,

הכא - ליכא דקר נעוץ.

אלא בית הלל אבית הלל - קשיא!

אמר רבי יוחנן:

מוחלקת השיטה.

⁸(אי נמי),

עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא משום דאין בנין בכלים, ואין סתירה בכלים,

אבל התם - לא.

⁸ ישנן כאן מספר גרסאות. יש כאלו שאינן גורסים את המילים אי נמי, וישנן הגורסין: דלמא לא היא, ויש שאין גורסין את כל הפסקה.

כ"ז

24. י, א-ב

מתני'

עומד ואומר. מבעוד יום:

גמ'

בברכה ראשונה. דרך מגדלי יונים להניח בריכה ראשונה של כל שנה להיות צוות לאמה: **גזרינן.** כי שקיל להו למחר אתי לאמלוכי וחייס עלייהו והוי ליה טלטול שלא לצורך ומשנענע ומשמש בהן מבעוד יום לשחיטה ולא חס עלייהו תו לא חיישינן דחייס:

בריכה. קובי"ד בלע"ז שהיוונים יולדים בריכה בכל חדש וחדש והן שני גוזלות זכר ונקבה ומפסיקין בתקופת טבת וחוזרים ויולדים בניסן:

לית להו ברירה. וכי שקיל למחר דלמא לא הני אזמין והוא לא הזמין את כולם אלא כדי צרכו:

ולו פתחים הרבה. כולם פתוחים או כולם סגורים:

כולם טמאים. כל כלים המונחים בחלל הפתחים תחת עובי התקרה של פתח טמאים ואע"פ שאינו תחת הגג המאהיל על המת שגורו חכמים טומאה על מקום שהוא דרך יציאת הטומאה שסופו לצאת דרך שם וכאן אין אנו יודעים באיזה יוציאנו הלכך כולם טמאים:

נפתח אחד מהם. לאחר מיתת המת:

הוא טמא. בין כלים דמעיקרא בין כלים דלבסוף המובאין לו מבחוץ:

וכולן טהורים. לדברי הכל מוקמינן להו דמודו הכל מכאן ולהבא בכלים המובאים לתוכן אחרי כן מבחוץ דודאי בההוא דנפתח מפיק ליה:

ארבעה על ארבעה. בכך שערוהו שראוי להוצאת מתיים:

מצלת על כל הפתחים. מלטמא כאילו נפתח:

אף משימות המת. וקס"ד דבברירה פליגי ובכלים שהיו בהם בין מיתה למחשבה ב"ש סברי לא אמרי' הוברר דמעיקרא דעתיה להכי הואי ולא ירדה הטומאה לשאר הפתחים ובי"ה סברי הוברר ולמאי דס"ד השתא סבירא לן דבנפתח אחד מהם נמי הוה פליגי בכלים דמעיקרא וטהורין דקא תני לעיל לדברי הכל בכלים דמכאן ולהבא:

הא אתמר עלה כו'. ואפי' בי"ה לית להו הוברר ואין מטהרין אלא כלים דלבסוף דלאחר מחשבה אבל הראשונים טמאים ובי"ש מטמאין אף האחרונים דקא סברי משירדה תורת טומאה לפתחים לפני מחשבה במיתת המת שוב אינו עולה מהם אלא על ידי מעשה כגון נפתח ובנפתח אחד מהם לא פליגי מידי:

רבא אמר לעולם למפרע. נמי מטהרין בי"ה דאית להו ברירה והכא במתניתין היינו טעמא דצריך לברר ולומר אלו אני נוטל דלמא למחר מטלטל ובודק השמנים ושביק הא ושקיל אידך נמצא מטלטל מה שלא הזמין שהרי לא היה דעתו אלא בכדי צרכו אומר זה וזה אני נוטל ולמחר על כרחיה הני מילי דשקיל:

והא אמרת בעומד. מרחוק ואין מנענע סגיאלמא לא בדק מאתמול הכחושים והשמנים ואכתי איכא למיחש:

ה"מ מערב י"ט. כלומר היכא דידע מערב י"ט דהני הוא דאזמינן דתו בין שהן כחושיין בין שהן שמנים לא שקיל אחרינני שהרי יודע שמוקצין הם שלא זמנן:

אבל בי"ט. כשבררן לבררן בי"ט כלומר שלא ברר דבריו מבעוד יום וסומך על בדיקת מחר שיבדוק את כולן:

דזימנין דמשתכחי שמנים כחושיין וכחושיין שמנים. אותם הנראים שמנים למראה עיניו נמצאים כחושיין במשמושן והכחושים נמצאים שמנים:

מידי דלא חזי ליה. כל אותן שטלטל יותר על צרכו מוקצים היו: אי נמי גרסינן אי נמי זימנין דמשתכחי כלהו כחושיין וקא ממנע משמחת י"ט וכל זה על ידי שלא ברר אתמול דבריו לפיכך סמך על שקר לומר אי אפשר שלא יהו שנים או שלשה טובים ולמחר נמצאו כולם רעים אבל כשאתה מזקיקו לברר שוב אינו סומך אלא על אלו בין היו שמנים או כחושיין ולדעת כן זמנן ובו ונוטלו ולא ממנע:

משנה

בית שמאי אומרים:

לא יטול אלא אם בן נענע מבעוד יום.

ובית הלל אומרים:

עומד ואומר זה וזה אני נוטל.

גמרא

אמר רב חנן בר אמי:

מחלוקת בבריכה ראשונה,

דבית שמאי סברי: גזרינן דלמא אתי לאמלוכי.

ובית הלל סברי: לא גזרינן.

אבל בבריכה שניה: דברי הפל בעומד ואומר זה וזה אני נוטל סגיאל.

ובית הלל, למה ליה למימר: "זה וזה אני נוטל", לימא: מכאן אני נוטל למחר!

וכי תימא בית הלל לית להו ברירה,

והתנן:

"המת בבית ולו פתחים הרבה - נוטל טמאים.

נפתח אחד מהן:

הוא - טמא,

וכולן - טהורין.

חשב להוציאן באחד מהן,

או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה - מצלת על כל הפתחים נוטל.

בית שמאי אומרים:

והוא שחשב להוציאן עד שלא ימות המת.

ובית הלל אומרים:

אף משימות המת" (אוהלות ז, ג)!

הא אתמר עלה,

אמר רבה:

לטהר את הפתחים מכאן ולהבא.

וכן אמר רבי אשעיא:

לטהר את הפתחים מכאן ולהבא.

מכאן ולהבא - אין,

למפרע - לא.

רבא אמר:

לעולם למפרע,

והכא היינו טעמא - דלמא מטלטל ושביק, מטלטל ושביק, וקא מטלטל מידי דלא חזי ליה.

והא אמרת: בעומד ואומר: 'זה וזה אני נוטל' סגיאל!

הני מילי מערב יום טוב,

אבל ביום טוב - אסור,

דזימנין דמשתכחי שמנים - כחושיים, וכחושיים - שמנים, וקמטלטל מידי דלא חזי ליה.

אי נמי,

זימנין דמשתכחי כלהו כחושיים, ושביק להו, ואתי לאמנועי משמחת יום טוב.

יב,

25. י, ב

רש"י

מתני'

זמן שחורים. ולא היה שם עוד ולמחר מצא הכל לבנים ודאי המזומנים הלכו להם ואלו אחרים דאתו להו מעלמא לשובדן וכן שנים ומצא שלשה ואינו מכיר את המוכנים כולם אסורים: שלשה ומצא שנים מותרים. האחד הלך והשנים נשארו ולא אמרינן הואיל והאחד הלך כן הלכו כולם ואלו אחרים הם: זמן בתוך הקן ומצא לפני הקן. ובתוך הקן לא מצא כלום הרי אלו אסורים ובגמרא מפרש לה:

גמ'

כגון שזמן שחורים ולבנים. בשני קנין וכל הקנין מובדלין במחיצות ועליות כדרך כל שובכין עשויין עליות הרבה וכל עליה יש בה מחיצות הרבה: השכים ומצא כו'. והכי קאמר זמן שחורים בקן זה ומצא בו לבנים ולבנים זמן בשני ומצא בו שחורים: דרבי חנינא. בבבא בתרא בלא יחפור: רוב וקרוב. אם בא מעשה לפנינו ויש לתלותו בדבר הקרוב לו להתיר או לאסור ויש לתלותו אחר הרוב לענין אחר חלוף הקרוב הלך אחר הרוב ומתני' נמי הכי אמר דהא איכא למתלינהו להנד שחורים באותם שהיו אתמול בקן שבצדו וכן הלבנים ולומר נהפכו ולא תלינן אלא אמרינן מעלמא אתו ומרובא פירשו: כדאמר אביי. לקמן: בדף. שיש דף לפני השובדן בולט ויוצא ממנו ושם באים ויושבין יונים דמעלמא תדיר שיראים ליכנס לקן מפני שאותן שבקן מגרשים את כל הבא אליהן וכשיוצאין משובדן אלו נכנסין הלכך חיישינן שמא מן הדף באו לקנין הלכך אסורים דהוה להו כלהו קרובים שבדף ושבקן הלכך זיל בתר רובא: מה נפשך כו'. פירושא דמתניתין היא כלומר להכי אסורים דמה נפשך להתירם:

משנה

זמן שחורים ומצא לבנים, לבנים ומצא שחורים, שנים ומצא שלשה - אסורים. שלשה ומצא שנים - מותרים. בתוך הקן ומצא לפני הקן - אסורין. ואם אין שם אלא הם - הרי אלו מותרים.

גמרא

פשיטא!

אמר רבה:

הקא במאי עסקינן:

כגון שזמן שחורים ולבנים והשכים ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים, מהו דתימא: הני אינהו נינהו ואתהפוכי אתהפוד, קא משמע לן: הנך אודו לעלמא, והני אחריני נינהו.

לימא מסייע ליה לרבי חנינא,

דאמר רבי חנינא:

רוב וקרוב - הלך אחר הרוב.

כדאמר אביי:

בדף, הקא נמי בדף.

"שנים ומצא שלשה - אסורין".

מה נפשך: אי אחריני נינהו - הא אחריני נינהו! ואי לא אחריני נינהו - הא איפא חד דמערב בהו!

"שלשה ומצא שנים - מותרין".

מאי טעמא?

הני אינהו נינהו, וחד מנייהו אזל לעלמא.

26. י, ב - יא, א

רפ"י

[לימא מתניתין רבי היא. הא מתניתין סתמא היא והלכה כסתם משנה ואנן קי"ל (כתובות דף כא.) הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו]:

הניח מנה. ממעות מעשר שני בתיבה: **חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה.** האחד חולין ואינו יודע איזהו ונטל היפה שבהן ואומר אם (היא זו) של מעשר) הרי יפה ואם חולין היא תהא חברתה מחוללת עליה:

הכל חולין. הואיל ולא מצא כמו שהניח תולין להקל ולומר נטל את הראשון והניחו במקום אחר והניח שוב את אלו ושכח שאין אדם מניח מעות חולין ומעות מעשר ביחד:

מנה מוטל. ונשאר הך מנה ממעשר: **הכל חולין.** הואיל ולא העלה לירושלים לא הפריך זה מזה ושניהם נטלן והניחם במקום אחר וזה חולין הוא שהניח הלום אחרי כן ושכח:

שאני גוזלות. להכי איכא למימר האחד הלך וחבירו נשאר:

הואיל ועשויין. רגילים הן להיות מדדין אחד אחד ויוצאין ונכנסין אבל מנה לא הלך מאליו א"כ נטלו וכשנטל נטל שניהם:

ולמה לי לשנויי עלה. רבי יוחנן ורבי אלעזר מה דוחקין לתלות טעם משנתנו במדדים הא לדידהו מתוקמת שפיר כרבנן בלאו האי טעמא דהא אינהו אפליגו בההיא דמעשר חד אמר מחלוקת במנחין שני המנין בכיס אחד בההוא הוא דקאמרי רבנן דכשנטל כל הכיס נטל אבל בשני כיסים מודו דהאחד נטל והניח השני וחד אמר מחלוקת בבי כיסין בההוא הוא דקאמר רבי מנה מונח ומנה מוטל:

האי מאי. לא גרסינן:

בשלמא למי"ד כו. המקשה סיומי מסיים למילתיה ומפרש קושיותו בשלמא מאן דמוקי פלוגתייהו בבי כיסין דהיינו כדומיא דמתני' דהווי שני גוזלות צריך לשנויי דתקום מתניתין כרבנן מהאי טעמא הואיל ועשויין לדדות אלא למי"ד בשני כיסין מודו רבנן השתא למה לי לשנויי משום דעשויין לדדות הא בשני כיסים נמי הכי קאמרינן:

השתא ומה כו. לא גרסינן אלא הי"ג אלא למי"ד בכיס אחד מחלוקת אבל בשני כיסים דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל השתא למה לי לשנויי עלה האמר בשני כיסים לא פליגי וחד מהני רבנן או רבי יוחנן או רבי אלעזר אוקמה הכי ולעיל אמאי שנו תרוייהו הואיל ועשויין לדדות:

אמר רב אשי הכא בגוזלות כו. מי"ד בכיס אחד מחלוקת בשני כיסין כעין כיס אחד קאמר דהיינו שני כיסין מקושרין ודקאמר אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל בשאין מקושרין ומתניתין אפי' בגוזלות מקושרין משמע דהנותרין מותרין ולא אמרי' אותן שזמן נטלו כולם ואלו אחרים הלכך אי לא דשאני גוזלות הואיל ועשויין לדדות לא הוה מתוקמא כרבנן דהא בכיסים מקושרין אמרי רבנן הכל חולין והשתא אגב האי שנויא מתוקמא שפיר כרבנן דגוזלות דמדדין מנתחי אהדדי ואיכא למתלי לקולא דחד מנייהו הוא דאזיל ליה אבל כיסים לא מנתחי ואדם בא ונטלן וכיון דמקושרים הם שניהם נטל:

דמתעכל קטרייהו. ניתר הקשר שלהם ומתפרק מאליו והבא ונטל שמא לא מקושרין מצאם וחסף האחד והלך לו:

[זמן שחורים ומצא לבנים,

לבנים ומצא שחורים,

שנים ומצא שלשה - אסורים.

שלשה ומצא שנים - מותרים.

בתוך הקו ומצא לפני הקו - אסורין.

ואם אין שם אלא הם - הרי אלו מותרים].

לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן,

דתניא:

"הניח מנה ומצא מאתים - חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה,

דברי רבי.

וחכמים אומרים:

הכל חולין.

הניח מאתים ומצא מנה - מנה מונח ומנה מוטל,

דברי רבי.

וחכמים אומרים:

הכל חולין".

אפילו תימא רבנן,

הא אתמר עלה רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו:

שאני גוזלות הואיל ועשויין לדדות.

ולמה לי לשנויי עלה "שאני גוזלות הואיל ועשויין לדדות",

והא אתמר עלה דההיא דרבי יוחנן ורבי אלעזר:

חד אמר: בשני כיסין מחלוקת, אבל בכיס אחד - דברי הכל חולין.

וחד אמר: בכיס אחד מחלוקת, אבל בשני כיסין - דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל.

בשלמא למאן דאמר: "בשני כיסין מחלוקת",

היינו דאיצטריך לשנויי הכא: "שאני גוזלות הואיל ועשויין לדדות",

אלא למאן דאמר: "בכיס אחד מחלוקת אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל",

השתא למה לי לשנויי עלה? הא אמרת "בשני כיסין לא פליגי!"

אמר רב אשי:

הכא בגוזלות מקושרים, וכיסים מקושרים עסקינן,

גוזלות - מנתחי אהדדי,

כיסין - לא מנתחי אהדדי.

ורבי?

אמר לך:

יא, א פיסין נמי זמנין^א דמתעכל קטרייהו.

27. יא, א

רפ"י

לפני הקן. דרך כל שובכין להיות מעט מן דף העליה בולט חוץ למחיצה של כל קן וקן ושם היינים יוצאים לאויר ונוחים שם כרצונם וחוזרים לקן:
הלך אחר הרוב. כי הכא דלא אמרי' אלו אותן שזמן בתוך הקן שהוא קרוב לפני הקן אלא אמרי' מעלמא אתו:
בדף. דכלהו קרוב נינהו הלכך הלך אחר הרוב דאיכא תרתי:
רבא אמר. הא לא אצטריך לאשמועינן אלא בשני קנין זו למעלה מזו ובשניהם גוזלות וזמן את שבזו ולא זמן את שבזו ולמחר בא ולא מצא בתוך הקן שזמן אלא לפניו ובאותו שלא זמן לא מצא לא לפניו ולא לתוכו הלכך אסירי ולא משום חששא דיוני דעלמא אלא מאחר שלא מצאן במקומן ועוד שבקן האחר המוקצה לא מצא כלום יש לחוש שמא אלו שמצא לפני הקן המוכן לא מתוכו יצאו אלא מתוך המוקצה: ולא מיבעיא קאמר לא גרסי' אלא ה"ג ולא מיבעיא זמן בתחונה ולא זמן בעליונה כו'. כלומר ותנא דאצטריך לאשמועינן אסורים לאו כשזמן את של תחתונה ולמחר מצא בתחתונה לפניו ולא בתוכה ולא מצא בעליונה כלום אצטריך למימר דאסירי דחיישינן דלמא הני דאזמין אזדו להו והנך שמצא לפניו משל עליונה באו ואשתרבובי אשתרבוב למטה ונחיתו הא לא אצטריך דאפי' זמן בעליונה בתוכה ולא זמן את של תחתונה ולמחר מצא בעליונה לפניו ולא בתוכה ולא מצא בתחתונה כלל אסירי ולא תימא לאו אורחייהו למסרך ומיסק בעודן קטנים אלא אמרינן סרוכי סרוך מן התחתונה המוקצה וסליקו לפני העליונה:

"בתוך הקן ומצא לפניו הקן אסוריו".

לימא מסייע ליה לרבי חנינא,
 דאמר רבי חנינא:
 רוב וקרוב - הלך אחר הרוב.

אמר אביי:
 בדה.

רבא אמר:
 בשני קנין זו למעלה מזו עסקינן.

ולא מבעיא:
 זמן בתחתונה ולא זמן בעליונה ומצא בתחתונה ולא מצא בעליונה - דאסורין,
 דאמרינן: הנך אזלו לעלמא, והנך אשתרבובי אשתרבוב ונחות.
 אלא אפילו: זמן בעליונה ולא זמן בתחתונה ובא ומצא בעליונה ולא מצא בתחתונה - הנך נמי אסירי,
 דאמרינן: הנך אזלו לעלמא, והנך סרוכי סריד וסליקו.

רש"י

ואם אין שם אלא הן. אם אין סביבותיהם אתמול אלא הן ב הרי אלו מותרים. דודאי אלו הן שהזמין בתוך הקן ובאו לפניו:
מפורחים. גדולים ופורחים למרחוק:
אדוויי אדו. מאותו קן ואתו להכא כדמפרש ואזיל דעד חמשים אמה מדדה:
בקרן זוית. שזוית הבית בולט להלאה מן השוכך וקן זה שזמן בו עומד לצדדין דאי הוה אתי להכא לא הוה חזי לקניה שהזוית של בית עומדת לפניו:

28. יא, א

"ואם אין שם אלא הן הרי אלו מותרין".

היכי דמי?

אילימא במפורחין - איכא למימר הנה אלו לעלמא, והני אחרניי נינהו!
 אלא במדדין - אי דאיכא קן בתוך חמשים אמה אדדווי אדדו,

ואי דליכא קן בתוך חמשים אמה - פשיטא דמותרין!

דאמר מר עוקבא בר חמא: כל המדדה אין מדדה יותר מחמשים אמה!

לעולם דאיכא קן בתוך חמשים אמה,

וכגון דקיימא בקרן זוית,

מהו דתימא: אדדווי אדדו,

קא משמע לן: כל היכא דמדדה והדר חזי לקניה מדדה, ואי לא - לא מדדה.

29. יא, א

רש"י

מתני'
עלי. מלאכתו לאיסור לכתוש במכתשת משום הכי אסרי ליה בית שמאי:

גמ'
שאסור לטלטלו. דאתעביד ליה צורך י"ט:

בתברא גרמי. המיוחדת לקצב עליה בשר:

מהו דתימא. הוא הדין דאפילו תברא גרמי אסרי ב"ש דלמא בתר דטלטלה ממליך ולא תבר ואשתכח דטרח בכדי:

איכא דאמרי אמר אביי כו'. כי אותביניה פשיטא עלי תנן שני אביי גופיה הכי לא נצרכא הא דאמרינן אבל תברא גרמי דברי הכל מותר אלא לתברא גרמי חדתי שלא קצב עליה מעולם דאיכא למיחש דחייס עלה וממליך:

לא חיישי לאמלוכי. בתמיה ופריך לאביי:

אין מוליכין טבח וסכין וכו'. אם היו רחוקים זה מזה דלמא [בתר] דטריח ממליך:

מדוך. בוכנא שדוכין בו תבלין במדוכה:

נשבק האי קדרה. מין תבשיל זה שיהא צריך תבלין כגון בשר ובצלים:

ואעבד קדרה דלא בעיא תבלין. כגון כרוב ולפת: מאי איכא למימר גרסיי קמ"ל לא גרסינן:

משנה

בית שמאי אומרים:

אין נוטלים את העלי לקצב עליו בשר. ובית הלל מתירין.

בית שמאי אומרים:

אין נוטנין את העור לפני הדורסו, ולא יגביהנו אלא אם כן יש עמו כזית בשר. ובית הלל מתירין.

גמרא

תנא:

"ושוין שאם קצב עליו בשר - שאסור לטלטלו".

אמר אביי:

מחלוקת בעלי,

אבל בתברא גרמי - דברי הכל מותר.

פשיטא "עלי" תנן!

מהו דתימא:

הוא הדין דאפילו תברא גרמי נמי, והאי דקתני "עלי" - להודיעך כחן דבית הלל, דאפילו דבר שמשלאתו לאיסור נמי שרו, קא משמע לן.

איכא דאמרי:

אמר אביי:

לא נצרכא אלא אפילו תברא גרמי חדתי, מהו דתימא: ממליך ולא תבר עליה, קא משמע לן.

ובית שמאי לא חיישי לאמלוכי?!

והתנא:

"בית שמאי אומרים:

אין מוליכין טבח וסכין אצל בהמה, ולא בהמה אצל טבח וסכין.

ובית הלל אומרים:

מוליכין זה אצל זה.

בית שמאי אומרים:

אין מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצל תבלין ומדוך.

ובית הלל אומרים:

מוליכין זה אצל זה!"

הכי השתא?!

בשלמא בהמה אתי לאמלוכי,

דאמר: נשבק האי בהמה כחושא ומייתנא בהמה אחריתי דשמינה מינה,

קדרה נמי אתי לאמלוכי דאמר נשבק האי קדרה דבעיא תבלין ומייתנא אחריתי דלא בעיא תבלין.

הכא - מאי איכא למימר? ממליך ולא תבר כיון דשחטה לתבירא קיימא!

רש"י

30. יא, א

שמולחין עליו. ואע"פ שהמלח מועיל לעבוד :
 לצלי. דאין מולחין אותו יפה :
 הא קא משמע לן דאפי' לצלי כעין קדרה אסור. האי אבל לקדרה דקאמר אביי צלי כעין קדרה קאמר כגון אדם המולח צלי יפה יפה קרוב למליחת בשר שלצורך קדרה דלא תימא כל צלי שרי :

"בית שמאי אומרים:

אין נותנין את העור [לפני הדורסן,
 ולא יגביהנו אלא אם בן יש עמו בזית בשר.
 ובית הלל מתירין"].

תנא:

"ושוין שמולחין עליו בשר לצלי".

אמר אביי:

לא שנו אלא: לצלי, אבל לקדרה לא.

פשיטא "לצלי" תנן!

הא קא משמע לן:

דאפילו לצלי כעין קדרה אסור.

31. יא, א-ב

רפ"י

אין מולחין את החלבים. ביום טוב כדי שלא יסריחו ואפ"י נשחטה הבהמה ב"י"ט:
ומאי שנא מעור לפני הדורסן. דשרו בית הלל משום דאי לא שרית ליה ממנע ולא שחיט:
התם לא מוכחא מילתא. שתהא שטיחתו לצורך עבוד דמימר אמר האי דשרו ליה רבנן לתתו לפני הדריסה מפני צורך יום טוב התירו שאף שטיחתו צורך י"ט דחזי למוגא עליה אבל הכא גבי חלבים כי שרית לשוטחן מוכחא מלתא שלתקון החלבים התרתו ואתי נמי לממלחינהו ומליחה מאבות מלאכות היא בדבר שיש בו עבוד דתנן (שבת דף עג.) והמולחו והמעבדו:
בבת אחת. דחד טרחא לכלהו:
מערים. לאחר שמלח זו לאכלה היום אומר חברתה ערבה עלי לאכלה היום וחוזר ומולחה:

תנו רבנן:
"אין מולחין את החלבים ואין מהפכין בהו. משום רבי יהושע אומר: שוטחן ברוח על גבי יתדות."

אמר רב מתנה:
הלכה כרבי יהושע.

איכא דאמרי:
אמר רב מתנה:
אין הלכה כרבי יהושע.

בשלא למהא למאן דאמר: "הלכה כרבי יהושע" - אצטריד, סלקא דעתך דמינא: יחיד ורבים - הלכה כרבים, קא משמע לן:
הלכה כרבי.
אלא למאן דאמר: "אין הלכה" - פשיטא!
יחיד ורבים - הלכה כרבים!

מהו דתימא:
מסתבר טעמיה דרבי יהושע, דאי לא שרית ליה, ממנע ולא שחיט, קא משמע לן.

ומאי שנא מעור לפני הדורסן?

יא, ב - לא מוכחא מלתא, משום דחזי למוגא עליה.
הכא - אתי למימר מאי טעמא שרו לי רבנן? כי היכי דלא לסרח, מה לי למשטחינהו, מה לי לממלחינהו?

אמר רב יהודה אמר שמואל:
מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת, אף על פי שאינו צריך אלא לחתיכה אחת.

רב אדא בר אבהו מערים ומלח גרמא גרמא.

רס"י

32. יא, ב

גמ'

חנניות. כמו תיבות הן ועומדות בשוק ואינן מחוברות לקרקע:
תריסין. דלתות פתחיהן: התירו סופן שאינו צורך יום טוב:
משום תחלתן. שהוא צורך יום טוב ואי לא שרית סופן לא עביד תחלתן:
עור לפני הדורסן. הותרה שטיחתן משום שחיתתן:
תריסי חנניות. הותרה חזרתן משום סלוקן:

וחזרת רטיה. בשבת פרק כלל גדול (דף עה:). אמרו הממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק:

במקדש. לכהן שלקה בידו וצריך לעבוד עבודה ולטול רטיה מעל ידו שלא תהא חציצה בין ידו לעבודה מחזיר הרטיה לאחר עבודה דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מעיקרא:

ורחבא אמר רבי יהודה. י"מ ספק משמיה דרבי יהודה נשיאה ספק משמיה דרבי יהודה ואני אומר לא ראה רחבא את רבי יהודה נשיאה דהא מפומבדיתא הוה ולא מצינו שעלה לאי"י ועוד כי אמריי בעלמא דדייק וגמר שמעתי ממומיה דרביה כרחבא דפומבדיתא. הוה לן למימר דאפילו ספיקי דגברי גריס כדאמרין בדרב יהודה בהכל שוחטין (חולין יח:). ונראה בעיני משום דרבו מובהק היה ולא היה לומד מרב אחר הוה קרי ליה רבי דלא נספקיה בדרב יהודה אחרינא:

אף הפותח את חביתו. חבר כשהתחיל למכור יינו או ככרו לעולי רגלים ברגל וממשמשי בה יד הכל וטומאת עם הארץ ברגל טהורה כל ימות הרגל ובמה שנשאר לאחר הרגל נחלקו רבי יהודה וחכמים בפרק חומר בקדש (חגיגה דף כו.). רבי יהודה אומר יגמור וימכרנה לחברים ולכל אדם ויזהר שלא יגע עם הארץ עוד וחכמים אומרים לא יגמור ולא ימכרנה עוד משום דנטמאת ברגל במגע עם הארץ ונהי דכל ימות הרגל אשתראי שלא לביישם מיהו לאחר הרגל חלה למפרע ואשמעינן רחבא דרבי יהודה לא אמר יגמור אלא משום תחילתן דאי לא שרית ליה לא פתח ליה מעיקרא:

תנינא. במתניתין ובית הלל מתירין ומעולא מאי נפקא לן:

ואפילו מעי"ט. שהופשט מבעוד יום:
דערב יום טוב לא. דליכא למיגזר משום תחילתן דאי נמי לא שרית ליה אינו נמנע מלשחוט מעי"ט דהא יכול לשוחטו מבעוד יום:

תנינא. במתניתין: ובי"ה מתירין אף להחזיר גרסינן:

דאין בנין בכלים. אין איסור בנין וסתירה בכלים אלא בבתיים דנחייב בבנין כל דהו והעושה כלי או גומרו ביי"ט או בשבת משום מכה בפטיש הוא דמחייב שהוא חיוב לכל גמר מלאכה או אם הוא דבר שהוא מחליקו חייב משום ממחק ואם צריך קצוץ חייב משום מחתך וכן אורג או מסך או תופר אבל בנין וסתירה לא שייך בהו לאחיובי בסלוק וחזרה דהא דתנן (שבת דף קב:). הבוה כל שהוא בבתיים תנן והלכך בית הלל אפילו בתיבות הבית שרו לסלק דלתותיהן ולהחזיר ואעי"ג דלאו לשמחת יי"ט קמ"ל עולא דאעי"ג דאין בנין וסתירה בכלים קאסרי ליה ב"ה מדרבנן אי לאו משום תחלתן דחנניות שהן צרכי רבים אין אבל תריסי כלי הבית לא:

תנינא. בעירובין מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה:

משנה

בית שמאי אומרים:
אין מסלקין את התריסין ביום טוב.
ובית הלל:
מתירין אף להחזיר.

גמרא

מאי "תריסין"?

אמר עולא:
 תריסי חנניות.

ואמר עולא:
 שלשה דברים התירו סופן משום תחלתן, ואלו הן:
 עור לפני הדורסן,
 ותריסי חנניות,
 וחזרת רטיה במקדש.

ורחבא אמר רבי יהודה:
 אף הפותח חביתו ומתחיל בעיסתו על גב הרגל, ואלפיא דרבי יהודה דאמר יגמור.

"עור לפני הדורסן".

תנינא!

מהו דתימא: טעמייהו דבית הלל משום דחזי למזגא עלייהו, ונאפילו מערב יום טוב נמי, קא משמע לן:
 התירו סופן משום תחלתן,
 דיום טוב - אין,
 דערב יום טוב - לא.

"תריסי חנניות".

נמי תנינא,

"ובית הלל:
מתירין אף להחזיר!"

מהו דתימא: טעמייהו דבית הלל משום דאין בנין בכלים, ואין סתירה בכלים, ונאפילו דבתיים נמי, קא משמע לן:
 התירו סופן משום תחלתן,
 דחנניות - אין,
 דבתיים - לא.

"חזרת רטיה במקדש".

נמי תנינא,

"מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה" (עירובין קב:).

רש"י

מהו דתימא טעמא. דהתירא משום דלא גזרו על השבות שבמקדש ולקשור רטיה וכן כל דבר רפואה שאין מלאכה אלא שבות הוא שגזרו חכמים בכל רפואות גזירה משום שחיקת סמנין:
תנינא. בחגיגה:
כטהרה שויה רבנן. דאסמכוה אקרא כאיש אחד חברים (שופטים כ) וטעמא דרבי יהודה משום דלא הדרה חיילא ואע"ג דלא התחיל על גב הרגל למוכרה ואירע שנגע בה עם הארץ ברגל קאמר נמי רבי יהודה דאין מגעו מטמאה ואפי' לאחר הרגל קמ"ל רחבא דמשום תחלתו הוא:
בפלוגתא לא קא מיירי. והא פליגי רבנן עלה:

מהו דתימא: טעמא מאי משום דאין שבות במקדש, אפילו כהן דלאו בר עבודה הוא, קא משמע לן:
 התירו סופן משום תחלתו, דבר עבודה - אין, דלאו בר עבודה - לא.
 "פותרת את חביתו".

מי תנינא,
"הפותרת את חביתו ומתחיל בעיסתו על גב הרגל, רבי יהודה אומר: יגמור. וחקמים אומרים: לא יגמור" (חגיגה כו.)!

מהו דתימא: טומאת עם הארץ ברגל כטהרה שויה רבנן. ואף על גב דלא התחיל נמי, קא משמע לן:
 התירו סופן משום תחלתו, התחיל - אין, לא התחיל - לא.

ועולא, מאי טעמא לא אמר הא?

בפלוגתא לא קא מיירי.

הנה, נמי פלוגתא נינהו!

בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה.

רס"י

33. יא, ב

מתניתין. דקתני בסלוק נמי פליגי
 לאו כי האי תנא:
בשיש להן ציר. ידות לשני ראשין
 דדומות לבנין:
והתניא. בשאין להן ציר הוא דשרי
 ב"ה אבל בשיש כו':
אמר אביי. דכולי עלמא תרוייהו
 הנך תנאי דברייתא דפרשי לן
 פלוגתא דבייש ובי"ה:
דברי הכל אסור. ובשאין להן ציר
 כל עיקר דברי הכל בייש ובי"ה:
בשיש להן ציר באמצע. כעין
 פליטי"א ותוחבין אותו בחור
 שבאמצע דופן פתח התיבה:
מר סבר. בית שמאי:
ומר סבר. בית הלל והנך מתניתא
 לא אפלוג אלא מר אשמעינן חדא
 ומר אשמעינן חדא ולא פליגי
 מתניתא קמייתא הכי קאמר במה
 דברים אמורים בשיש להן ציר
 באמצע אבל אין להם ציר כל עיקר
 דברי הכל מותר ותנא בתרא הי"ק
 במה דברים אמורים דנחלקו
 בשאין להם ציר מן הצד אבל בשיש
 להם ציר מן הצד דברי הכל אסור:

מתניתין דלא כי האי תנא,
 דתניא:

"אמר רבי שמעון בן אלעזר:

מודים בית שמאי ובית הלל:

שמסלקין את התריסין ביום טוב.

לא נחלקו אלא להחזיר:

שבית שמאי אומרים: אין מחזירין.

ובית הלל אומרים: אף מחזירין.

במה דברים אמורים:

בשיש להן ציר,

אבל אין להן ציר - דברי הכל מותר."

והתניא:

"במה דברים אמורים:

בשאין להן ציר,

אבל יש להן ציר - דברי הכל אסור!"

אמר אביי:

בשיש להן ציר מן הצד - דברי הכל אסור,

אין להן ציר כל עיקר - דברי הכל מותר.

כי פליגי בשיש להן ציר באמצע,

מר סבר: גזרינן ציר באמצע אטו ציר מן הצד.

ומר סבר: לא גזרינן.

34. יב, א-ב

רפ"י

מְשֵׁנָה

בית שמאי אומרים:

אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה - לרשות הרבים. ובית הלל: מתירין.

גְּמָרָא

תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבדימי:
"השוחט עולת נדבה ביום טוב - לוקה".

אמר ליה:

דאמר לך מני? בית שמאי היא,

דאמרי: לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, דאי בית הלל, הא אמרי: מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, הכא נמי, מתוך שהותרה שחיטה לצורך, הותרה נמי שלא לצורך.

מתקיף לה רבה:

ממאי דבית שמאי ובית הלל בהא פליגי?

דלמא בערוב והוצאה לשבת, ואין ערוב והוצאה ליום טוב קא מיפלגי, מר סבר: ערוב הוצאה לשבת, וערוב הוצאה ליום טוב.

ומר סבר: ערוב הוצאה לשבת, ואין ערוב הוצאה ליום טוב,

דכתיב: "ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת" (ירמיה ז'-כב),

בשבת - אין,

ביום טוב - לא.

מתקיף לה רב יוסף:

אלא מעתה ליפלגו באבנים,

אלא מדלא מפלגי באבנים,

שמע מינה: בהוצאה שלא לצורך פליגי.

ואף רבי יוחנן סבר: ב'מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך' פליגי.

דתני תנא קמיה דרבי יוחנן:

"המבשל גיד הנשה בחלב ביום טוב ואכלו לוקה חמש:

לוקה משום מבשל גיד,

ולוקה משום אוכל גיד,

ולוקה משום מבשל בשר בחלב,

ולוקה משום אוכל בשר בחלב,

ולוקה משום הבערה".

יב,

אמר ליה:

פוק תני לברא הבערה ובשול, אינה משנה!

ואם תמצא לומר: משנה, בית שמאי היא!

דאמרי: לא אמרינן: 'מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך'.

הכי נמי, לא אמרינן: 'מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך',

דאי בית הלל, כיון דאמרי: 'מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך',

הכא נמי מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך.

מתני'
לא את הקטן. כל מיילי דלאו צורך
אכילה:

גמ'
עולת נדבה. דאילו עולת חובת היום
רחמנא שריא אבל זו יש להקריבה
לאחר יום טוב:

לוקה משום (לא תעשה כל
מלאכה) (שמות כ):
לצורך. אך אשר יאכל לכל נפש:

בערוב הוצאה. אם נאסרה הוצאה
ביו"ט ונתקנו הלכות ערובי חצירות
ליו"ט אם לאו:

ואין ערוב והוצאה כו'. ואע"ג
דעיקר הוצאה מויעבירו קול
במחנה נפקא לן (שבת דף צו:): בא
ירמיה ופירש שלא נאסרה אלא
בשבת משום הכי קא שרו אבל
שחיטה שהיא אב מלאכה ובכלל
לא תעשה כל מלאכה היא אימא לך
אפילו לב"יה אם הותרה לצורך לא
הותרה שלא לצורך והך מתניתין
אפי' ב"יה:

מתקיף לה רב יוסף. אהך אתקפתא
דרבה:

אלא מעתה. דסבירא להו לב"יה אין
אסור הוצאה ליו"ט:

ליפלגו באבנים. אי אין אסור
הוצאה אין אסור טלטול שלא
נאסר טלטול אלא משום הוצאה
ומה שלא גזרו על כל טלטולים
אפילו על אוכלים וכלים משום
דאין גוזרין גזרה על הצבור אא"כ
רוב צבור יכולין לעמוד בה:

אלא מדלא אפלוג באבנים ש"מ
דלכולי עלמא יש הוצאה ליו"ט
אלא שמן התורה הותרה לצורך
וב"יה אית להו כיון דהותרה לצורך
הותרה מן התורה לגמרי אלא רבנן
גזרו במידי דהוי טרחא דלא צריך
כגון אבנים אבל בקטן וספר תורה
דצריכין להו ביו"ט לא גזרו ובית
שמאי לית להו מיגו ומידי דצורך
אכילה שהתורה התירו הותר
ושאינו צורך אכילה באסורו עומד
מן התורה: ואף ר' יוחנן סבר
במתוך גרסינן:

פליגי. ב"ש וב"יה ודכולי עלמא יש
אסור הוצאה ליו"ט מויעבירו קול
במחנה דישנה בשאר מלאכות
וירמיה היה מזהירן על השבתות
שהן חמורין והלואי ישמעו:

לוקה משום מבשל גיד. שהבשול
אב מלאכה הוא ובשול גיד דבר
האסור ואינו ראוי לאכילה ועומד
באסור לא תעשה כל מלאכה דלא
הותר אלא לצורך:

ולוקה משום מבשל בשר בחלב.
לאו משום יו"ט דמלקות דבשול
יו"ט הא תנא ליה אלא אפילו הוא
חול לוקה משום מבשל בשר בחלב
דכתיב לא תבשל גדי בחלב שלש
פעמים אחד לאסור אכילה ואחד
לאסור הנאה ואחד לאסור בשול:

משום הבערה. שהיא מלאכה
לעצמה קא סבר יש חלוק מלאכות
ליום טוב ללקות שתיים על שתי
מלאכות משום יום טוב:

הבערה ובשול. דיום טוב אינה
משנה ללקות עליהן דמתוך שהותרו
לצורך הותרו נמי שלא לצורך מן
התורה:

אינה משנה. לא נשנית מעולם
בבית המדרש:

ואם תמצא לומר משנה. אם יאמרו
תנאים שנשנית ודאי בית שמאי
שנאוה:

רס"י

35. יב, ב

משנה

בית שמאי אומרים:

אין מוליכין חלה ומתנות לכהן ביום טוב, בין שהורמו מאמש, בין שהורמו מהיום.

ובית הלל: מתירין.

אמרו להם בית שמאי:

גזרה שוה, חלה ומתנות - מתנה לכהן,

ותרומה - מתנה לכהן,

נשם שאין מוליכין את התרומה, כך אין מוליכין את המתנות.

אמרו להם בית הלל:

לא! אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה, תאמרו במתנות שזכאי בהרמתו?!

גמרא

קא סלקא דעתך: שהורמו מהיום, ושנשחטו מהיום,

ושהורמו מאמש, ושנשחטו מאמש.

מני מתניתין? לא רבי יוסי, ולא רבי יהודה, אלא אחרים.

דתניא:

"אמר רבי יהודה:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שהורמו מערב יום טוב,

שמוליכין עם המתנות שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום.

לא נחלקו אלא: להוליכן בפני עצמן:

שבית שמאי אומרים: אין מוליכין.

ובית הלל אומרים: מוליכין.

וכך היו בית שמאי דנין:

חלה ומתנות - מתנה לכהן, ותרומה - מתנה לכהן,

נשם שאין מוליכין את התרומה, כך אין מוליכין את המתנות.

אמרו להם בית הלל:

לא! אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה, תאמרו במתנות שזכאי בהרמתו?!

אמר רבי יוסי:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שמוליכין.

לא נחלקו אלא: על התרומה,

שבית שמאי אומרים: אין מוליכין,

ובית הלל אומרים: מוליכין.

וכך היו בית הלל דנין:

חלה ומתנות - מתנה לכהן, ותרומה - מתנה לכהן,

נשם שמוליכין את המתנות, כך מוליכין את התרומה.

אמרו להם בית שמאי:

לא! אם אמרתם במתנות שזכאי בהרמתו, תאמרו בתרומה שאין זכאי בהרמתה?

אחרים אומרים:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על התרומה שאין מוליכין.

לא נחלקו אלא: על המתנות,

שבית שמאי אומרים: אין מוליכין,

ובית הלל אומרים: מוליכין."

לימא אחרים היא ולא רבי יהודה?

אמר רבא:

מי קתני 'שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום' 'שהורמו' קתני, ולעולם שחיטתו מאמש!

לימא רבי יהודה היא ולא אחרים?

מתני'

אין מוליכין חלה. אע"פ שמותר בהפרשתה לא שרו ליה הולכתה אלא תקנו לתקן עיסתו התירו לו ולא יותר:

מתנות. הזרוע והלחיים והקיבה אף הן הרמתן הותרה לו שהרי נצטוה להרימן והיאך יאכל שאר הבשר ואע"פ שאין טובלין כשאר טבל לאסור הבשר באכילה מיהו אם לא פירש שאר הבשר מהן הרי הוא אוכלן ועובר בעשה הלכך הרמתן התירו ולא הולכתן וכולן משום גזרה דאין מגביהין אותם:

גזרה שוה. לאו דוקא דכולה מדרבנן גזור אלא דומיא דגזרה שוה בדרבנן:

מתנה לכהן. מעשרים וארבע מתנות כהונה הן:

כשם שאין מוליכין. דבהא מודיתו לן שהרי מאתמול הוגבהה:

שאינו זכאי. רשאי לא נתנו חכמים לאדם כח וזכות בהפרשתה: גמי לא ר' יוסי ולא רבי יהודה אלא אחרים גרסינן:

גמ'

שמוליכין אותן כו'. ומתניתין קתני בין שהורמו מהיום וקס"ד

דבנשחטו היום קא מיירי ואסר:

על המתנות שמוליכין. הואיל

וזכאי בהרמתן והוא הדין לחלה

וחד מינייהו נקט:

אלא על המתנות. ואפילו נשחטו

מהיום משמע כי מתניתין:

לימא אחרים היא ולא ר' יהודה.

כלומר כר' יוסי ודאי לא אפשר

לאוקמא כרבי יהודה מאי מי מצינן

למימר דמתניתין נמי דוקא בשל

אמש קאמר ומתוקם אליביה או

נוקק על כרחו לומר דלא כרבי

יהודה:

מי קתני. מתני' בין שהורמו

ונשחטו מהיום ולעולם שחיטתן

מאמש אבל בהך דנשחטו ביום

טוב מודו:

לימא רבי יהודה היא ולא אחרים.

כיון דמתניתין דוקא בדשל אמש

קאי מדלא קתני נשחטו היום נימא

דלא כאחרים דהא אחרים על

המתנות קאמרי:

רַש"י

בהנך דנשחטו מאמש. על המתנות דקאמרי אחרים בשל אמש קמירי:
טפלה. ר' יהודה מתיר לטפל ולהוליך של אמש עם של היום ואחרים סברי דאפי' לטפל נמי אסרי ב"ש ומתני' דלא איירי בטפלה כלל איכא למימר כרבי יהודה ואיכא למימר כאחרים:
הלכה כרבי יוסי. ואלבא דב"ה דאפי' תרומה נמי מותר להוליך:

אָפִילוּ תִימָא: אַחֲרִים,
 וְבִהְנֵךְ דְּנִשְׁחָטוּ מְאָמְשׁ.

אִי הָכִי, הֵינּוּ רַבֵּי יְהוּדָה!

אִיכָא בִּינְיָהוּ:
 טַפְלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:
 הֲלָכָה כְּרַבֵּי יוֹסִי.

רַב טוֹבֵי בְּרִיָּה דְרַב נַחֲמִיָּה הוּא לִיָּה גְּרָבָא דְחַמְרָא דְתַרוּמָה,
 אָתָּא לְקַמְיָה דְרַב יוֹסֵף אָמַר לוֹ: מַהוּ לְאַמְטוּי לְכֶהֱן הָאִידְנָא?
 אָמַר לִיָּה: הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבֵּי יוֹסִי.

רש"י

36. יב, ב - יג, א

אסורייתא. חבילות של חרדל בשרביטין והזרע בתוכן: **מהו לפרכי.** השרביטין ולהוציא הזרע ביום טוב מי שרי ביי"ט כשחיטה וכבישול או דלמא כיון דאפשר מערב יו"ט לא תולדת דשה הוא:

מוללין מלילות. דדש כלאחר יד הוא ואפילו בשבת לאו דאורייתא הוא אלא מדרבנן וביום טוב לא גזר:

מלילות. של חטין שמולל בידיו כשהן רכים: גבי שבת גרסי' מיד ליד וגבי יום טוב גרסי' על יד על יד:

מיד ליד. שלא כדרך חול:

קנון. כלי הוא ראשו אחד רחב והשני עשוי כעין מרזב קצר ונותן הקטניות בתוך הרחב ומנענע והאוכל מתגלגל דרך המרזב והפסולת נשאר בכלי:

תמחוי. קערה גדולה:

על יד על יד. מעט מעט:

אבל לא בטבלא כו'. דמחזי כמאן דעביד לצורך מחר שאין דרך לעשות בכלים הללו אלא הרבה:

מערב יום טוב אין. המולל מערב יו"ט קתני ולא קתני המולל ביו"ט: **אם כן.** דמוללין מלילות ביו"ט מצינו תרומה שזכאי בהרמתה דסתם שבלין לא מפרישין תרומה עד שיעשו דגן והמוללין ביו"ט לאכלן מפריש מהן תרומה על כרחו:

הא רבי הא ר' יוסי ברבי יהודה. לעולם מוללין מלילות לדברי הכל ודקשיא לן אם כן מצינו תרומה שזכאי בהרמתה אין ודאי מצינו אליבא דרבי דאמר יש תרומה במלילות ומתניתין דקתני לא מצינו ר' יוסי ברבי יהודה היא דאמר אין תרומה במלילות:

אוכל מהן עראי. כל זמן שלא דשן ומרחן בכרי לא נגמרה מלאכתן לתרומה:

למוללין במלילות. הכניסן לאכלן מעט מעט ע"י מלילות:

רבי מחייב. בתרומה שלא יאכל מהן עראי עד שיפריש לפי שהכנסתן בשבלין היא גמר מלאכתן שאין סופן לבא לידי גורן אחר וזהו גרנן:

ורבי יוסי בר' יהודה פוטר. דגנך כתיב והיינו מרוח דאין דגון אלא קבוץ בכרי: ופרכינן לרבא דאמר מוללין לר' יוסי ברבי יהודה נמי אי שרית למוללין ביו"ט משכחת לה על כרחיך שזכאי בהרמתה במלילות שהכניסן לעשות עיסה בדישה ומרוח ונמלך עליהן למוללין להצניען כולן למלילות דעל כרחיך מודה בהו רבי יוסי דטבלן ביום שנמלך עליהן דכיון דהכניסן לשם גורן גמור ירדה להן תורת תרומות ומעשרות וכשנמלך למוללין נעשית הכנסתו גורן והמוללין ביו"ט על כרחו קדים תרומתן:

אלא מאי תרומה רוב תרומה גרסינן. ולא גרס אלא מאי אית לך למימור אלא לא תימא הא רבי הא רבי יוסי דבין לרבי בין לרבי יוסי מתוקמא ומאי תרומה דתנן מתניתין אינו זכאי בהרמתה ברוב תרומות קאמר שישנן על ידי דשה ומרוח והן מערב יום טוב:

אושפזיכניה דרבא בר רב הונן הוה ליה אסורייתא דחרדלא, אמר ליה: מהו לפרכי ומיכל מנייהו ביום טוב? לא הוה בידיה.

אתא לקמיה דרבא,

אמר ליה: מוללין מלילות ומפרכין קטניות ביום טוב.

איתיביה אביי:

"המולל מלילות מערב שבת,

למחר - מנפח מיד ליד ואוכל,

אבל לא בקנון, ולא בתמחוי.

המולל מלילות מערב יום טוב,

למחר - מנפח על יד על יד ואוכל,

אפילו בקנון, ואפילו בתמחוי,

אבל לא - בטבלא, ולא בנפה, ולא בכברה."

"מערב יום טוב" - אין,

ביום טוב - לא!

אפילו תימא: ביום טוב,

ואידי דתנא רישא מערב שבת,

תנא סיפא נמי מערב יום טוב.

אם כן, מצינו תרומה שזכאי בהרמתה,

ותנן: "לא אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה, [תאמרו במתנות שזכאי בהרמתן?!]!"

לא קשיא:

הא - רבי,

יג,א

הא - רבי יוסי ברבי יהודה.

דתניא:

"הכניס שבלין לעשות מהן עיסה - אוכל מהן עראי ופוטר,

למוללין במלילות:

רבי - מחייב

ורבי יוסי ברבי יהודה - פוטר."

ולרבי יוסי ברבי יהודה נמי משפחת לה,

כגון שהכניס שבלין לעשות מהן עיסה ונמלך עליהן למוללין ביום טוב,

דטבלא ביומיה!

אלא, מאי "תרומה"?

רוב תרומה.

37. יג, א

רס"י

מחלוקת בשבלין. בהנהו הוא דפטר ר' יוסי דרובן לדישה ואין גרנן אלא במרוח:
אבל קטניות. יש בני אדם הרבה שאין חובטין אותן יחד אלא כדי קדרתן לפיכך הכנסתן בחבילין זהו גרנן:
תלתן. מין קטנית הוא ומעט נותנין בקדרה ליתן טעם:
כותש. זהו דרך דישתן:
ומחשב. מאומד:
ואין מפריש על העץ. אין צריך להפריש מן הקשים ואף על פי שטעם עצו ופריו שוה לא חייבוהו חכמים במעשרות מדקטני חבילין של טבל אלמא אסורייתא טבלא:
לשמעינן שאר מיני קטניות. דטבלו בחבילי ואף על פי שהרבה עושין מהן כרי ומרוח וכ"ש תלתן שהוא נותנו מעט מעט בקדרה למתק ונותנו בעצו:
אלא תלתן אצטריכא ליה גרסינן. ולעולם רבי היא וה"ה לשבלין ולא תסייעי מהכא:
איכא דאמרי אמר אביי מחלוקת בשבלין. בהנהו מחייב רבי לפי שהרבה כונסין אותן למלילות וקליות שהן גרנן אבל בקטניות סתם הכנסתם למרוח ואסורייתא לא טבלא:
מאי לאו בטבל טבול לתרומה. כלומר מאי לאו גבי ישראל קרי ליה טבל ועדיין לא נקרא עליו שם בפה ומסתמא קרוי טבל וחייב לתרומה שהיא תחלה לכל המעשרות דכתיב בה ראשית:
לא בטבל טבול לתרומת מעשר. לעולם אין חבילין גמר מלאכה ואילו גבי ישראל הוא לא הוה מקרי טבל אלא בבו לוי קאי שקדם והלך אצל ישראל ונטל מעשר ראשון ממנו בחבילין והואיל וחל על חבילין הללו שם מעשר נעשו טבל אצלו להפריש מהם תרומת מעשר מן המעשר שעל הלוי להפריש והיא במיתה וכל תורת תרומה עליה דתרומה קרייה רחמנא:
שהקדימו בשבלין. שהקדימו לתרומה גדולה:
שמו טבולו. שם מעשר שנקרא עליו טובלו ואוסרו באכילת עראי ובמיתה כדון טבל עד שירים תרומת מעשר שלו ולקמיה יהיב טעמא:
כותש למה לי. אי בבו לוי מוקמינן ליה למה מוטל עליו לעשותו דגן אי אמרת בשלמא בישראל קאי ואסורייתא טבלא שפיר תנא כותש דכתיב דגנך ודרבנן דומיא דאורייתא תקון:

[תנא:]

"הבנים שבלין לעשות מהן עיסה - אוכל מהן עראי ופטור, למוללן במלילות:

רבי - מחייב

ורבי יוסי ברבי יהודה - פוטר"].

אמר אביי:

מחלוקת בשבלין,

אבל בקטניות - דברי הכל אסורייתא טבלא.

לימא מסייע ליה:

"מי שהיו לו חבילי תלתן של טבל,

הרי זה כותש ומחשב כמה זרע יש בהם ומפריש על הזרע,

ואינו מפריש על העץ" (תרומות י, 1).

מאי לאו רבי יוסי ברבי יהודה היא,

דאמר, התם - לא טבלא,

הכא - טבלא.

לא, רבי היא.

אי רבי היא,

מאי איריא תלתן, אפילו שבלין נמי!

אלא, מאי רבי יוסי ברבי יהודה?

לשמעינן שאר מיני קטניות, וכל שכן תלתן!

אלא, תלתן אצטריכא ליה,

סלקא דעתך אמינא: הואיל וטעם עצו ופריו שוה, לפרוש נמי אעצו,

קא משמע לן.

איכא דאמרי:

אמר אביי:

מחלוקת בשבלין,

אבל בקטניות - דברי הכל אסורייתא לא טבלא.

מיתבי:

"מי שהיו לו חבילי תלתן של טבל,

הרי זה כותש ומחשב כמה זרע יש בהן ומפריש על הזרע,

ואינו מפריש על העץ"

מאי לאו טבל טבול של תרומה.

לא, טבל טבול של תרומת מעשר, וכדרי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש,

דאמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש:

מעשר ראשון שהקדימו בשבלין,

שמו טובלו לתרומת מעשר.

"כותש" - למה לי?

לימא ליה: כי היכי דיהבו לי הכי יהיבנא לך!

אמר רבא:

קנסא.

רפ"י

קנסא. על שהקדים וגרם להערים לעבור על דברי תורה שהמשנה סדר המעשרות עובר בלאו מלאתך ודמעך לא תאחר (שמות כג) דהכי קאמר לא תאחר תרומה להקדים לה מעשר: יעשה אותו גורן גרסינן: **אלא מן הגורן ומן היקב.** שנגמר כולה דכתיב דגן תירוש ויצהר (במדבר יח):

מחשב הא מדידה בעי. בשלמא אי בישראל מוקמת לה ובתרומה גדולה איכא למיתני מחשב דניטלת באומד שתרומה גדולה לא נתנה בה התורה שיעור דכתיב ראשית דגןך (דברים יח) ורבנן הוא דאמרי שיעור עין יפה ובינונית ורעה הלכך באומד סגי דאי נמי לא יהיב כשיעור חטה אחת פוטרת כל הכרי אבל גבי לוי מעשר מן המעשר כתיב (במדבר יח) וצריך למדוד: אבא אלעזר בן גימל גרסי:

ונחשב לכם תרומתכם. בלויס כתיב:

בשתי תרומות הכתוב במדבר. דכתיב כדגן מן הגורן זו תרומה גדולה תרומתכם זו תרומת מעשר: **מה תרומה גדולה נטלת באומד.** כדפרישי דלא כתיב בה שיעור:

ובמחשבה. נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר דכתיב ונחשב ואתרוייהו קאי והא דקא יליף לה מתרומה גדולה משום אומד נקט לה:

תניא נמי הכי:

"בן לוי שנתנו לו:

שבליו במעשרותיו - עושה אותו גורן.

ענבים - עושה אותו יין,

זיתים - עושה אותו שמן,

ומפריש עליהם תרומת מעשר ונותן לכהן.

שכשם שתרומה גדולה - אינה ניטלת ^אאלא מן הגורן ומן היקב,

כך תרומת מעשר - אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן היקב".

"מחשב" - הא מדידה בעי!

הא מני? אבא אלעזר בן גימל היא.

דתניא:

"אבא אלעזר בן גימל אומר:

"ונחשב לכם תרומתכם"⁹ (במדבר יח-כז) - בשתי תרומות הכתוב במדבר,

אחת - תרומה גדולה,

ואחת - תרומת מעשר,

כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה,

כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה".

יגב

38. יג, ב

רס"י

הואיל ויצא עליו שם מעשר. ורחמנא אמר והרמותם ממנו מעשר מן המעשר משנקרא מעשר הזקיקם לתרומתו:

פטור מתרומה גדולה. שהיה לו לכהן ליטול תרומה גדולה תחלה שהרי קרויה ראשית והלוי אחריו מעשר במה שמשייר וזה שנטל מעשר תחלה ונמצא שלא הורמה תרומה גדולה ממעשרו וישראל לא יתן לכהן אלא אחד מחמשים במה ששייר נמצא כהן מפסיד פטור הלוי מתרומה גדולה שבמעשר זה שנאמר והרמותם ממנו תרומת ה' ופירש ומה היא התרומה מעשר מן המעשר:

אפילו הקדימו. לתרומה בכרי משנתמרח נפטר לוי מהאי קרא: **עליך אמר קרא.** כדי שלא תאמר כן:

מכל (מעשרותיכם) תרימו את כל תרומת ה'. ובלויים כתיב ולהכי כתיב כל למימר דכל צד תרומה המוטלת בו יתן:

ומה ראית. דהאי כל דמרבי שדית ליה אהקדימו בכרי ואידך אהקדימו בשבליים אימא איפכא: **האי אדגן.** הקדימו בכרי כבר נעשה דגן ומשבא לכלל דגן חלה עליו חובת כהן דכתיב ראשית דגנך הלכך מסתברא דהאי קרא דזכותא דכהן אכרי תשדיח:

גופא:

אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשר ראשון שהקדימו בשבלין - שמו טובלו לתרומת מעשר.

מאי טעמא?

אמר רבא:

הואיל ויצא עליו שם מעשר.

אמר רבי שמעון בן לקיש:

מעשר ראשון שהקדימו בשבלין - פטור מתרומה גדולה, שנאמר: **והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר** (במדבר יח-כו). **"מעשר מן המעשר"** - אמרתי לך, ולא תרומה גדולה, ותרומת מעשר מן המעשר.

אמר ליה רב פפא לאבוי:

אי הכי, אפילו הקדימו בכרי נמי!

אמר ליה:

עליך אמר קרא: **"מכל מתנותיכם ... תרימו את כל תרומת ה'"**¹⁰ (במדבר יח-כט).

ומה ראית?

האי - אדגן,

והאי - לא אדגן.

רס"י

39. יג, ב

המקלף שעורים. לאוכלן קלופים חיים:
ואוכל. ופטור מן המעשר דכי האי גוונא אכילת עראי היא ובשלא נתמרחו קאי שמקלפן מתוך שכולת שלהן:
חייב. במעשר דהוה ליה קבע:
וכן לשבת. אחת אחת לא הוי מפרק תולדה דדש דכלאחר יד הוא אבל משקבצן בידו הויא תולדת דישה וחיוב:
כסי כסי. מלא כוסות ואוכל. בלא מעשר:
לתוך חיקו. בשולי בגדיו שקורין פאניץ:
והרי גרנו של מעשר. כלומר הרבה מלאכות שאמרו שהן קובעות גורן למעשר לאסרו באכילת עראי ומותרות בשבת:
איזהו גרנו למעשר. לעיל מינה איירי בפירות וקאמר אימתי גמר מלאכתן ליקבע למעשר:
משיפקסו. משניטל פקס שלהן והוא כמין פרח בראשו כמו שיש בתפוחים ונופל מאליו כשמתביש:
ושלא פקסו משיעמיד ערמה. כלומר ואם עד שלא פקסו העמיד ערמה מהן כמין כרי הוקבעו אלמא העמדת ערמה הויא גמר מלאכה למעשר ולענין שבת משהביא בצלים לביתו אין העמדת ערמה מלאכה:
אלא מאי אית לך למימר. אע"ג דלמעשר הויא מלאכה לשבת מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות אסרה תורה שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל והתם מלאכת מחשבת כתיב:

תנן התם:

"המקלף שעורין - מקלף אחת אחת ואוכל, ואם קלף ונתן לתוך ידו - חייב" (מעשרות ד,ה).

אמר רבי אלעזר:
וכן לשבת.

איני והא רב מקלפא ליה דביתהו כסי כסי!
 ורבי חייא מקלפא ליה דביתהו כסי כסי!

אלא אי אתמר, אסיפא אתמר:
"המוול מלילות של חטים - מנפח על יד על יד ואוכל, ואם נפח ונתן לתוך חיקו - חייב".

אמר רבי אלעזר:
וכן לשבת.

מתקיף לה רבי אבא בר ממל:
 ורישא למעשר - אין, לשבת - לא?
 ומי איכא מידי דלענין שבת לא הוי גמר מלאכה, ולמעשר הוי גמר מלאכה?!

מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי:
 ולא?!

והא גרנו למעשר!
 דתנו:

"איזהו גרנו למעשר?"

הקשו אין והדלו עין משיפקסו ושללא פקסו משיעמיד ערמה" (מעשרות א,ה).
 ונתנו נמי:

"גבי בצלים משיעמיד ערמה" (מעשרות א,ו).

ואילו גבי שבת: העמדת ערמה - פטור!
 אלא מאי אית לך למימר?
 מלאכת מחשבת אסרה תורה,
 הכא נמי מלאכת מחשבת אסרה תורה.

40. יג, ב - יד, א

רש"י

כיצד מולל. ביום טוב דאמרן לעיל מוללין מלילות והא ודאי שינוי בעי מעובדא דחול:
חדא אחדא. בין גודל לאצבע:
חדא אתרתי. בין גודל לשתי אצבעותיו:
כיצד מנפח. דאמרינן לעיל למחר מנפח מיד ליד בשבת:
מקשרי אצבעותיו. ולא בכפו:

[אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: מוללין מלילות ומפרכין קטניות ביום טוב].

כיצד מולל?

אבוי משמיה דרב יוסף אמר: חדא אחדא.

ורב אויא משמיה דרב יוסף אמר: חדא אתרתי.

רבא אמר: כיון דמשני, אפילו חדא אכולהו נמי.

[המולל מלילות מערב שבת, למחר - מנפח מיד ליד ואוכל].

כיצד "מנפח"?

אמר רב אדא בר אבהו אמר רב: מנפח מקשרי אצבעותיו ולמעלה. יד, א

מחכו עלה במערבא, כיון דמשני אפילו בכולהו ידא נמי.

אלא, אמר רבי אלעזר: מנפח בידו אחת ובכל כחו.

רפ"י

41. יד, א

משנה

בית שמאי אומרים:

תבלין - נדוכין במדוך של עץ.

והמלח - בפך ובעץ הפרור.

ובית הלל אומרים:

תבלין - נדוכין בדרבן, במדוך של אבן.

והמלח - במדוך של עץ.

גמרא

דבולי עלמא מיהת מלח בעיא שנוי - מאי טעמא?

רב הונא ורב חסדא:

חד אמר: כל הקדרות כולן צריכות מלח, ואין כל הקדרות צריכות תבלין.

וחד אמר: כל התבלין מפיגין טעמן, ומלח אינה מפיגה טעמה.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו:

דידע מאי קדרה בעי לבשולי.

אי נמי, במוריקא.

אמר רב יהודה אמר שמואל:

כל הנדוכין נדוכין בדרבן, ואפילו מלח.

והא אמרת מלח בעיא שנוי!

הוא דאמר, כי האי תנא,

דתניא:

"אמר רבי מאיר:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הנדוכין שנדוכין בדרבן, ומלח עמהו.

לא נחלקו אלא: לדוכה בפני עצמה:

שבית שמאי אומרים: מלח - בפך ובעץ הפרור לצלי, אבל לא לקדרה.

ובית הלל אומרים: בכל דבר."

"בכל דבר" סלקא דעתך?

אלא אימא: לכל דבר.

אמר ליה רב אחא פרדלא לבריה:

כי דייכת אצלי אצלוני ודוך.

רב שישת שמע קל בוכנא,

אמר: האי לאו מגויה דביתאי הוא.

ודלמא אצלוני אצלי?

דשמעיה דהנה צליל קליה.

ודלמא תבלין הווי?

תבלין נבוחי מנבח קליהו.

מתני'

מדוך. הוא בוכנא שמכין בו כדרכו ואין צריך שנוי אבל במלח במקום שיש מלח גסה בפך של חרס ידוכנו ולא במדוכה:

או בעץ פרור. כף גדולה שקורין פוקי"א דמלח בעי שנוי ובגמרא מפרש טעמא:

והמלח במדוך של עץ. שנוי בעי אבל סגי בהאי שנוי זוטא:

גמ'

כל הקדרות. כל מיני תבשיל צריכות מלח הלכך מאתמול הוה ידע דאיבעי לי לדוכה:

ואין כל הקדרות צריכות תבלין. ואדם אינו יודע מה יעלה בלבו לאכול מחר:

מפיגין טעמן. ממירין טעמן אם ידוכו מאתמול ריחו לא נמר (ירמיהו מח) מתרגמינן לא פג:

דידע מאתמול מאי קדרה בעי בשולי. ללישנא קמא בעי שנוי ללישנא בתרא לא בעי שנוי:

אי נמי. תבלין של מוריקא איכא בינייהו שיש קדרה שמתבלין אותה בכרכום ואינו מפיג טעמו אם נדוך מבעוד יום והוא לא היה יודע מה יבשל מחר ללישנא בתרא בעי שנוי ללישנא קמא לא בעי שנוי:

עמהם. מלח ותבלין כאחד. לא נחלקו אלא לדוכה בפני עצמה. כדרכה כשאר תבלין:

בפך ובעץ הפרור. על ידי שנוי ולא כדרכה ולצלי דהיינו דבר מועט:

בכל דבר סלקא דעתך. ואפי' בדבר שאין ניטל בשבת:

לכל דבר. ואפי' לקדרה ועל כרחך כדרכה אמרי ככל דרך שיטת השי"ס דעל מה נחלקו דומיא דלא נחלקו קאמר לא נחלקו על התבלין ומלח כאחד שנדוכין כדרכן על מה נחלקו לדוך כדרכה על מלח בפני עצמה שבי"ש אומרים בפך בשנוי ועוד מחמיר לצלי ולא לקדרה ובי"ה אומרים לכל דבר נדוכית כדרכה ולא הוצרך לפרש שכבר פירש:

כי דייכת. מלח:

אצלי אצלוני ודוך. הטח המדוכה על צדה דסבר כשמואל דאמר נידוכת כדרכה במדוך של אבן ומיהו שנוי זוטא בעי לשנויי:

קל בוכנא. במדוכת מלח:

האי לאו מגויה דביתאי הוא. יודע אני שאין זה בתוך ביתי שאסרתי עליהם לדוך במדוך של אבן בלא שנוי:

דהוה צליל קליה. ואילו מכה בהשמה באלכסון לא היה קולו צלול:

ודילמא תבלין הווי. שאינן צריכין שנוי:

נבוחי מנבח. כשהן משברין הגרעינים נשמע קולו במדוכה כמנבחים קרוישיני"ט:

42. יד, א-ב

רפ"י

אין עושין טיסני. בי"ט שטורח גדול הוא שכותש החטין עד שנחלקים א' לארבעה כדאמרי' במו"ק (ד' יג.):

תרת. שני דברים יש כאן לא זה דומה לזה קתני אין עושין טיסני הא חלקא ודייסא שפיר דמי דאין טרחן מרובה והדר תני אין כותשין כלל:

ולימא אין כותשין. ואנא ידענא דתו לא מתעביד טיסנא: סתם מכתשת היינו גדולה:

אבל קטנה אימא שפיר דמי. אפילו טיסני:

קא משמע לן. אין עושין טיסני כלל לפי שאין כותשין שום כתישה במכתשת והך מכתשת על כרחיך לא שנה גדולה ולא שנה קטנה מדתני רישא אין עושין טיסני כלל:

אבל כותשין בקטנה. דהוי כלאחר יד דאינה אלא לתבלין:

כי תניא נמי מתני'. דלעיל מכתשת גדולה תניא ולא תימא מה טעם קאמר אלא תרתי קתני וה"ק אין עושין טיסני כלל אפי' בקטנה ואין כותשין שאר כתישות במכתשת כגון דייסא וסתם מכתשת בגדולה קא מיירי:

רבא אמר. לעולם מה טעם קאמר ובקטנה נמי קאי וקאמר אין כותשין כלל ודרמינן עלה אבל כותשין כו':

הא לן. דלית לן עבדי דמזולולי: **הא להו**. דאית להו עבדי דמזולולי ועושין בגדולה ואומרים בקטנה עשינו:

קליף צהריה. צוהר מראיתו היה קלוף ולבן:

תנו רבנן:

"אין עושין טיסני, ואין כותשין במכתשת".

תרת?

הכי קאמר:

מה טעם "אין עושין טיסני" לפי ש"אין כותשין במכתשת".

ולימא "אין כותשין במכתשת"?

אי תני "אין כותשין במכתשת" - הוה אמינא הני מילי במכתשת גדולה, אבל במכתשת קטנה - אימא שפיר דמי, קא משמע לן.

והתניא:

"אין כותשין במכתשת גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה"!

אמר אפי':

כי תניא נמי מתניתא מכתשת גדולה תניא.

יד, ב

רבא אמר:

לא קשיא:

הא - לן,

והא - להו.

רב פפי אקלע לבי מר שמואל, אייתי ליה דייסא ולא אכל.

ודלמא במכתשת קטנה עבדוה?

דחזייה דהוה דייק טפי.

ודלמא מאתמול עבדוה?

דחזייה דהוה קליף צהריה.

ואי בעית אימא:

שאני בי מר שמואל דאיכא פריצותא דעבדי.

רפ"י

43. יד, ב

מתני'

מדיח. במים:

ושולה. מפרש בגמרא שולה הפסולת שצף למעלה כמו משישלה בחביות (ע"ז דף נו.). דהיינו נמי שנוטל חרצנים הצפים ע"פ החביות:

גמ'

בד"א. דשרו ב"ה ליטול פסולת ממש ולהשליך:

מי איכא מאן דשרי. ואפי' לטלטלו והא בטילי ליה מיעוטא לגבי רובא והוה ליה ככוליה פסולת ולא חזי:

דנפיש בטרחא. שישנו דק והכי קאמר בד"א בזמן שטורח האוכל מרובה על של פסולת הוא דקא אמרי ב"ה נוטל פסולת דמעוטי בטרחא עדיף אבל אם טורח הפסולת מרובה על של האוכל דברי הכל כו':

משנה

הבורר קטניות ביום טוב:

בית שמאי אומרים:

בורר אוכל, ואוכל.

ובית הלל אומרים:

בורר פורסו בחיקו בקנון ובתמחוי,

אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה.

רבן גמליאל אומר:

אף מדיח ושולה.

גמרא

תניא:

"אמר רבן גמליאל:

במה דברים אמורים: בשהאוכל מרובה על הפסולת,

אבל פסולת מרובה על האוכל - דברי הכל נוטל את האוכל ומניח את הפסולת".

"פסולת מרובה על האוכל" - מי איכא מאן דשרי!?

לא צריכא דנפיש בטרחא וזוטר בשיעורא.

44. יד, ב

רס"י

ומציפין עליו מים. ונותנים בו מים
עד שצפים על האוכל איפכא. אוכל
למעלה ופסולת למטה:
עפרא. למטה מן האוכל:
גילי. קש למעלה מן האוכל:

"רְבֵן גַּמְלִיאֵל אָמַר:
אֶף מְדִיחַ וְשׁוֹלֵה".

תניא:

"אמר רבי אלעזר ברבי צדוק:
כך היה מנהגן של בית רבן גמליאל:
שקיו מביאין דלי מלא עדשים ומציפין עליו מים,
ונמצא אוכל למטה ופסולת למעלה".

והתניא איפכא!

לא קשיא:

הא - בעפרא,

הא - בגילי.

רש"י

.45 יד, ב

מתני'

אין משלחין. דורון איש לרעהו:
אלא מנות. דבר המוכן ואינו עשוי
להניחו למחר כגון חתיכות בשר
חתוכות לפני האורחים וכן דגים:
אבל לא את התבואה. שאינה ראויה
היום שאין טוחנים ביום טוב שהיה
לו לטחון מאתמול ולא תפיג
טעמה:
ורבי שמעון מתיר בתבואה. שמא
יבשלם בקדרה ויכתשם במכתשת
קטנה:

גמ'

שלא יעשנו בשורה. לא ישלח
הדורון ע"י אנשים הרבה דאושא
מלתא ונראים כמוליכים למכור
בשוק:
תלתא גברי. שלוחים עם תלתא
מיני:
מאי. מי אזלינן בתר כל מין ומין
ושרי כי היכא דיכול לשלוח איש
אחד עם כל מין זה בלא זה השתא
נמי שרי או דלמא השתא מיהא
אושא מלתא:
לודיות. מאכל חטין:
רסיסין. מאכל העשוי מן העדשים:

משנה

בית שמאי אומרים:

אין משלחין ביום טוב אלא מנות.

ובית הלל אומרים:

משלחין בהמה חיה ועוף, בין חיין בין שחוטין.

משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות,

אבל לא תבואה.

ורבי שמעון:

מתיר בתבואה.

גמרא

תני רב יהיאל:

"ובלבד שלא יעשנו בשורה".

תנא:

"אין שורה פחותה משלשה בני אדם".

בעי רב אשי:

תלתא גברי, ותלתא מיני מאי?

תיקו.

"רבי שמעון: מתיר בתבואה".

תנא:

"רבי שמעון: מתיר בתבואה,

כגון חטין - לעשות מהן לודיות,

שעורים - ליתן לפני בהמתו,

עדשים - לעשות מהן רסיסין".

46. יד, ב - טו, א

רפ"י

מתני'
משלחין כלים. בגדים :
 והו' לצורך המועד. ובגמרא מפרש
 למאי חזו :
אבל לא סנדל. של עץ מצופה עור
 ומסמרות קבועין בו שגזרו חכמים
 עליו שלא לנעלו בשבת וביום טוב
 משום מעשה שהיה שנהרגו הרוגים
 בשבת על ידו במסכת שבת (דף ס.) :
ולא מנעל שאינו תפור. דלא חזי
 למידי :
אף לא מנעל לבן. שלא היה דרכו
 לנעלו :
שצריך אומן. להשחירו :
שנאותין. מתקשטין :

גמ'
למימד. לכפול :
שמא תכרך לו נימא. ויש נימים
 גדולין וגסים כגון של דלופקרין
 שקורין קו"ט ומחממת במקומה
 ועובר משום לא תלבש שעטנז א"נ
 נימא בעלמא כיון דעיקר הבגד
 מהנהו ומחממו מלמטה הויא לה
 הא לבישה דאית בה הנאה :
דמפסיק מידי. שנותן בגד אחר
 ביניהם :
אסור לישן עליהם. מדרבנן :
בזילון. שראוי לפרסו כנגד הפתח.
 מפני מה אמרו וילון טמא. מקבל
 טומא' ולא עשאוהו כא' ממחיצו'
 הבית שאינן מקבלות טומאה. מפני
 שהשמש מתחמם כנגדו. מתעטף
 בשוליו לפיכך יש תורת כלי עליו
 וכיון דמתחממים כנגדו אסור
 לעשותו כלאים :
בקשין. בגדים קשין שאין מחממים
 מותר לישב עליהן :
נמטא. בגד שקורין פלטר"א בלע"ז :
גמדא. קשה כמו גמוד מסאני
 (פסחים דף קיא.) דבר שהוא כוץ
 נעשה קשה :
דנרש. מקום :
שריא. לשיבה שאינו מחמם :
ערדילין. ראיתי בתשו' הגאונים
 שרגילין ללבשן תחת מנעליהן
 (ותולים) עליהם עור של תישים
 מעובדין תחת קרקעיתן וכנגד
 העקב של רגל יש עושין אותן של
 צמר וקורין אותן נמטי :
אין בהם משום כלאים. דקשין הן :
צררי דפשיטי אין בהן משום
כלאים. בגד כלאים שצוררין בו
 מעות מותר לתת בחיקו שהמעות
 מקשין אותו ואינו מחמם :
דזורני. שצורר בהם זרעים :
יש בהם משום כלאים. ואסור
 לתת בתוך חיקו : אסור לנעלו
 ביו"ט :

משנה

משלחין כלים - בין תפורין בין שאינן תפורין.
ואף על פי שיש בהן כלאים,
והו' לצורך המועד.
אבל לא סנדל המסומר,
ולא מנעל שאינו תפור.
רבי יהודה אומר:
אף לא מנעל לבן,
מפני שצריך אומן.
זה הכלל:
כל שנאותין בו ביום טוב - משלחין אותו.

גמרא

בשלמא: "תפורין" חזו למלבוש,
"שאינן תפורין" - נמי חזו לכסויי,
אלא "כלאים" - למאי חזו?

וכי תימא:
 חזו למימד ותתייה,
 והתניא:

"לא יעלה עליך"¹¹ (ויקרא יט-ט) - **אבל אפה יכול להציעו תחתיה.**
אבל אמרו חכמים: אסור לעשות בן,
שמא תכרך לו נימא על בשרו!"

וכי תימא:
 דמפסיק מידי ביני ביני,

והאמר רבי שמעון בן פאי אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוסי בן שאול,
אמר רבי משום קהלא קדישא דבירושלים:
אפילו עשור מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהן - אסור לישן עליהם!¹²

אלא בזילון.

והאמר עולא:
מפני מה אמרו וילון טמא?
מפני שהשמש מתחמם כנגדו!

טו,א אלא בקשין.

וכי הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע:
 האי נמטא גמדא דנרש, שריא.

אמר רב פפא:
ערדילין אין בהן משום כלאים.

אמר רבא:
הני צררי דפשיטי - אין בהם משום כלאים.
דבזרני - יש בהם משום כלאים.

11

12 מסורת הש"ס ע"פ המקבילות לא גורסין: (משום שנאמר לא יעלה עליך)

רש"י

רב אשי אָמר:
אָחד זֶה וְאֶחָד זֶה - אֵין בְּהֵן מְשׁוּם כְּלָאִים,
לְפִי שְׂאִין דְּרָךְ חֲמוּם בְּקָךְ.

47. טו, א

רש"י

ומותר לטלטלו. דכלי הוא:
מעשה שהיה. במסכת שבת פרק במה אשה יוצאה (דף ס.):
בסיכוי. יתדות קטנות של עץ וי"א תופר שתי תפירות באמצעו ושתיים בראשו ושתיים בעקבו:
ביצת הגיר. גיר מין קרקע המשחיר:
ביצת. כל דבר הנלוש ונעשה עב קרוי ביצת מטוני"ש בלע"ז:
לצחצחו. להחליקו כדמפרש לקמיה שבמקומו היו הופכים מקום בשר מבחוץ ומקום שער מבפנים ודרך מקום בשר להיות בו מרטים וקליפות קליפות:
באתריה דר' יהודה בשרא לתחת. לפנים הלכך א"צ לצחצחו:

"אבל לא סנדל המסומר".

"סנדל המסומר" - מאי טעמא לא?

משום מעשה שהיה.

אמר אב"י:

סנדל המסומר אסור לנעלו, ומותר לטלטלו.

"אסור לנעלו" - משום מעשה שהיה.

"ומותר לטלטלו" - מדקתני "אין משלחין".

דאי סלקא דעתך: אסור לטלטלו, השתא לטלטולי אסור משלחין מבעיא!?

"ולא מנעל שאינו תפור".

פשיטא!

לא נצרכא דאף על גב דנקיט בסיכי.

"רבי יהודה אומר:

אף לא מנעל לבן":

תניא:

"רבי יהודה:

מתיר בשחור, ואוסר בלבן,

מפני שצריך ביצת הגיר.

רבי יוסי:

אוסר בשחור,

מפני שצריך לצחצחו".

ולא פליגי,

מר כי אתריה,

ומר כי אתריה.

באתריה דמר: בשרא לתחת.

באתריה דמר: בשרא לעיל.

רפ"י

48. טו, א

והאנן תנן כו'. ותפילין אין נאותין בהן ביו"ט כדאמר בערובין (דף צו.) יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות:

כל שנאותים בו בחול. שהוא מתוקן כל צרכו:

משלחין אותו ביום טוב. דאי ביום טוב דקתני מתני' לאו אנאותין דלקמיה קאי אלא אמשלחין דבתריה ולא תויי תפילין אתא דאי נמי מנח להו ביו"ט ליכא אסורא ומיהו סנדל המסומר לא דלא לימא מדרשו רבנן לשלחו ש"מ מותר לנעלו:

היה בא בדרך. בע"ש:

מניח ידו עליהם. שלא יראום וחכמים התירו לו להכניסם לעיר דרך מלבוש דהיא העברה כלאחר יד ומשום בזיון:

בבהמ"ד. בשדה היה ואינו משתמר:

לבית הסמוך לחומה. משכנס לעיר יתנם בבית הראשון ולא יוליכם עד ביתו:

הא דמנטרא. באותו בית הסמוך שם:

מאי איריא בראשו. שכבר היה מלובש בהן מבעוד יום דקא נקיט אביי:

אפי' מחתן בארעא נמי. אפילו לאחר שקדש היום מצאן מונחים בקרקע התירו לו חכמים להניחן בראשו ולהצניען:

המוצא. גרס ולא גרסינן המוציא:

המוצא תפילין. בשבת בשדה:

מכניסין. לעיר: **זוג זוג.** נותן בראשו אחד ואחד בזרועו כדרך הנחתן בחול ומכניסין וחוזר והולך ולובש זוג אחר ומכניסין תפילין של ראש ושל זרוע קרי זוג זוג:

ולא מנטרא מחמת גנבי. ואשמעינן אביי דהואיל ולא מנטרא מחמת גנבי מאחר שהן בראשו יוליכם עד ביתו אבל אם מצאן שם במקום שהן נשמרין מן הכלבים לא יזיזום ממקומן:

"זה הפלל כל שנאותין בו ביום טוב".

רב ששת שרא להו לרבנן לשדורי תפילין ביום טובא.

אמר ליה אביי:

וקא אנן תנן:

"כל שנאותין בו ביום טוב משלחין אותו"!

הכי קאמר:

כל שנאותין בו בחול משלחין אותו ביום טוב.

אמר אביי:

תפילין הואיל ואתו לידן, נימא בהו מילתא:

היה בא בדרך ותפילין בראשו ושקעה עליו חמה - מניח ידו עליהם עד שמגיע לביתו.

היה יושב בבית המדרש ותפילין בראשו וקדש עליו היום - מניח ידו עליהן עד שמגיע לביתו.

מתיב רב הונא בריה דרב איקא:

"היה בא בדרך ותפילין בראשו וקדש עליו היום -

מניח ידו עליהן עד שמגיע לבית הסמוך לחומה.

היה יושב בבית המדרש וקדש עליו היום -

מניח ידו עליהן עד שמגיע לבית הסמוך לבית המדרש"!

לא קשיא:

הא - דמנטרא,

הא - דלא מנטרא.

אי דלא מנטרא מאי איריא בראשו? אפילו מחתן בארעא נמי!

דהא תנן:

"המוצא תפילין מכניסין זוג זוג" (עירובין צה.)!

לא קשיא:

הא - דמנטרא מחמת גנבי, ומחמת כלבי.

הא דמנטרא מחמת כלבי, ולא מנטרא מחמת גנבי.

מהו דתימא: רוב לסטים ישראל ניהו, ולא מזלזלי בהו,

קא משמע לן.

הדרן עלך ביצה שנולדה